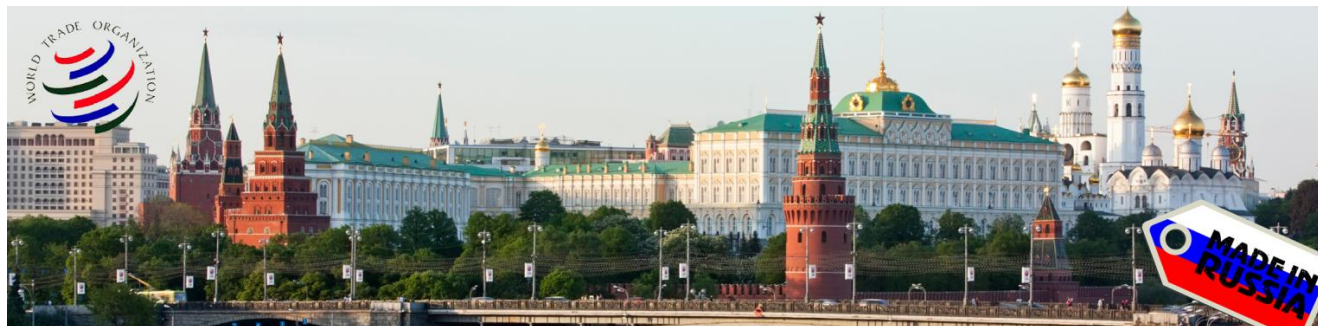


UDENRIGSMINISTERIET
EKSPORTRÅDET • THE TRADE COUNCIL



HANDELSPOLITISK ORIENTERING

2012



ISSN: 2245-5566

ISSN: 2245-5574 (Elektronisk)

ISBN: 978-87-7087-707-7

ISBN: 978-87-7087-708-4 (Elektronisk)

Forsidebilleder med tilladelse af Colourbox og Danida

HANDELSPOLITISK ORIENTERING
2012

Den til enhver tid siddende regering har siden 1997 løbende orienteret Folketingets Europaudvalg om de væsentligste sager, der forventes behandlet i WTO-regi. Denne forpligtelse fremgår af Beretning om Folketingets behandling af WTO-sager afgivet af Europaudvalget den 14. marts 1997. Denne rapport omhandler således udviklingen gennem 2012.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING.....	3
2. HANDELSBARRIERER OG PROTEKTIONISME	4
3. WTO	5
DDA-forhandlingerne (Doha Development Agenda)	5
Landbrug	5
Industrivarer (NAMA)	7
Tjenesteydelser.....	11
WTO's regler.....	12
Handelslettelse.....	13
TRIPS	14
Handel og miljø.....	16
Handel og udvikling	17
Offentlige indkøb	18
Investeringer.....	19
Informationsteknologi (ITA)	19
WTO's tvistbilæggelse	20
<i>Løbende sager i WTO.....</i>	<i>22</i>
Tvister	22
Trade Policy Reviews (TPR)	23
Optagelse af nye medlemmer i WTO	24
<i>Andre emner</i>	<i>26</i>
Handel og klima	26
Reform af WTO	26
Arbejdstagerrettigheder i WTO/ILO	28
4. REGIONALE OG BILATERALE AFTALER	30
<i>Regionale og bilaterale aftaler.....</i>	<i>30</i>
<i>EU's handelspolitiske strategi.....</i>	<i>33</i>
<i>EU's nye globale investeringspolitik.....</i>	<i>34</i>
<i>Frihandelsaftale med Korea.....</i>	<i>35</i>
<i>Frihandelsaftale med Indien.....</i>	<i>36</i>
<i>Frihandelsaftale med ASEAN, herunder Singapore.....</i>	<i>38</i>
<i>Frihandelsaftale med Gulf Cooperation Council (GCC).....</i>	<i>40</i>
<i>Frihandelsaftale med Mercosur</i>	<i>41</i>
<i>Frihandelsaftale med Andinpagtlandene (CAN)</i>	<i>42</i>
<i>Frihandelsaftale med Centralamerika (CA).....</i>	<i>43</i>
<i>Euromed Frihandelsområdet</i>	<i>44</i>
<i>Frihandelsaftale med Canada.....</i>	<i>46</i>
<i>Frihandelsaftale med Japan.....</i>	<i>47</i>

<i>Rusland</i>	49
<i>Kina</i>	51
<i>USA – det transatlantiske økonomiske samarbejde</i>	53
<i>EPA'erne, GSP og EU rådskonklusioner om handel og udvikling</i>	55
5. DEN EUROPÆISKE NABOSKABSPOLITIK OG DE DYBE OG OMFATTENDE FRIHANDELSAFTALER.....	56
<i>Det Østlige Partnerskab, herunder Ukraine, Georgien, Moldova, Armenien, Aserbajdsjan og Hviderusland</i>	57
<i>De sydlige middelhavslande</i>	59
6. FÆRØERNE OG GRØNLAND	60
7. FORMANDSKABET.....	61
8. BILAG.....	63
<i>Bilag 1: Grundlaget for EU's handelspolitik</i>	63
<i>Bilag 2: Codex Alimentarius</i>	64
<i>Bilag 3: WTO medlemmer og ansøgerlande pr. 30. december 2012</i>	72
<i>Bilag 4: Aktive panelsager ved WTO med Danmark/EU som part</i>	77
<i>Bilag 5: Beach Club-samarbejdet</i>	86
<i>Bilag 6: Ordliste</i>	88

1. INDLEDNING

Væksten i den globale verdenshandel var aftagende gennem 2012. Verdenshandelen var fortsat præget af den økonomiske og finansielle krise. Særligt de udviklede lande importerede mindre og der sås et generelt fald i eksportvæksten blandt såvel udviklede lande som udviklingslande. Det multilaterale handelssystem, handelsbarrierer og protektionisme behandles i afsnit 2.

Arbejdet med opfølgning på WTO's 8. ministerkonference i december 2011 blev videreført i 2012 med fokus på kunne levere et delresultat på især handelslettelse frem mod den 9. ministerkonference i starten af december 2013. Fire nye lande blev i 2012 medlem af WTO (Rusland, Montenegro, Samoa og Vanuatu), mens der blev truffet beslutning om at optage to nye lande (Laos og Tadsjikistan). Optagelsen af nye lande bidrager til at understøtte WTO's fortsatte betydning for den internationale handel.

Samtidig blev der ført drøftelser om en plurilateral aftale om liberalisering af tjenesteydelser på tværs af sektorer. Udviklingen i WTO, herunder Doha-udviklingsrunden, behandles i afsnit 3.

Tendensen til at forhandle flere bilaterale og regionale frihandelsaftaler fortsatte i 2012 i lyset af stilstanden i Doha-runden. EU fortsatte gennem 2012 forhandlinger om frihandelsaftaler med bl.a. Canada, Indien, Malaysia, Mercosur og Singapore, mens der blev indledt forhandlinger med Vietnam og truffet beslutning om indledning af forhandlinger med Japan samt bevægelse i retning af kommende handelsforhandlinger med bl.a. Kina og USA. EU's regionale og bilaterale frihandelsaftaler behandles i afsnit 4.

Inden for naboskabspolitikken har EU et særligt instrument med de såkaldte dybe og omfattende frihandelsaftaler. Disse aftaler går videre end almindelige frihandelsaftaler, idet de indebærer en betydelig tilnærmelse til reglerne for EU's indre marked. Den første store dybe og omfattende frihandelsaftale er forhandlet færdig med Ukraine, hvor ratifikationen kan trække ud af politiske grunde. Moldova, Georgien og Armenien følger efter. Mod syd blev der i 2012 truffet beslutning om at indlede forhandlinger med Marokko, mens forhandlinger med Tunesien og senere Egypten samt Jordan ventes at følge trop. De dybe og omfattende frihandelsaftaler behandles i afsnit 5.

Grønlands og Færøernes særlige problemstillinger i forhold til WTO-samarbejdet behandles i afsnit 6.

I afsnit 7 behandles resultaterne af det danske EU-formandskab i 2012.

2. HANDELSBARRIERER OG PROTEKTIONISME

Verdenshandelen voksede gennem 2012, men har som i de forgangne år været præget af den finansielle og økonomiske krise. Udsigterne for verdensøkonomien forværredes gennem den sidste halvdel af 2012, således at WTO i december 2012 nedskrev sine samlede forventninger til væksten i den globale handel i 2012 til 2,5 pct. fra et niveau på 3,7 pct. i april 2012.

I den årlige rapport fra WTO's generaldirektør Pascal Lamy peges der således på den store udfordring, som den økonomiske og finansielle krise fortsat udgør for den internationale handel. Problemerne med usikkerhed på de finansielle markeder og usikkerhed omkring statsgæld bl.a. i Euro-zonen samt den høje arbejdsløshed i en række lande har betydet, at ikke mindst de udviklede landes import er aftaget, samtidig med at eksporten fra såvel de udviklede lande som udviklingslandene er faldet.

Samtidig er det åbenlyst, at det multilaterale handelssystem er under massivt pres, først og fremmest fordi det efter mere end 10 års forhandlinger ikke er lykkedes at afslutte forhandlingerne om Doha-udviklingsrunden (DDA). Forklaringen på dette er fortsat først og fremmest de massive relative forskydninger af den økonomiske vækst over de seneste få år, der fundamentalt har ændret forudsætningerne for forhandlingerne i og udenfor WTO. Der kunne ikke nås den afgørende fremdrift, fordi USA fastholdt kravet om større markedsadgang, hvilket de store udviklingsøkonomier ikke var villige til at give. WTO-forhandlingerne er dermed låst, idet især udviklingsøkonomierne indtil videre ikke har været åbne overfor at se på andre emner udenfor Doha-udviklingsrunden, så længe Runden ikke er afsluttet. WTO's generaldirektør understreger i sin rapport, at det er både muligt og nødvendigt at arbejde målrettet på at nå fremskridt på enkeltelementer af Doha-runden frem mod den 9. WTO-ministerkonference i december 2013.

Med stilstanden i DDA'en er tendensen i 2012 fortsat forhandlinger af stadig flere bilaterale og regionale frihandelsaftaler. I perioden oktober 2011-oktober 2012 er der således notificeret 22 nye aftaler til WTO. Opbremsningen i den globale økonomiske vækst betyder, at der sættes yderligere fart på de forhandlinger, der vurderes at kunne give konkrete resultater i nær fremtid. Udviklingslandene risikerer at blive taberne i dette spil. Uanset at de store udviklingsøkonomier (ikke mindst Kina) har haft stor succes ved at indgå i de globale handelsstrømme de seneste godt og vel 10 år, så halter de fattigere udviklingslande fortsat efter.

WTO spiller en meget væsentlig rolle i at sikre, at handelspolitikken føres transparent og på grundlag af fælles regler. WTO-medlemskabet for fire nye lande i 2012 (Rusland, Montenegro, Samoa og Vanuatu) og beslutningen om at optage to nye (Laos og Tadsjikistan), understreger, at WTO fortsat vil være en bærende struktur i det multilaterale samarbejde. Derfor er det fortsat afgørende at understøtte WTO's troværdighed og arbejde med at udvikle et mere frit, fair og udviklingsvenligt globalt handelssystem.

Det multilaterale handelssystem er fortsat et afgørende værn imod protektionisme. Iflg. WTO ville omkostningen for verdensøkonomien ved øget protektionisme i form af, at landene hævede toldsatserne til det maksimalt mulige indenfor WTO's regler, være i størrelsesordenen 800 mia. USD. WTO rapporterer, at regeringerne globalt generelt har modstået fristelsen til at ty til protektionisme. Antallet af nye protektionistiske tiltag i 2012 er således aftagende i forhold til 2011, om end der i 2012 fortsat er konstateret nye tiltag blandt visse lande, som alt i alt forøger det samlede antal af handelsrestriktive tiltag iværksat siden den økonomiske og finansielle krise satte ind.

3. WTO

DDA-FORHANDLINGERNE (DOHA DEVELOPMENT AGENDA)

Mandatet til at indlede forhandlinger i Doha-runden blev givet under den 4. ministerkonference i Doha i november 2001. Efter mislykkede forsøg på at afslutte runden i 2005 i Hongkong og i 2008 og 2011 i Genève, stod det klart at forhandlingerne var kørt fast. Det skyldes uenigheder mellem ikke mindst USA på den ene side og store vækstøkonomier, især Kina på den anden side.

Selvom ministerkonference i Genève i 2011 var skuffende med hensyn til Doha-runden, lykkedes det at opnå par enkelte positive resultater. Deraf skal nævnes optagelse af Rusland i WTO, en aftale om yderligere åbning af markeder for offentlige indkøb samt en række tiltag til fordel for de mindst udviklede lande. WTO's 8. ministerkonference markerede et skift i forhandlingerne. WTO-formanden konkluderede, at forhandlingerne var kørt fast, og at man nu måtte forsøge at opnå fremskridt, hvor der var mulighed for at opnå enighed på et midlertidigt grundlag, forud for en senere løsning i sin helhed ("Single Undertaking"). Konklusionen henviser til Doha-mandatets artikel 47, der giver mulighed for midlertidig implementering af delaftaler inden for f.eks. handelslettelse forud for en endelig samlet aftale.

På trods af en sløv start i 2012, tog forhandlingerne fart i anden halvdel af 2012. Der var opmuntrende tegn på engagement og tro på, at der kunne opnås enighed om en minipakke på WTO's 9. ministerkonferencen på Bali i december 2013 (MC9). I forhandlingerne indgik handelslettelse som det mest sandsynlige element. En aftale om handelslettelse vil have væsentlig betydning for både udviklede lande og udviklingslande. Samtidig argumenteredes der imidlertid fra udviklingslandene, at handelslettelse i sig selv var en væsentlig del af de udviklede landes mulige gevinst i en samlet DDA-aftale. Derfor må det forventes, at en aftale om handelslettelse skal suppleres med yderligere elementer, der tager hensyn til udviklingslandene, herunder især de mindst udviklede lande.

I G-33 gruppen (bestående af udviklingslande) stod Indien i spidsen for et forslag på landbrugsområdet om lagring af fødevarer. Det blev præsenteret som et forslag med hensigt på at styrke fødevarerikkerheden, men blev modtaget med bekymring, da det reelt kan betyde subsidiering i landbrugssektoren. Specielt USA udtrykte bekymring for forslaget.

Forhandlingerne om en MC9 minipakke forløber hen over 2013. Det er forhåbningen, at minipakken falder på plads i tiden frem mod MC9 i december.

Det skal desuden bemærkes at pr 31. august 2013 fratræder nuværende WTO generaldirektør, Pascal Lamy sin stilling. Han vil blive afløst af Roberto Carvalho de Azevedo, Brasiliens ambassadør til WTO, der således i sin nye kapacitet vil få en central rolle i forberedelsen af WTO's 9. ministerkonference til december.

LANDBRUG

Målet for WTO-forhandlingerne på landbrugs- og fødevarerområdet har været at reducere såvel intern støtte, eksportstøtte som toldbeskyttelse og dermed liberalisere den internationale handel med landbrugs- og fødevarer. Det skal på sigt gavne forbrugere og effektive producenter. Samtidig er der lagt afgørende vægt på at sikre begunstigende vilkår for udviklingslande og især de mindst udviklede lande.

I gennem flere og intense forhandlingsforløb er disse målsætninger blevet udmøntet i et ganske omfattende aftaleudkast i form af såkaldte modaliteter, som den daværende formand for landbrugsforhandlingsarbejdsgruppen, Crawford Falconer, fremlagde i december 2008. Dette udkast er i princippet stadig på forhandlingsbordet, idet de spredte forhandlinger siden da helt overvejende har haft fokus på andre områder inden for Doha-Rundens *'Single Undertaking'*. Forhåbningen har været, at aftaleudkastet på landbrugsområdet ville kunne medvirke til at indsnævre og præcisere forhandlingsrammen yderligere og således bidrage til grundlaget for et ministermøde med sigte på at nå til et samlet forhandlingsresultat.

Men denne overordnede strategi er ikke lykkedes, og på landbrugsområdet er ingen af de centrale udeståender kommet nærmere en løsning siden 2008. Drøftelserne har især været præget af USA's krav om øget markedsadgang hos vækstøkonomier som Brasilien, Indien og Kina, og det har dermed ikke været muligt for den nye formand for landbrugsforhandlingsarbejdsgruppen David Walker – eller dennes efterfølger John Adank - at præsentere et nyt udkast til modaliteter på landbrugsområdet. Disse udeståender vedrører specielt: Blå boks-loft, bomuld, følsomme produkter, toldkvote-udvidelse, toldforenkling, Special Products, den særlige beskyttelsesmekaniske (SSM), tropiske produkter og præferenceerosion.

I tilfælde af, at de bredere DDA-forhandlinger genoptages, er udgangspunktet således modalitetsudkastet fra 2008 (det såkaldte Rev. 4). Men det er ikke et nærliggende scenario. Det er mere sandsynligt, at der nu skal overvejes muligheder for at plukke elementer ud fra den samlede pakke med henblik på en mere begrænset aftale - en såkaldt *'early harvest'* eller minipakke. Det er dog heller ikke oplagt, hvilke elementer fra den samlede pakke, der evt. kunne indgå i en sådan mere begrænset kompromisløsning, idet ingen af del-elementerne isoleret set nyder helt ubetinget opbakning fra de 157 WTO-medlemmer.

Hovedelementer i modalitetsudkastet på landbrugsområdet

Gul, blå og grøn boks (fra Uruguay Aftalen, 1994)	
Gul boks (Amber box):	Produktions- og prisstøtte med handelsforvridende virkning (pålagte restriktioner og lofter)
Blå boks (Blue box)	Produktionsafhængig intern støtte, men til begrænsede mængder dyrket areal eller dyreenheder (tilladt uden budgetmæssig begrænsning)
Grøn boks (Green box)	Støtte med minimal/ingen handelsforvridende effekt (tilladt uden budgetmæssig begrænsning)

For den mest handelsforvridende støtte (Gul boks) og den mindre handelsforvridende støtte (Blå boks) vil modalitetsudkastet fra 2008 indføre nye begrænsende lofter for den samlede støtte såvel som produktspecifikke lofter. Dette sidste vil fjerne den mulighed, som der er nu for at flytte støtte fra et produktområde til et andet.

Andre centrale elementer i modalitetsudkastet fra december 2008 omfatter detaljerede retningslinjer for ret omfattende toldnedsættelser samt kvoteudvidelser og håndtering af undtagelser (bl.a. i form af følsomme produkter og *'Special Products'*). Et tredje centralt element vedrører udfasning af forskellige former for eksportstøtte. På alle områder indarbejdes særligt gunstige vilkår for udviklingslande. Det gælder specielt den kontroversielle bomuldssektor.

I DDA-forhandlingerne på landbrugsområdet har EU været blandt de mest aktive til at støtte op om arbejdet for en aftale, der kunne møde accept hos alle WTO's medlemmer. Dette ambitionsniveau har afspejlet de senere års omlægning af EU's landbrugspolitik (CAP'en) i en mere markedsorienteret og mere frihandelsvenlig retning, som muliggjorde et betydeligt højere ambitionsniveau for EU end tidligere i WTO. Samtidig har det ligget EU meget på sinde at understøtte det multilaterale aftalesystem og at sikre en aftale, der imødekom særlige behov i forhold til udviklingslande.

I relation til det løbende arbejde i WTO's komitéer kan der herudover inden for landbrugsområdet peges på arbejdet i Komitéen for sanitære og phytosanitære forhold (SPS-komitéen). Mens de traditionelle hindringer for handel, som GATT beskæftigede sig med, var af overvejende kvantitativ karakter, er de nye handelshindringer, som i stigende grad volder vanskeligheder for international handel, ofte baseret på regler og principper, der vedrører kvalitative forhold. Det kan fx være krav til en vares kvalitet, etik, mærkning eller særlig høj hygiejnstandard af hensyn til forbrugerbeskyttelse. De nye handelshindringer kan både være knyttet til den lovgivningsmæssige ramme i de enkelte lande for handel med en given vare og være en privat standard fastsat på virksomhedsniveau. Markedshindringer har dermed bevæget sig fra virkemidler som told og kvoter ved grænserne mellem staterne til *'behind-the-borders'*-forhold, som den enkelte virksomhed møder, når en vare eksporteres.

SPS-komitéen arbejder løbende på at begrænse mængden af krav til fødevarer og planteprodukter, der ikke er begrundet i hensyn til beskyttelse af forbrugere samt dyre- og planteliv. Komitéen har i 2012 fortsat drøftelserne af betydningen af SPS-relaterede private standarder og her drøftet, hvorvidt komitéen i det hele taget skal gå ind i denne problemstilling. Drøftelserne har afsløret en kløft mellem de udviklede lande på den ene side og udviklingslandene på den anden side. Udviklingslandene ønsker fastsættelse af begrænsninger for private standarder, idet de henviser til, at deres virksomheder kan have svært ved at efterkomme de yderligere krav. På WTO's 8. ministerkonference nævnte en række ministre det problematiske i øget brug af sanitære og phytosanitære samt tekniske handelshindringer uden videnskabelig begrundelse og øget brug af private standarder. Problemstillingerne vil også fremover være genstand for drøftelser.

INDUSTRIVARER (NAMA)

NAMA-forhandlingerne sigter mod at nedsætte eller om muligt afskaffe told, herunder nedsætte eller afskaffe høje toldsats og toldeskalerting, samt at fjerne ikke-toldmæssige barrierer, særligt på industrivarer af interesse for udviklingslandene. Forhandlingerne har dog ligget stille i 2012.

a) Struktur

Forhandlingerne indeholder en række vigtige elementer:

- Toldnedsættelse i henhold til en generel formel baseret på en koefficient (den såkaldte *'Swiss Formula'*). Overordnet set vil 40 lande, som står for ca. 90 pct. af verdenshandelen, anvende formelen. De øvrige WTO-medlemmer vil kun skulle bidrage i begrænset omfang eller på lempeligere vilkår.
- Særlig hensyntagen til udviklingslandenes specielle behov og interesser, herunder bl.a. gennem mindre end fuld reciprocitet i reduktionsforpligtelser og gennem særlig fleksibilitet, som betyder, at udviklingslande kan beskytte en del af deres særligt følsomme produkter fra den fulde effekt af toldreduktionen.

- Særlig og differentieret behandling af mindst udviklede lande (LDC's), små og sårbare økonomier (SVE's), senest optagede lande (RAM's), medlemmer med en lav bindingsdækning mv.
- Særlige og mere vidtgående toldreduktioner inden for visse sektorer.

b) 2008 aftalen om 'Swiss Formula'

I løbet af 2008 blev der arbejdet intenst på at færdiggøre et forhandlingsgrundlag, der kunne indgå i den samlede rammeaftale. I juli måned begyndte der at tegne sig et sådant grundlag. Dette blev konsolideret i en ny tekst af 6. december 2008, der siden *de facto* har udgjort grundlaget for videre forhandlinger.

I teksten fra den 6. december 2008 opereres der med toldnedsættelse efter en formel med en koefficient på 8 for industrialiserede lande og 20, 22 eller 25 for udviklingslande, der omfattes af formelreduktionen. For udviklingslandene er muligheden for differentiering mellem 20, 22 og 25 knyttet sammen med fleksibilitet, der betyder, at jo højere koefficient, desto lavere fleksibilitet og omvendt.

Muligheder for udviklingslandene

1) **Koefficient på 25 pct.**

Udviklingslandene har ikke mulighed for nogen fleksibilitet, dvs. mulighed for at beskytte særlige toldlinjer. Til gengæld bliver den maksimale told 25 pct. på alle bundne toldlinjer.

2) **Koefficient på 22 pct.**

Udviklingslande har mulighed for at beskytte en del af deres bundne toldlinjer. På bundne toldlinjer, der ikke er omfattet af fleksibilitet, kan tolden maksimalt andrage 22 pct. Øvrige toldlinjer kan opnå én af to fleksibiliteter:

- a. Højst 10 pct. af NAMA-toldlinjer kan blive beskåret med mindre end formelreduktion forudsat, at reduktionerne ikke er mindre end halvdelen af formlen, og at disse toldlinjer ikke omfatter mere end 10 pct. af den totale værdi af medlemmets NAMA-import.
- b. Som en undtagelse kan toldlinjer holdes ubundne, og disse toldlinjer sammen med NAMA-toldlinjer, der fritages fra formelreduktion, kan udgøre 5 pct., forudsat at disse toldlinjer ikke overstiger 5 pct. af den totale værdi af medlemmets NAMA-import.

3) **Koefficient på 20 pct.**

Udviklingslande har mulighed for at beskytte en del af deres toldlinjer. Den maksimale toldsats på bundne toldlinjer kan maksimalt andrage 20 pct. For toldlinjer, der beskyttes, kan der opnås én af to fleksibiliteter:

- a. Højst 14 pct. af NAMA-toldlinjer kan blive beskåret med mindre end formelreduktion forudsat, at reduktionerne ikke er mindre end halvdelen af formlen, og at disse toldlinjer ikke overstiger 16 pct. af den totale værdi af medlemmets NAMA-import.
- b. Som en undtagelse kan toldlinjer holdes ubundne, og disse toldlinjer sammen med NAMA-toldlinjer, der fritages fra en formelreduktion, kan udgøre 6,5 pct., forudsat at disse toldlinjer ikke overstiger 7,5 pct. af den totale værdi af medlemmets NAMA-import.

De foreslåede koefficienter vil medføre:

- For industrilande: At den maksimale toldsats vil være mindre end 8 pct. Det vil betyde, at industrilande vil få bundne toldsats, som i gennemsnit ligger under 3 pct., og maksimale toldsats, der er mindre end 8 pct. selv for de mest følsomme produkter.

- For udviklingslande: At den maksimale toldsats for lande, som anvender formelen, generelt vil være mindre end 25 pct., afhængigt af den anvendte koefficient og fleksibilitet. Udviklingslande vil samtidig få mulighed for at beskytte en del af deres mest følsomme industritoldlinjer fra den fulde effekt af formelen under visse betingelser, som vedrører omfanget af handelen med disse produkter, og forudsat at hele sektorer ikke udelukkes. Det enkelte udviklingsland kan på baggrund af sin toldstruktur og omfanget af særligt følsomme produkter vælge, hvilken koefficient og hvilken fleksibilitet, man ønsker at anvende (jf. boksen). Udviklingslande med en forholdsvis flad toldstruktur forventes at vælge en koefficient på 25 pct.

Implementeringen vil skulle foretages gradvist over fem år for industrialiserede lande og ti år for udviklingslande regnet fra januar måned i det år, som følger efter indgåelsen af en aftale.

En særlig anti-koncentrationsklausul er også indeholdt i teksten for at sikre, at hele sektorer ikke udelukkes. Det betyder, at minimum 20 pct. af toldlinjerne eller 9 pct. af den totale importværdi i hvert toldkapitel vil skulle omfattes af den fulde formelreduktion.

De 32 fattigste lande, **LDC's**, skal ikke gennemføre nogen form for toldnedsættelse. Der er særlige regler for 31 **SVE's** og 12 udviklingslande med lave bindingsniveauer (dvs. at man for et stort antal toldlinjer ikke har bundet sig til en maksimal toldsats). Disse lande vil alene skulle bidrage til markedsadgang ved, at de gradvist skal øge antallet af produkter, hvis maksimale toldsats er bundet i WTO, og samtidig nedsætte spændet i forhold til den faktisk anvendte toldsats. Det vil medføre, at landene vil kunne fastholde højere gennemsnitlig told og vil opleve at få større fleksibilitet, hvad angår deres toldstruktur.

Udspillet omfatter også forhold vedrørende de senest optagede medlemslande, **RAM's**. Disse lande vil som udgangspunkt ikke blive forpligtet til toldnedsættelser ud over det, som aftaltes ved deres indtræden. Andre nyere medlemslande, såsom Kina, Taiwan og Kroatien, vil få en udvidet gennemførelsesperiode på yderligere tre år til at indfase deres Doha-forpligtelser udover, hvad der følger af deres optagelsesaftaler. Der er stadigvæk ikke opnået enighed omkring indfasningslængden.

Herudover gør der sig særlige forhold gældende for en række lande, bl.a. som følge af samarbejde i regionale aftaler:

- Sydafrika, Botswana, Lesotho, Namibia og Swaziland: Disse lande ville få øget fleksibilitet, men der udestår endnu en løsning for Sydafrika, der ønsker yderligere fleksibilitet. (Baggrunden herfor er, at Sydafrika i forhandlingerne under Uruguay Runden blev behandlet som industriland.)
- Venezuela, som har argumenteret for særbehandling som følge af en særlig koncentreret importstruktur og dets særlige udviklingsbehov.
- Uafklarede forhold mellem Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay (Mercosur) vedrørende beregning af værdien af handelsbegrænsninger, som bliver berørt af fleksibiliteten.

c) De seneste forhandlinger om sektorliberalisering

I forlængelse af de politiske signaler, der blev givet på G20-mødet i Seoul i november 2010, blev der gjort endnu et forsøg på at nå til enighed på NAMA-området gennem 2011. Dette har dog ikke ført til nye skred i forhandlingerne i løbet af 2011 eller 2012.

I forlængelse af 2008-erklæringen om eventuelt yderligere sektorspecifik markedsliberalisering har drøftelserne bl.a. vedrørt hvilke andre sektorer, der kunne være genstand for yderligere toldnedsættelser, dvs. udover det, der er foreslået i 2008 igennem *'Swiss Formula'*?

Allerede i 2008, konkluderede formanden for Udvalget for Handelsforhandlinger, at der var ikke mindre end 14 sektorer under overvejelse. Blandt de vigtigste var kemikalier, elektronik/elektriske produkter, fisk og fiskeprodukter, skovbrugsprodukter, smykker, sportsudstyr, sundhedsprodukter, lægemidler og medicinsk udstyr og industrielle maskiner. Forslaget om liberalisering af miljøvarer bliver diskuteret i Arbejdsgruppen for Handel og Miljø.

I de første fem måneder af 2011 intensiveredes forhandlingerne. Især USA argumenterede for, at store vækstøkonomier som Kina skal deltage i flere sektorer og lade flest toldpositioner omfatte af 100 pct. gensidig liberalisering.

De større vækstøkonomier (hvis deltagelse var nødvendig for at de forskellige sektoraftaler skulle kunne nå deres kritiske masse) nægtede at acceptere forslagene, især med henvisning til deres status som udviklingslande. EU forsøgte aktivt men uden held at mægle imellem de forskellige positioner. I slutningen af april 2011 konkluderede formanden for Handelsforhandlingskomitéen, at det ikke var muligt at bygge bro mellem de forskellige positioner.

d) Fjernelse af ikke-toldmæssige barrierer

Allerede i 2008 anførte formanden for Handelsforhandlingskomiteen de udestående emner i de kommende forhandlinger om ikke-toldmæssige barrierer. Diskussioner omkring disse spørgsmål har stået på siden 2008 og intensiveredes i foråret 2011 parallelt med forhandlingerne om toldliberalisering.

Der er forhandlet om fire horisontale forslag og fire sektorspecifikke forslag:

Horisontale (tvær-sektorielle) forslag:

1. Procedurer for lettelse af løsninger af ikke-toldmæssige barrierer (også kaldet den horisontale mekanisme): Kort sagt, et forsøg på at etablere et 'SOLVIT-center' i WTO-medlemmer med henblik på at yde bistand til at løse tekniske barrierer.
2. Gennemsigtighed og god reguleringspraksis: Ideen er, at alle tekniske standarder bør findes på en enkelt webside, enten 'til download' eller via links.
3. Re-fabrikerede varer: Ideen er, at fastlægge ensartede principper for varer, der er blevet renoveret til standarden 'så god som ny', og dermed bliver behandlet som sådanne, forudsat at der forefindes en garanti for deres kvalitet.
4. International standardisering. En indsats for at opnå en fælles aftale om internationale standarder.

Sektor-specifikke forslag (sektor fagområder):

1. Mærkning af tekstiler, beklædning, fodtøj, og rejseartikler.
2. Fælles standarder og procedurer i motorkøretøjer.
3. Fælles standarder og procedurer i kemikalier.
4. Fælles standarder og procedurer i elektronik.

Selvom forslagene til ikke-toldmæssige barrierer ser ud til at gavne alle handelspartnere ligeligt og derfor bør udvikles uafhængigt af fremskridt vedrørende toldliberalisering, vil en opnåelse af enighed omkring de forskellige tekster være uadskilleligt knyttet til de fremskridt, der opnås ift.

toldliberalisering. Derfor vil forhandlingerne om disse tekster fortsætte og sandsynligvis ikke vil blive indgået, før en Doha-pakke for industrivarer måtte blive klar.

TJENESTEYDELSER

Doha Rundens forhandlinger om tjenesteydelser er en del af den indbyggede dagsorden fra Uruguay Rundens (1986-1994) afsluttende ministerkonference i Marrakesh i 1994. Her blev det besluttet, at der i januar 2000 skulle indledes forhandlinger om en liberalisering af handelen med tjenesteydelser. Dette konkretiseredes med Doha-erklæringen fra 2001, hvorved forhandlingerne blev indledt som en del af Doha Runden. Det blev for det første bekræftet, at tjenesteydelsesforhandlingerne indgik i den nye runde, og for det andet blev der fastsat frister for, hvornår WTO's medlemmer skulle fremlægge krav til hinanden om markedsadgang på tjenesteydelsesområdet samt tilbud om, hvad man kunne tilbyde hinanden.

Det understreges generelt i WTO's tjenesteydelsesforhandlinger, at disse skal føres med henblik på at fremme alle parter økonomiske udvikling samt på videreudvikling af udviklingslandene, herunder LDC'erne.

Ved Genève-mødet i juli 2004 bekræftede man Doha-mandatet for tjenesteydelser, og emnet indgik som et af de fire forhandlingsområder i rammeaftalen. Ministermødet i Hongkong i 2005 fastlagde forhandlingstemaerne, instrumenterne og forløbet. I forbindelse med ministermødet i juli 2008 afholdtes en særskilt '*Signalling Conference*', hvor de væsentligste parter i relation til handel med tjenesteydelser gensidigt kunne give hinanden indikationer af, hvad et resultat på tjenesteydelsesområdet kunne indeholde.

Siden '*Signalling*' konferencen i 2008 og de bilaterale møder i 2009 har der løbende været tekniske forhandlinger, men der er ingen betydelige fremskridt. Det forventes først, at der kan ske en reel fremdrift på området, når der sker et gennembrud på landbrugs- og industritoldforhandlingerne.

Det er EU's klare holdning, at handel med tjenesteydelser er — og bør forblive — et forhandlingstema placeret parallelt med landbrug og industritold i Doha-forhandlingerne. Det er vigtigt for EU, at Doha Runden ender med et balanceret resultat mellem de forskellige forhandlingsemner. Dette kræver et ambitiøst resultat af forhandlingerne på tjenesteydelsesområdet. Derfor presser man også fra dansk og EU's side på for at opnå størst mulig markedsadgang i tjenesteydelsesforhandlingerne.

Tjenesteydelsesforhandlingerne er foregået gennem bilaterale forhandlinger og gennem de såkaldte plurilaterale forhandlinger, hvor landene på frivillig basis kan deltage i sektorspecifikke forhandlinger om yderligere liberalisering. Målet med de plurilaterale forhandlinger er at øge kvaliteten af forpligtelserne om markedsåbning inden for udvalgte sektorer, der har særlig interesse for en gruppe af lande.

I de plurilaterale forhandlinger er det vigtigt for EU, at der inden for hver af de sektorer, hvor der måtte være interesse i at forhandle yderligere liberalisering, opnås en kritisk masse af lande, der enten allerede har betydelige andele af den givne sektor, eller hvor der er et potentielt marked for afsætning af tjenesteydelser. Inden for søfartsområdet har det for Danmark været vigtigt, at en så bred gruppe af lande som muligt har deltaget i de plurilaterale forhandlinger, om end Danmarks prioritet på dette område er en egentlig multilateral aftale. En smallere plurilateral aftale kan frygtes hovedsageligt at inkludere OECD-lande, der i forvejen har et åbent marked på søfartsområdet, og dermed fjerne presset fra de lande, der står udenfor en sådan aftale. En multilateral aftale omfatter derimod alle WTO-landene, herunder de vækstøkonomier, der i fremtiden kun bliver mere betydningsfulde markeder for søfartsydelser.

I lyset af stilstanden i Doha-runden har USA i foråret 2012 taget et nyt initiativ til drøftelser om en mulig plurilateral tjenesteydelsesaftale på tværs af sektorer. Initiativet drøftes løbende i Genève blandt en gruppe af særligt interesserede lande. Fra EU's side støtter man op om initiativet med fastholdelse af, at deltagelse i drøftelserne fortsat skal være åbent for alle lande, og at den overordnede målsætning for en evt. bred plurilateral tjenesteydelsesaftale er mulighederne for multilateralisering på MFN-basis, som derved vil komme alle WTO's medlemmer til gode. For at nå den målsætning er det vigtigt, at især de store vækstøkonomier som Brasilien, Rusland, Indien og Kina involveres i det plurilaterale initiativ.

Tjenesteydelsesforhandlingerne er af stor betydning for Danmark. Sektoren tegner sig for $\frac{2}{3}$ af den danske økonomi og for knap 40 % af den danske eksport. WTO-tjenesteydelsesforhandlingerne er vigtige for Danmark, da danske virksomheder har behov for adgang til et varieret udbud af tjenesteydelser af høj kvalitet, ligesom danske tjenesteydelsesproducenter ved en omfattende WTO-liberalisering vil opnå forbedret adgang til en lang række markeder.

WTO'S REGLER

Forhandlingerne om WTO's regelsæt – 'Rules' – omfatter tre emner, som Doha-ministtermødet inkluderede i forhandlingsdagsordenen, nemlig aftalen om antidumping, aftalen om subsidier, og herunder specielt fiskerisubsidier, samt reglerne for regionale handelsaftaler. Målet for forhandlingerne er at præcisere og forbedre de eksisterende regler. Det er dog helt nyt, at der søges etableret regler specifikt for subsidier inden for fiskerisektoren. Det understreges, at de grundlæggende begreber og principper i aftalerne skal bevares, og at arbejdet skal tage særligt hensyn til udviklingslandene.

Både EU og Danmark arbejder for et forbedret WTO-regelsæt for anvendelsen af antidumping og subsidier. Den tidligere formand for forhandlingsgruppen, Valles Galmés (Uruguay), offentliggjorde i december 2008 et udkast til en tekst om antidumping og subsidier. Efterfølgende blev Dennis Francis (Trinidad og Tobago) valgt som ny formand i juni 2010 og igangsatte en systematisk gennemgang af alle udestående emner for forhandlingerne. Igen i februar 2012 blev der valgt ny formand, nemlig Ambassadør McCook fra Jamaica, som proklamerede at ville fortsætte Francis' arbejde. Den generelle baggrund for forhandlingerne om antidumping og subsidier er fortsat det 'roadmap', som Valles Galmés fremlagde i juli 2008.

Medlemmerne af forhandlingsgruppen vedbliver med at være meget uenige om en række udestående spørgsmål, herunder bl.a. 'zeroing', der giver en udvidet mulighed for at anvende antidumpingtold.

På området for fiskerisubsidier offentliggjorde formanden i slutningen af 2008 en række detaljerede spørgsmål vedrørende fiskerisubsidier. Dette såkaldte 'roadmap' blev drøftet i 2009 og først i slutningen af 2010 og 2011 begyndte medlemslandene igen at levere forslag til forhandlingerne. Desværre har hverken roadmap-drøftelserne eller de seneste forslag vist tegn på større fleksibilitet til enighed om en aftale, men har tværtimod cementeret parternes principielt forskellige holdninger. Igenom 2012 er der fortsat ikke sket udvikling i forhandlingerne.

Den tidligere formand Dennis Francis måtte ved den samlede afrapportering til Det Generelle Råd i april 2011 konstatere, at parterne stadig har meget forskellig opfattelse af, hvilke subsidier, der skal underlægges restriktioner og i hvilken grad subsidier medvirker til overkapacitet og overfiskeri.

WTO-aftalen om subsidier

Aftalen om subsidier og udligningsforanstaltninger behandler et spørgsmål, der altid har været omstridt i international handel. Generelt dækker subsidier over statsstøtte, som ydes til producenter af varer og tjenesteydelser. Subsidier kan skabe en kunstig ændring af omkostninger og priser, som kan give virksomheder en fordel i konkurrencen. Subsidier kan imidlertid også ses som udtryk for et politisk ønske om at tilgodese særlige hensyn, som ikke vil blive fremmet under almindelige markedsforhold, fx egnsudvikling, miljøbeskyttelse eller energibesparelse. Subsidier, som i ét land betragtes som en naturlig politisk foranstaltning, kan af andre lande blive opfattet som unfair konkurrence. Dermed er subsidier blevet et oplagt emne for international regulering.

På subsidieområdet arbejder EU generelt for at skabe klarere regler, som under hensyntagen til de særegne forhold i de forskellige sektorer kan føre til en væsentligt reduceret anvendelse af subsidier. For så vidt angår subsidier i fiskerisektoren har EU blandt andet været fortalere for at forbyde kapacitetsfremmende offentlig støtte, som kan have en skadelig virkning på fiskebestandenes bæredygtighed. Det er en linje, som Danmark har fulgt internt i EU i forbindelse med reformen af den fælles fiskeripolitik i 2003, ved udformningen af reglerne for støtte i den nye europæiske fiskerifond i 2006 og den igangværende fiskerireform i EU.

I WTO-drøftelserne har der dannet sig to indgangsvinkler til subsidieproblematikken: En 'top-down' tilgang, hvor subsidier som udgangspunkt forbydes, men med undtagelser for visse tilladelige subsidier, og en 'bottom-up' tilgang, hvor subsidier som udgangspunkt er tilladte, men med undtagelser, der beskriver forbudte subsidier. Kommissionen og EU's medlemslande drøfter løbende de spørgsmål, som Kommissionen bringer op i WTO-forhandlingerne, og som kan medvirke til præcisering og forbedring af de gældende regler. I det seneste tekstudkast er det tidligere udkast til juridisk tekst erstattet af et 'roadmap', der identificerer de vigtigste udestående spørgsmål omkring reglerens struktur og grundprincipper.

For så vidt angår regionale handelsaftaler har der siden december 2010 været en gennemgang af de midlertidige transparensmekanismer, som blev etableret i 2006.

HANDELSLETTELSE

Handelslettelse (*'Trade Facilitation'*) er blevet sat højt på dagsordenen i 2012, og anses nu for at være en af de mest sandsynlige dele af en eventuel minipakke på den 9. WTO ministerkonference i december 2013.

Handelslettelse blev første gang taget op i WTO ved ministerkonferencen i Singapore i 1996. Ministerkonferencen besluttede at sætte et udredningsarbejde i gang med henblik på at lette toldbehandlingen af varer og forenkle GATT-reglerne på området. Efter flere års forberedelser blev emnet inkluderet i Doha-forhandlingerne i 2004.

Med handelslettelse forstås lettere adgang for varer til at bevæge sig over grænser, fx ved forenkling af de regler og administrative procedurer mv., der gælder i forbindelse med import og toldbehandling. Behandlingen af handelslettelse tager udgangspunkt i de relevante GATT-artikler.

Handelslettelse forventes, at blive en del af en større pakke, da udviklingslandene hovedsageligt anser handelslettelse som en gevinst for udviklede lande og derfor må have noget til gengæld. I det handelslettelse i sig selv er en gevinst for alle lande, forventes forhandlingerne at kunne afsluttes relativt hurtigt, hvis andre emner i en bredere aftale falder på plads.

Implementeringen af aftalen vil under alle omstændigheder være meget ressourcekrævende og stille tekniske krav (fx i forbindelse med elektronisk toldbehandling), hvilket er en hæmsko for udviklingslandenes involvering. Dette er et afgørende element i forhandlingerne. I forslaget arbejdes der med en kompensation til udviklingslandene ved 1) en transitionsperiode (som landene selv bestemmer) til at sprede omkostningerne ud over og 2) teknisk assistance og hjælp til kapacitetsopbygning. Der gives allerede store summer i bistand fra multi- og bilaterale donorer til handelslettelser, og de midler der allerede gives er ifølge beregninger fra Verdensbanken tilstrækkelige til en gennemførelse af en aftale om handelslettelse. Desuden gennemføres der i WTO-regi også særlige træningsprogrammer som hjælp til udviklingslandene.

Det indgår også i de overvejelser, man har gjort sig i forhandlingsgruppen, at en målrettet indsats i forhold til handelslettelse samtidig også indirekte vil være en indsats mod korrupsion. Dette kan bl.a. sikres gennem øget transparens i form af offentliggørelse af alle regler på import- og eksportområdet, hvilket er et af de forslag, der har været behandlet i Doha-Runden.

Handelslettelse er en del af WTO-arbejdet, der tidligere har været overset i den offentlige debat. Dette på trods af, at der er meget store gevinster at hente ved handelslettelser. Der er således lavet beregninger, som viser, at en global handelslettelsesindsats vil kunne reducere de globale handelsomkostninger og skabe besparelser på omkring USD 40 mia.. Heraf vil to tredjedele af besparelserne vindes af udviklingslandene. Aftalen vil derfor være en stor gevinst for alle, og EU og andre ligesindede håber derfor på, at aftalen kan blive indgået.

Fra dansk side støttes bestræbelserne for at lette handelen over grænserne.

Relevante GATT-bestemmelser

Artikel V: Transitfrihed

Varer, skibe og andre befordringsmidler, der passerer et tredje medlems territorium på vej mellem to andre medlemmer, skal have ret til transit uden diskrimination og på basis af MFN-princippet. De bedst egnede ruter skal anvendes, og der kan stilles krav om passage ved rette toldsted, men trafikken må ikke udsættes for unødige forsinkelser eller restriktioner og skal være fritaget for told og afgifter, bortset fra afgifter, der står i rimeligt forhold til administrationsomkostninger og andre ydelser i forbindelse med transittrafikken.

Artikel VII: Værdiansættelse til toldberegning

Anvendelse af ensartede principper ved ansættelse af en vares værdi med henblik på toldberegning. Reduktion og begrænsning af antallet af afgifter samt forenkling af import- og eksportregler. Afgifter skal begrænses til at dække den service, som faktisk bliver ydet.

Artikel X: Offentliggørelse og administration af bestemmelser vedrørende handel

Medlemmerne skal offentliggøre deres handelslovgivning og administrative regler, således at handlende og regeringer har let adgang til informationer om gældende regler. Hvis en regel ikke er offentliggjort, er der forbud mod, at den håndhæves. Medlemmer skal håndhæve deres love, regler, kendelser og afgørelser på en ensartet, upartisk og rimelig måde.

TRIPS

TRIPS-aftalen er (sammen med GATT- og GATS-aftalerne) en af hovedsøjlerne i WTO-samarbejdet. Aftalen blev forhandlet og indgået som del af Uruguay Runden. TRIPS dækker over handelsrelaterede aspekter af intellektuel ejendomsret (*Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights*). TRIPS-aftalen bygger på de normale GATT-principper vedrørende national behandling og MFN-status. Aftalen er baseret på andre, eksisterende aftaler om intellektuel ejendomsret, i første række Paris-og

Bernkonventionen, men supplerer og udbygger disse. TRIPS skal ses som et supplement til det arbejde, der udføres i FN's organisation vedrørende intellektuel ejendomsret (WIPO).

TRIPS-Aftalen omhandler bl.a. copyright, varemærker, industrielt design, patenter samt beskyttelse af design af integrerede kredse. Yderligere er håndhævelse af bestemmelserne et vigtigt element i aftalen.

Endvidere er teknologioverførsel indarbejdet som et generelt aspekt i TRIPS-aftalen. Dette er samtidig et forsøg på at skabe forbindelse mellem på den ene side de udviklingslande, der argumenterer, at de bliver tabere i et system for håndhævelse af IPR, da de fleste rettigheder tilhører de udviklede lande, og på den anden side virksomheder og producenter i udviklede lande, som fremhæver, at det uden beskyttelse af IPR ikke kan betale sig at udvikle nye produkter og teknologier.

I Doha Runden indgår tre aspekter af TRIPS:

Et særligt problem har været udviklingslandenes adgang til nødvendig medicin, hvor patenter mv. kunne forhindre udviklingslande i at forsyne deres befolkninger med livsnødvendig medicin i tilfælde af epidemier o.l. Spørgsmålet blev taget op i en særskilt erklæring i forbindelse med igangsættelsen af Doha-forhandlingsrunden ved WTO-ministerkonferencen i 2001. Efterfølgende er der blevet forhandlet og indgået en aftale, som giver adgang til at udstede tvangslicenser til produktion af patentbeskyttet medicin i særlige tilfælde, og som sikrer muligheden også for udviklingslande uden egen produktionskapacitet.

Et andet område er forholdet mellem TRIPS og FN-konventionen om biodiversitet, hvilket bl.a. beskytter oprindelige og lokale samfunds traditionelle viden og praksis. Et hovedspørgsmål i forholdet mellem de to regelsæt er udnyttelsen af for eksempel plantedele som aktive stoffer i ny medicin, og i hvilket omfang der kan ske patentering deraf. Udviklingslande, der ofte er hjemsted for de planter, der benyttes, er selvsagt interesserede i at opnå fordele og økonomisk udbytte af udnyttelsen af deres naturressourcer, viden osv., mens de, der udvikler produkter på basis deraf, selvsagt er interesserede i retten til at etablere patenter.

Endelig er geografiske indikationer genstand for diskussion. TRIPS-aftalen har som udgangspunkt beskyttet anvendelsen af geografiske indikationer, primært med henblik på at beskytte forbrugere mod vildledning ved at foregive en falsk oprindelse af et produkt. Derudover er betegnelser for vin og spiritus (fx champagne og tequila) yderligere beskyttet, også udover hvad forbrugerhensyn tilsiger. De igangværende TRIPS-forhandlinger omfatter primært udarbejdelse af et register over specielt beskyttede geografiske betegnelser for vin og spiritus. Derudover ønsker en række af WTO's medlemmer, herunder EU, at den stærkere beskyttelse, som kendes fra vin og spiritus-området, udstrækkes til også at finde anvendelse for andre produkter, specielt fødevarer. Efter langvarige forhandlinger er det fortsat ikke lykkedes indenfor TRIPS at afslutte forhandlingerne om et multilateralt register over geografiske indikationer for vin og spiritus.

Set ud fra et dansk synspunkt ønskes det, at hele TRIPS-området i videst muligt omfang inkluderes under internationale regelsæt med mulighed for konfliktløsning. Det er ligeledes dansk holdning, at der skal tages størst muligt hensyn til de mindst udviklede lande. Med hensyn til geografiske indikationer er man interesseret i bedre håndhævelse af rettigheder, men samtidig af den opfattelse, at mange geografiske navne knyttet til fx fødevarer er generiske (dvs. fungerer som typebetegnelse). Det er endvidere dansk holdning, at beskyttelsen af geografiske indikationer ikke skal udvides til at omfatte varer uden for landbrugs- og fødevarerområdet.

Hele området for intellektuelle ejendomsrettigheder er af stor vigtighed for EU og indgår derfor også, når der forhandles bilaterale eller regionale frihandelsaftaler, hvor sigtet er, at der opnås aftaler, der går videre, end hvad WTO-reglerne indebærer.

ACTA-traktaten (*Anti Counterfeiting Trade Agreement*) er forhandlet i perioden 2007-10 og indgået mellem Australien, Canada, EU, Japan, Korea, Mexico, Marokko, New Zealand, Singapore, Schweiz og USA. Formålet med ACTA er at opnå en bedre international håndhævelse af immaterielle rettigheder, såsom ophavsrettigheder og patenter. Det gælder blandt andet civil- og strafferetlig håndhævelse, håndhævelse i det digitale miljø og grænsekontrol. Traktaten udbreder de regler om håndhævelse af rettigheder, man allerede har i EU, til en række lande uden for EU, som er vigtige samhandelspartnere for Danmark og EU. Traktaten gør det dermed lettere for virksomhederne at håndhæve deres rettigheder, bl.a. i USA, Japan, Korea, Mexico, Marokko, New Zealand, Singapore og Schweiz.

EU's ministerråd godkendte den 15. december 2011, at traktaten kunne undertegnes af EU's medlemslande, hvilket skete under en ceremoni i Tokyo den 26. januar 2012. Her undertegnede samtlige EU medlemslande, bortset fra Cypern, Estland, Nederlandene, Tyskland og Slovakiet.

Hen over februar og marts 2012 rejste der sig en omfattende protest imod ACTA på tværs af EU, som fokuserede på konsekvenserne for anvendelsen af internettet samt betydningen for levering af medicin til udviklingslandene. Europa-Parlamentet besluttede med et stort flertal den 4. juli 2012 at afvise ACTA-aftalen. Dermed kan hverken EU eller dets medlemslande gå videre med at ratificere aftalen.

HANDEL OG MILJØ

I Doha lykkedes det EU at få sat handel og miljø på dagsordenen for den nye forhandlingsrunde. Som led i Doha Rundens overordnede målsætning indeholder ministererklæringen fra Doha-konferencen en bestemmelse om, at handel, miljø og bæredygtig udvikling skal understøtte hinanden. Mere specifikt fastslås det, at WTO-medlemmerne skal igangsætte forhandlinger om:

1. Forholdet mellem eksisterende WTO-regler og handelsbestemmelserne i multilaterale miljøkonventioner (MEA'er).
2. Procedurer for informationsudveksling og observatørstatus mellem de multilaterale miljøkonventioners sekretariater og de relevante WTO-komiteer.
3. Liberalisering af handelen med miljøvarer og -tjenesteydelser gennem reduktion af told- og ikke-toldmæssige barrierer.

EU har – oftest støttet af en gruppe af såkaldte 'miljøvenner' – meget ihærdigt forsøgt at drive forhandlingerne fremad på forskellig vis. Man har i flere omgange fremsat forslag om en liste over miljøvenlige varer, der af forskellige miljøhensyn burde være genstand for liberalisering i forbindelse med Doha-forhandlingerne. Under forberedelserne af til COP15 påbegyndte EU og USA konsultationer blandt udvalgte lande om muligheden for væsentligt øget markedsadgang for en snes 'klimavenlige' varer uden krav om gensidighed for de (ulands)medlemmer af WTO, som ikke ser sig i stand til at indgå i en sådan aftale. Disse konsultationer har imidlertid endnu ikke ført til et konkret resultat.

I 2012 blev APEC-landene enige om en liste med 54 klima- og miljøvenlige produkter, som de vil nedsætte tolden på til 5 % eller lavere inden udgangen af 2015. Der er håb om, at denne aftale kan få en positiv afsmittende virkning på WTO-forhandlingerne. Der er dog ingen klare tegn på det endnu.

Generelt har EU – med stærk dansk støtte – understreget, at miljø- og klimahensyn ikke må misbruges til skjult protektionisme, men derimod skal fremme handel, udvikling og miljø. Danmark har gennem lang tid arbejdet aktivt for, at EU fremmer miljøhensyn i WTO-forhandlingerne. Det danske udgangspunkt er, at handel, miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling indbyrdes skal understøtte hinanden uden at belaste udviklingslandene med unødige handelshindringer.

HANDEL OG UDVIKLING

Doha Udviklingsrunden i WTO tager som navnet tilsiger udgangspunkt i en 'udviklingsdagsorden.' Med den aktuelle stilstand i runden, er det derfor så meget desto mere vigtigt, at hensynet til de mindst udviklede lande søges fremmet mest muligt på anden vis. Ministererklæringen fra 2001 indeholdt adskillige henvisninger til nødvendigheden af at placere udviklingslandenes interesser og behov i hjertet af forhandlingerne, at der tilbydes udviklingslandene yderligere markedsadgang, at der udarbejdes balancerede regler, og at der ydes bistand med henblik på at sikre udviklingslandene en andel af verdenshandlen i overensstemmelse med deres behov for økonomisk udvikling.

Som tidligere nævnt indgik det i formandens opsummering fra den ottende ministerkonference i Genève - hvor der blev udtrykt beklagelse over, at Doha forhandlingerne befandt sig i et dødvande - en passus om, at man skulle fortsætte drøftelserne på basis af det, der allerede var opnået enighed om, lige som man også respekterede udviklingskomponenten i mandatet.

Til trods for at der er lang vej til at opfylde erklæringerne fra 2001, er der da også opnået visse fremskridt til gavn for de mindst udviklede lande. På WTO's ministerkonference i Hongkong i december 2005 opnåedes der enighed om en 'udviklingspakke' som led i DDA-forhandlingerne, hvilket bl.a. giver sig udslag i, at udviklingslandene skal have særlig og differentieret behandling (S&DT) på en række konkrete områder. Centralt står bestemmelsen om, at de mindst udviklede lande ikke skal påtage sig nye WTO-forpligtelser, hvis det strider mod deres udviklings-, finansielle eller handelsmæssige behov, eller hvis landene ikke har tilstrækkelig administrativ og institutionel kapacitet.

Et andet område af stor betydning er hensigtserklæringerne fra WTO-ministerkonferencen i 2005 om, at de industrialiserede lande samt udviklingslande, der måtte være i stand til det, bør give told- og kvotefri markedsadgang for mindst 97 % af produkterne fra alle mindst udviklede lande (LDC's). Tilsagnet træder senest i kraft samtidig med en eventuel Doha-aftales ikrafttræden, men monitorering af implementeringen pågår allerede i WTO. Alle industrialiserede lande (Australien, Canada, Japan, New Zealand, Norge, Schweiz og EU) på nær USA lever allerede op til hensigtserklæringen. Enkelte udviklingslande (fx Indien, Kina og Brasilien) giver enten allerede eller er på vej til at yde toldfri markedsadgang til LDC'erne i betydelig omfang. I 2011 udgjorde LDC'ernes andel af den samlede verdensvareeksport 1,12 %.

Den ottende WTO-ministerkonference i Genève den 15.-17. december 2011 vedtog en række konkrete beslutninger til fordel for LDC'erne: En LDC-waiver for tjenesteydelser, der gør det muligt at give LDC'erne mere fordelagtig markedsadgang for tjenesteydelser, en forlængelse af implementeringsfrister i henhold til TRIPS-aftalen samt et mandat til WTO til at drøfte og vedtage reviderede retningslinjer for optagelser af LDC'er i WTO. De reviderede guidelines blev vedtaget af WTO's Generelle Råd i juli 2012. Ministerkonferencen gav derudover et mandat til at gennemgå elementer af udviklingsdagsordenen med henblik på eventuel vedtagelse i december 2013. Det er på trods af hyppige møder i 2012 endnu vanskeligt at forudsige, hvordan en eventuel pakke til næste ministerkonference kan komme til at se ud; det afhænger også af, hvordan det går på de andre områder, især handelslettelser og landbrug.

Blandt WTO-medlemslandene er der en generel anerkendelse af, at øget markedsadgang for udviklingslandene, herunder LDC'erne, ikke er tilstrækkeligt i sig selv. Der er behov for at sikre midler til handelsrelateret bistand, 'Aid for Trade' (AFT), således at udviklingslandene bliver i stand til at udnytte deres markedsadgang og dermed bruge international handel til at reducere fattigdom ved at skabe vækst og beskæftigelse.

AFT har siden WTO-ministerkonferencen i Hongkong i 2005 været genstand for betydelig opmærksomhed i WTO. I den forbindelse har der i henholdsvis 2007, 2009 og 2011 været afholdt WTO-ministerkonferencer om AFT. Den næste konference finder sted i juli 2013 med temaet "internationale og regionale værdikæder" og udviklingslandenes muligheder for at blive bedre integreret i disse produktions- og handelsstrømme. Konferencen vil fokusere på værdikæder inden for fem sektorer, herunder agrofødevarer og transport og logistik.

AFT dækker over såvel direkte handelsrelaterede aktiviteter som f.eks. øget forståelse af handelspolitiske interesser og udarbejdelse af eksportstrategier mv. som bredere økonomiske områder såsom opbygning af konkurrencedygtig produktionskapacitet og infrastruktur, herunder på energiområdet.

Danmark yder årligt i alt ca. DKK 30 mio. i multilateral AFT bistand til forskellige Genève-baserede organisationer, herunder bl.a. til WTO's programmer for AFT. Størstedelen af den samlede danske AFT bistand kanaliseres dog via den bilaterale udviklingsbistand. Dansk udviklingsbistand til handel var i 2011 på 1,6 mia. kr.

OFFENTLIGE INDKØB

Under WTO's ministerkonference i december 2011 blev der opnået enighed om en væsentlig udvidelse og forbedring af aftalen om offentlige udbud, *Government Procurement Agreement*, GPA. Aftalen blev formelt vedtaget i *Committee of Government Procurement* den 30. marts 2012. Den træder i kraft, når den er ratificeret af 2/3 af de deltagende lande. Den nugældende GPA trådte i kraft i 1996.

Parterne i aftalen forpligter sig til at åbne deres udbudsmarkeder for hinanden i et nærmere bestemt omfang. Aftalen indeholder regler om ikke-diskrimination og om bilæggelse af tvister.

GPA er en såkaldt plurilateral aftale mellem et antal medlemmer af WTO, men ikke alle. Parter til aftalen er EU samt 15 lande, hvoraf følgende er af særlig interesse for Danmark: USA, Japan, Norge, Canada og Schweiz. Det langsigtede mål er at gøre aftalen global og en integreret del af de almindelige WTO-bestemmelser.

Flere lande forbereder medlemskab eller søger observatørstatus. Der forhandles aktivt om kinesisk medlemskab, og Rusland har i forbindelse med sit WTO-medlemskab forpligtet sig til at indlede forhandlinger om medlemskab inden for 4 år. Aftalen indeholder lettelse for optagelse af udviklingslande. Hidtil har aftalen kun omfattet udviklede lande.

Den reviderede aftale giver udvidet dækning. GPA vil i fremtiden omfatte offentlige udbud for €600 mia. pr. år mod hidtil €500 mia. Kommissionen skønner, at aftalen giver EU-virksomheder adgang til yderligere udbud for €30 mia. pr. år.

Den nye aftale indeholder mere præcise og klare regler, som er lettere at bruge for virksomhederne. EU har opnået, at aftalen nøje følger EU's egne udbudsregler. Aftalen åbner for bedre udnyttelse af

moderne teknologi. Udbud skal offentliggøres på en elektronisk portal, og der er mulighed for at afholde "elektronisk auktion". Vigtig er også en bestemmelse om, at virksomheder, der er dømt for korruption, bliver udelukket.

Den nye aftale indeholder arbejdsprogrammer for yderligere forbedringer. Når den træder i kraft, vil man starte arbejdet på at udforme regler om fremme af bæredygtighed i offentlige indkøb og på at skabe bedre muligheder for deltagelse af små og mellemstore virksomheder.

Ud over disse forbedringer gennem den plurilaterale GPA-aftale arbejder EU for gensidig åbning af udbudsmarkederne ved at søge yderligere åbning af offentlige udbud i de frihandelsaftaler, som EU forhandler.

INVESTERINGER

Handel og investeringer har levet en stille tilværelse i WTO siden MC₃ i Seattle. Det blev vedtaget i forbindelse med igangsættelsen af DDA'en, at de 4 såkaldte Singapore-emner, som kom til WTO's dagsorden på MC₁ i Singapore i 1996, kun skulle drøftes i rundens løb, såfremt der var enighed herom. Årsagen til, at investeringer har ligget stille, er, at udviklingslandene anser emnet for alene at have de udviklede landes interesse. Fra EU's side har man i lyset af DDA'ens fokus på udviklingslandenes behov derfor ikke presset på for at få emnet genaktiveret på WTO's dagsorden.

Det betyder dog ikke, at emnet er fuldstændigt glemt. Der finder jævnligt møder sted i TRIMS-komiteen (komiteen for *Trade Related Investment Measures*), og emnet blev også berørt på et møde, som fandt sted den 15. juni 2012 på Korfu i en kreds af WTO-ambassadører, hvor Chile havde taget initiativ til en uformel drøftelse. Her gjorde man status og drøftede udsigterne til at bringe investeringer tilbage som et aktivt punkt på WTO's dagsorden. Endvidere drøftede man det arbejde, som foregår i andre fora som UNCTAD, APEC og OECD, mulighederne for at genoptage arbejdet med en multilateral investeringsaftale, samt forholdet mellem hensynet til investorerens sikkerhed og staternes ret til at regulere ud fra legitime politiske hensyn.

INFORMATIONSTEKNOLOGI (ITA)

På ministerkonferencen i Singapore i 1996 blev 29 medlemsstater enige om at udsende en Ministererklæring om Informationsteknologiprodukter (ITA – Information Technology Agreement). Siden har flere medlemsstater tilsluttet sig aftalen, og den tæller nu 70 lande, og den omfatter 97 pct. af verdenshandelen med informationsteknologi.

ITA omfatter alene todsatser og eliminerer tolden på alle de produkter, der indgår i aftalen. Der er ingen medlemmer, som har fået undtagelser med hensyn til følsomme produkter. Dog er der givet forlænget implementering til udviklingslande.

Lige siden den første aftale blev indgået, er der blevet forhandlet om at udvide listen af de omfattede produkter. Desuden er ikke-toldmæssige barrierer, klassificeringsforskelle og tilslutning af flere lande blevet drøftet. Disse drøftelser finder sted i Komitéen af Deltagere for Udvidelse af Handel med Informationsteknologiprodukter

I løbet af 2012 er der sket fremdrift i disse forhandlinger. Det gælder både udvidelse af produktlisten samt nedbrydning af ikke-toldmæssige barrierer. Der er derfor forhåbning om at nå frem til et resultat på WTO ministerkonference til december 2013.

En ny aftale forventes at kunne have positive effekter på andre sektorer, da informationsteknologi medfører innovation og ny teknologi til produktionen generelt.

WTO'S TVISTBILÆGGELSE

Ved WTO-ministerkonferencen i Marrakesh i 1994 blev det aftalt, at man inden for fire år skulle revidere den aftale, der ligger til grund for WTO's nuværende tvistbilæggelsessystem, den såkaldte 'Forståelse for tvistbilæggelse' (forståelsen omfatter regler og procedurer for bilæggelse af tvister – på engelsk 'Dispute Settlement Understanding' eller DSU). Arbejdet blev påbegyndt i slutningen af 1997, men adskillige tidsfrister er sidenhen blevet overskredet, og det er nu besluttet ikke længere at arbejde efter en tidsbestemt frist. I erklæringen fra Doha ministerkonferencen i 2001 gentog medlemmerne intentionen om en revision af aftalen.

Doha Development Agenda om tvistbilæggelse

'We agree to negotiations on improvements and clarifications of the Dispute Settlement Understanding. The negotiations should be based on the work done thus far as well as any additional proposals by members, and aim to agree on improvements and clarifications not later than May 2003, at which time we will take steps to ensure that the results enter into force as soon as possible thereafter.'

(Doha Development Agenda, work programme para 30)

Forhandlingerne vedrørende tvistbilæggelsessystemet er således ikke en formel del af den samlede Doha Runde, men foregår parallelt.

EU har en ambitiøs dagsorden og har foreslået en række grundlæggende ændringer, samt fremlagt forslag om øget gennemsigtighed i tvistbilæggelsessystemet i WTO. Forslaget indebærer indførelse af en permanent panelinstans og et udvidet appelorgan til behandlingen af tvister. USA har ligeledes insisteret på øget gennemsigtighed i WTO's tvistbilæggelsessystem, herunder bl.a. fri adgang under sagsfremlæggelserne. EU har fremlagt forslag om, at såfremt der var enighed blandt de involverede parter om at holde åbne panelhøringer, skulle man tillade dette. Andre WTO-medlemmer – som Japan og Mercosur-landene – mener, at revisionen bør holde sig til nogle få tekniske justeringer af aftalen.

Danmark har interesse i et velfungerende internationalt system til håndtering af handelspolitiske tvister og støtter derfor op om EU's linje. Desuden lægges der fra dansk side vægt på at forbedre udviklingslandenes muligheder for at gøre brug af tvistbilæggelsessystemet, herunder bl.a. igennem bistand til udviklingslande i forbindelse med bilæggelse af handelstvister i WTO. Der er ikke fastlagt nogen specifik deadline for afslutningen af revisionen af tvistbilæggelsessystemet, men håbet har været, at en samlet revideret aftale kunne foreligge samtidig med en afslutning af Doha Runden. Nu er der en mulighed for, at en revision kan indgå som element i en minipakke på MC9, dog er andre elementer mere sandsynlige.

De seneste forhandlinger har bl.a. koncentreret sig om tredjepartsrettigheder, udviklingslandes interesser og tidsrammer.

Om end forhandlinger om forbedringer af tvistbilæggelsessystemet har stået på over lang tid, er det væsentligt at bemærke, at det eksisterende tvistbilæggelsessystem i dag nyder bred anvendelse og således spiller en vigtig rolle i forhold til at sikre medlemmernes overholdelse af deres WTO-

forpligtelser. Det illustreres bl.a. af, at WTO's tvistbilæggelsesmekanisme i 2012 rundede sag nummer 452 anlagt for overtrædelse af WTO-forpligtelser.

LØBENDE SAGER I WTO

Parallelt med forhandlingerne om nye aftaler foregår der et dagligt, løbende arbejde i WTO med at sikre, at de forpligtelser, der allerede eksisterer som følge af de tidligere indgåede aftaler, efterleves af medlemmerne. Dette omfatter bl.a. drøftelse i WTO's komiteer af udviklingen inden for de forskellige aftaleområder og af medlemmernes nationale foranstaltninger og regler.

For en række områder skal medlemmerne anmelde lovgivning og nye foranstaltninger til WTO (notifikation) med henblik på at muliggøre en diskussion og vurdering deraf. For sager, der ikke kan afklares af den vej, er der mulighed for at anvende WTO's særlige system for tvistbilæggelse. Desuden eksisterer en særlig procedure, hvor medlemmernes handelspolitik periodisk bliver gennemgået horisontalt. Disse dele af WTO's løbende arbejde beskrives nærmere i det følgende. Endvidere redegøres for forhandlingerne om nye medlemmers optagelse i WTO.

TVISTER

EU er for øjeblikket aktivt involveret i 41 WTO-tvister 18 af disse sager er anlagt af EU og 23 af sagerne er anlagt mod EU. Tvisterne inddrager 17 af EU's handelsparter: Argentina, Brasilien, Canada, Colombia, Ecuador, Filippinerne, Honduras, Indien, Indonesien, Japan, Kina, Kinesisk Taipei, Nicaragua, Norge, Panama, Thailand og USA.

Hovedparten af EU's tvister i WTO involverer USA, hvor 6 tvister er defensive og 6 tvister er offensive. Her er der tale om GMO-, hormon-, banan-, fjerkræ- og flystøttesagerne samt sagen om Information Technology Agreement. Flere af sagerne, hvor EU har anlagt sag mod USA, vedrører tvister om misbrug af defensive handelsinstrumenter.

EU er også involveret i flere sager mod Kina. Sagerne, hvor EU har anlagt sag mod Kina, vedrører tvister om anti-dumping foranstaltninger og råvarer. Bilag 4 (side 77) indeholder en nærmere beskrivelse af tvisterne.

Hvordan virker WTO's tvistbilæggelse?

WTO's tvistbilæggesorgan er et domstolslignende system, som afgør uenigheder mellem medlemslandene om deres opfyldelse af WTO-aftalerne. Det kan være brud på WTO-princippet om ens handelsbetingelser, fx ens toldsatser for alle parter, eller brud på princippet om ens vilkår for egne og andre WTO-landes virksomheder. Afgørelserne i tvistbilæggesystemet er bindende for medlemmerne. Der kan ske følgende, fra en sag er rejst, til en dom er afsagt:

- Når ét WTO-medlem har klaget over et andet, indledes processen med 60 dage til konsultationer, hvor man forsøger at nå en forhandlingsløsning.
- Lykkes dette ikke, anmodes der om nedsættelse af et tvistpanel, dvs. en WTO-domstol, hvor parterne fører deres sag.
- Panelet træffer afgørelse senest et år efter, at sagen er rejst.
- Panelets afgørelse kan appelleres til WTO's appelorgan.
- Sagens taber skal senest 30 dage efter afgørelsen tilkendegive, om den agter at følge (appel)panelets afgørelse og i givet fald, hvorledes problemet forventes udbedret.
- Hvis sagens taber ikke vil efterleve afgørelsen, forhandler parterne om en økonomisk kompensation til det forurettede land.
- Kan parterne ikke blive enige, beder den forurettede part om lov til at indføre straffold.

Der synes at være en tendens i retning af, at udviklingslande i stigende grad benytter sig af tvistbilæggelsessystemet. Dette er positivt i EU's optik, idet det generelt har været vanskeligt for udviklingslandene at benytte sig aktivt af tvistbilæggelsessystemet. EU støtter således initiativer, der har til formål at forbedre udviklingslandenes adgang til systemet, herunder bl.a. tilbud om teknisk bistand.

TRADE POLICY REVIEWS (TPR)

Betegnelsen *'Trade Policy Reviews'* (TPR) dækker over regelmæssige gennemgange i WTO af de enkelte medlemmers handelspolitik. Formålet er at bidrage til en forbedret efterlevelse af WTO-regler og -forpligtelser og at smidiggøre det multilaterale systems funktion. TPR-mekanismen sigter mod at opnå en større grad af transparens og en bedre forståelse af medlemmernes handelspolitiske regler og praksis. Mekanismen gør det muligt for den samlede medlemskreds kollektivt at vurdere de enkelte medlemmers handelspolitik inden for alle de områder, der dækkes af WTO-aftalerne, og at bedømme virkningen i forhold til WTO-systemet og dets funktion. Gennemgangene sker på baggrund af det enkelte medlems økonomiske situation og dets eventuelle særlige udviklingsmæssige behov, såvel som dets konkrete handelsmæssige situation. Det er ikke hensigten, at de handelspolitiske gennemgange skal tjene som grundlag for forhandling eller gennemførelse af konkrete forpligtelser, ligesom TPR ikke skal træde i stedet for muligheden af at forfølge sager inden for rammerne af tvistbilæggelsessystemet.

De fire største WTO-medlemmer (EU, USA, Kina og Japan) er genstand for behandling hvert andet år, mens de næste 16 medlemmer, bestemt efter størrelsen af deres udenrigshandel, gennemgås hvert fjerde år. De resterende lande bliver undersøgt hvert sjette år. Imidlertid kan der aftales et længere interval for de mindst udviklede lande (LDCs).

For hver gennemgang bliver der udarbejdet to dokumenter: En politisk erklæring udfærdiget af medlemslandet, og en detaljeret rapport udarbejdet af WTO-sekretariatet. Disse to rapporter, sammen med drøftelserne foretaget i *the Trade Policy Review Body*, offentliggøres kort tid efter.

I løbet af de 23 år TPR-mekanismen har eksisteret, er der blevet gennemført i alt 364 reviews, der dækker 145 af de 157 medlemmer. I 2012 er der for første gang blevet udfærdiget rapporter på Guinea-Bissau, Saudi-Arabien, Kuwait og Nepal. Der er gennem de senere år lagt større vægt på gennemgangen af mindst udviklede lande, og ved udgangen af 2012 var 31 af de 33 mindst udviklede medlemmer blevet gennemgået.

I 2011 blev den fjerde og seneste vurdering af TPR-mekanismen gennemført, og her bekræftede medlemmerne på ny relevansen af TPR samt at mekanismen fungerer effektivt og bidrager til opnåelsen af WTO's mål. Dog var der enighed om, at det vigtigste formål med denne fjerde vurdering ville være at strømline mekanismen således at dens målsætninger opnås mere effektivt. Den femte vurdering forventes udfærdiget i 2013 som en del af den 9. ministerkonference (MC9).

Handelspolitiske gennemgange af WTO-medlemmer (angivet i kronologisk rækkefølge)

2010

Malaysia, El Salvador, Kroatien, Armenien, Albanien, Kina, Malawi, Kinesiske Taipei, Gambia, Honduras, USA, Benin, Burkina Faso og Mali, Belize, Sri Lanka, Papua New Guinea, Den demokratiske republik Congo, Hongkong.

2011

Jamaica, Japan, Australien, Paraguay, Canada, Nigeria, EU, Indien, Mauretanien, Guinea, Zimbabwe, Cambodja, Ecuador, Thailand.

2012

Saudi Arabien, Kuwait, Tyrkiet, Trinidad & Tobago, Nepal, Filippinerne, De Forenede Arabiske Emirater, Uruguay, Kina, Columbia, Elfenbenskysten, Guinea-Bissau og Togo, Singapore, Korea, Norge, Bangladesh, Israel, Island og East African Community (EAC) (Kenya, Tanzania, Uganda, Burundi og Rwanda), Nicaragua og USA.

2013 (planlagt)

Japan, Argentina, Indonesien, Mexico, Schweiz og Liechtenstein, Macao, Kina, Surinam, Brasilien, Den Europæiske Union, CEMAC (Cameroun, Den Centralafrikanske Republik, Tchad, Congo, Gabon), Vietnam, Costa Rica, Burma, Peru, Kirgisistan, Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Mongoliet og Tonga.

OPTAGELSE AF NYE MEDLEMMER I WTO

I 2012 har WTO fået fire nye medlemmer. Rusland blev medlem den 22. august 2012, hvilket var en betydelig styrkelse af WTO's globale rolle. Rusland var den sidste større økonomi uden for WTO. Følgende andre lande blev medlemmer i 2012: Vanuatu, Samoa og Montenegro.

I 2012 har Bosnien-Herzegovina, Laos og Tadsjikistan afsluttet optagelsesforhandlinger og fra 2. februar 2013 blev Laos optaget, mens Tadsjikistan fulgte efter 2. marts 2013. Følgende lande har gjort gode fremskridt i forhandlingerne om medlemskab: Kasakhstan, Yemen og Serbien.

Uden for WTO står stadig et betydeligt antal udviklingslande. Det har vist sig vanskeligt at opnå medlemskab for specielt de mindst udviklede lande. Siden 1995 er kun 5 lande fra denne gruppe blevet medlemmer. Danmark har derfor arbejdet for at lette optagelsesbetingelser for de mindst udviklede lande, og forhandlinger under dansk formandskab førte i juli til enighed om nye regler for disse lande (LDC guidelines).

De mindst udviklede lande vil få mere fleksibilitet til at bruge told til at beskytte deres hjemlige industrier. Under de nye regler vil de skulle binde alle toldlinjer for landbrugsvarer på 50 pct. i gennemsnit. De skal binde 95 pct. af deres toldlinjer for industrivarer på 35 pct. i gennemsnit. De har dog fleksibilitet til at bevare 5 pct. af deres industritoldlinjer uden binding. De nye regler indeholder også generelle retningslinjer for liberalisering af handel med tjenesteydelser og en mere koordineret tilgang til teknisk bistand i optagelsesprocessen.

Der er for tiden 10 mindst udviklede lande, som søger medlemskab af WTO, herunder Afghanistan, Etiopien, Liberia, Yemen og Sudan.

Bilag 3 (side 72) indeholder en samlet oversigt over nuværende medlemmer og ansøgere.

WTO-optagelsesprocessen

1. *Ansøgningsfasen*

Ansøgeren beskriver alle aspekter af sin handelspolitik og den økonomiske politik, som har betydning i forhold til WTO-aftalerne. Redegørelsen behandles i en særlig arbejdsgruppe, der nedsættes til behandling af hver ansøgning om medlemskab. Arbejdsgrupper om optagelse af nye medlemmer i WTO er åbne for deltagelse af alle medlemmer.

2. *Udredningsfasen*

Parallelt med arbejdsgruppens udredning af principper og politikker indledes bilaterale forhandlinger mellem det nye medlem og individuelle medlemmer. Forhandlingerne tager udgangspunkt i medlemmernes konkrete handelsinteresser og dækker områder som toldsatser, særlige forpligtelser til markedsadgang, specielle forhold for handel med konkrete varer eller tjenesteydelser. Selv om forhandlingerne gennemføres på bilateral basis, udstrækkes resultaterne til alle WTO-medlemmer gennem MFN-princippet. De seneste år er de største resultater med hensyn til øget markedsadgang opnået gennem optagelsesforhandlinger.

3. *Udformning af betingelser for medlemskab*

Når arbejdsgruppen har afsluttet sin gennemgang, og de parallelle bilaterale forhandlinger er afsluttet, udformes betingelserne for medlemskab i form af en aftale ('tiltrædelsesprotokol') og lister med de forpligtelser, som det nye medlem har påtaget sig ('schedules').

4. *Optagelse*

Den endelige pakke – rapport fra arbejdsgruppen, tiltrædelsesprotokol og schedules – forelægges WTO's Generelle Råd (eller en Ministerkonference, hvis det passer tidsmæssigt). Beslutningen tages med konsensus. Ansøgeren skal herefter ratificere optagelsesaftalen.

ANDRE EMNER

HANDEL OG KLIMA

Bæredygtig udvikling og beskyttelse og bevarelse af miljøet er fundamentale målsætninger for WTO og er indskrevet i Marrakesh aftalen. Målsætningerne komplementerer WTO's overordnede målsætning om at begrænse handelsmæssige barrierer og diskriminerende behandling i den internationale handel. Handelspolitikken er således et vigtigt udenrigspolitisk instrument i relation til klima og sikkerhed. Udfordringen består i at fremme en klimavenlig økonomisk udvikling globalt, men ikke mindst i udviklingslandene, uden at der gås på kompromis med udviklingslandenes berettigede forventninger om økonomisk og materiel udvikling. Dette skal bl.a. ske ved en gradvis omstilling fra fossilt brændsel til alternative energikilder samt ved at fremme bæredygtige produktionsformer. Udviklingslandene har bl.a. under de internationale klimaforhandlinger stillet krav om finansiering og teknologioverførsel for at medvirke til dette.

Teknologioverførslen sker allerede i et vist omfang på kommercielle vilkår, men navnlig LDC'erne har behov for støtte til erhvervelse og effektiv anvendelse af klimavenlige teknologier. Under COP-16 i Cancún nåede man til enighed om at oprette en teknologioverførselsmekanisme, der i første omgang skal bruges til kortlægning af teknologioverførselsbehovet, og som siden skal koordinere overførslerne og sikre, at resultaterne bliver så effektive som muligt.

Processen ville kunne understøttes og fremskyndes, hvis der kunne skabes omfattende enighed om en konkret global liberalisering af handelen med klimavenlige produkter og teknologier. I WTO presser EU på for at fremme denne dagsorden, men hidtil uden den store succes, bl.a. fordi mange udviklingslande ønsker at undgå toldprovenutab og opretholde beskyttelse af egen spirende produktion af varer til frembringelse af alternativ energi.

Forud for COP15 i København var der en intensiv debat i WTO i Genève om spørgsmålet. Selv om EU's handelskommissær Lady Ashton stillede sig i spidsen for initiativet, lykkedes det ikke at opnå tilslutning til at gå videre, primært som følge af modstand fra større udviklingslandes side.

I erkendelse af behovet for at sætte fornyet gang i arbejdet med en grøn frihandelsaftale på energiområdet har tænketanken ICTSD (*International Centre for Trade and Sustainable Development*) i Genève i samarbejde med GGGI og Peterson Institute i 2011 lanceret ideen om en plurilateral aftale om miljø- og klimavenlige varer, som benævnes '*Sustainable Energy Trade Agreement*' (SETA).

Omtalen af grøn handelsliberalisering i Rio+20 konklusionerne den 22. juni 2012 og APEC landenes beslutning på topmødet i Vladivostok den 9. september 2012 om nedsættelse af tolden på 54 energi- og klimavenlige produkter til 5 pct. eller lavere inden udgangen af 2015 har skabt fornyet momentum for den grønne handelsliberalisering. Beslutningen har sat gang i overvejelser i EU om tilslutning til aftalen samt muligheden for at bygge videre på aftalen, bl.a. med flere produkter, lande samt inkludere ikke handelsmæssige barrierer. Og det er også forhåbningen, at aftalen kan skabe nye fremdrift i arbejdet i WTO frem mod ministerkonferencen på Bali 2013.

REFORM AF WTO

Til trods for, at WTO er en relativt ny organisation, har overvejelser om reform af WTO og om forbedring af organisationens funktion og virkemåde jævnligt været på dagsordenen. Det var tilfældet i 2011, hvor man igen så overvejelser om reformtiltag, der kunne styrke organisationen på

flere områder, således at det multilaterale handelssystem bedre ville være i stand til at reagere i forhold til den internationale økonomis skiftende udfordringer.

Spørgsmålet om reform af WTO blev dog ikke bragt væsentligt videre op til den 8. ministerkonference, idet disse forhandlinger også var præget af den manglende fremdrift i DDA-forhandlingerne. Heller ikke i 2012 har emnet fyldt nævneværdigt på dagsordenen, selvom behovet for reform er til stede og løbende nævnes i forskellige sammenhænge.

I forbindelse med 8. ministerkonference indgik emnet i visse af drøftelserne og i formandens opsummering, som givet vis vil få betydning i forhold til de videre overvejelser om reform af WTO:

- Forbedring af den regelmæssige overvågningsmekanisme ift. handelsbarrierer og protektionisme
- Forbedringer ift. notifikationsforpligtelser
- Analyse af WTO's mulige håndtering af nye globale udfordringer, fx klimaændringer, fødevarerforsyningsikkerhed, handel og valutakurser, investeringer
- Betydningen af regionale og bilaterale frihandelsaftaler og de systemiske implikationer
- Transparens og inklusivitet som hovedhensyn i forbindelse med forbedring af organisationens effektivitet
- Særlig hensyntagen i WTO's tvistbilægningssystem til fattige og små og sårbare medlemmer

Baggrunden for overvejelserne og diskussionerne om forbedring af WTO's funktion er, at WTO som international organisation er oprettet med en ganske bred økonomisk og handelspolitisk dagsorden og med et instrumentarium – bl.a. tvistbilægningssystemet – der rummer betydelige potentielle muligheder. WTO's fleksibilitet og tilpasningsevne, såvel i forhold til en ændret international dagsorden som til en kraftigt udvidet medlemskreds, er ligeledes blevet fremhævet på plussiden. Heroverfor står imidlertid, at WTO's dagsorden er et kludetæppe af forskellige interesser, konflikter og problemer, hvor medlemmer såvel som omgivelser har forskellige krav og forventninger til organisationen, og hvor krav til output og succesmål i bedste fald er uklare. Sammenholdes dette med et organisatorisk setup og arbejdsformer, der kun har ændret sig lidt gennem årene, og et sekretariat, der trods vækst i opgaver og medlemstal har været stort set uændret fra organisationens start, tegner der sig et klart behov for reformer, hvis WTO's potentiale som internationalt instrument skal realiseres. Det er dette problemfelt, der giver anledning til de fortsatte analyser og diskussioner.

Et af de overordnede spørgsmål knytter sig til WTO's formål: Er målet global frihandel? Skal WTO være facilitator i handelspolitiske relationer, dommer i tvister eller bidrage til at skabe internationalt samarbejde om løsningen af globale problemer? WTO betragtes traditionelt som et middel til at liberalisere handel og derigennem at skabe øget velstand. Målet har imidlertid aldrig været ubegrænset frihandel, men handel inden for en regelbaseret ramme med udgangspunkt i forudsigelighed, transparens og lige vilkår, og hvor bl.a. generaldirektør Lamy har fremhævet den rolle, WTO kan spille – fx i forhold til den finansielle krise.

Udvidelsen af WTO's medlemskreds har også betydet øgede forskelle i synet på organisationen og dens formål. En del nye medlemmer har tilsluttet sig WTO primært ud fra en forventning om derigennem at opnå handelsmæssige og økonomiske fordele, mens opbakningen til det multilaterale system som sådant, til handelsliberalisering og til international regulering er mindre. Et stort antal af de nye medlemmer er samtidig relativt svage stater, hvor løsninger skal tilgodese betydeligt flere forskellige interesser. Der er derfor behov for en særlig og målrettet indsats for at fastholde det nødvendige engagement i processen fra disse medlemmers side. Hertil kommer, at Ruslands medlemskab som den sidste store økonomi, der optages, i sig selv må forventes at ville påvirke organisationen.

Som en af årsagerne til, at det er så vanskeligt at opnå enighed i WTO, er der blevet peget på beslutningsprocessen. Især kravet om enstemmighed og behovet for at involvere alle i alt skaber en tung beslutningsproces, der kræver tid og en betydelig forhandlingsindsats, hvilket ofte gør WTO nærmest handlingslammet. Mange har derfor fremhævet som afgørende, at WTO's spilleregler bør ændres, så organisationen bliver bedre i stand til at skabe de nødvendige resultater. Specielt tre grundlæggende – og sammenhængende – begrænsninger i det nuværende WTO-system er i fokus:

- 'Bottom-up'-tilgangen, dvs. at medlemmerne selv har ledelsen i forhandlingerne, og at det er op til medlemmerne at skabe kompromis'er ved at fremlægge forslag og opnå enighed om forhandlingstemaer spørgsmål for spørgsmål, så det endelige resultat fremstår gradvist, efterhånden som der opnås aftaler om enkeltspørgsmål
- 'Single undertaking', dvs. at et betydeligt antal meget forskellige emner forhandles samtidigt, hvor intet er aftalt, før alt er på plads
- Konsensusprincippet, dvs. at alle skal være enige om alt

Et andet forhold i relation til forhandlingsprocessen, som påkalder sig interesse i denne forbindelse, er selve runde-begrebet. Forhandling i runder er en arv fra GATT. Da WTO blev oprettet som en egentlig organisation i 1995, var der en forventning om, at forhandlinger kunne foregå løbende i stedet for i runder. Behovet for at skabe 'pakker', som kunne kombinere indrømmelser på forskellige områder, så der altid i pakken var noget af interesse for enhver part, førte imidlertid til en fortsættelse af rundeforhandlinger. Risikoen herved er, som det fremstår mere og mere tydeligt, at det bedste bliver det godes værste fjende, hvor resultater på ét forhandlingsområde bliver taget som gidsel for resultater på andre områder, og at balancekravet udstrækkes til ikke alene at gælde den samlede pakke, men også for hver enkelt af de konkrete emner, der indgår.

Foruden at se på forhandlinger som en løbende proces er der også peget på muligheden for at sikre forhandlingsresultater på en snævrere basis end runde-formatet. Det kunne enten være i form af sektoraftaler om konkrete emneområder eller som plurilaterale aftaler mellem et mindre antal særligt interesserede parter, men som andre medlemmer kunne tilslutte sig, og hvor liberaliseringsfordele på MFN-basis kunne udstrækkes til alle medlemmer, som fx for ITA-aftalen (IT-aftalen fra 1996). Det er dog klart, at nogle af de store og centrale forhandlingsemner alene vil kunne håndteres i en omfattende multilateral aftale, fx landbrug og fiskerisubsidier.

Endelig knytter en række overvejelser sig til WTO-sekretariatet og den daglige drift af organisationen. Det er ikke alene et spørgsmål om sekretariatets størrelse, men også om dets rolle i forhold til udviklingen af WTO-samarbejdet. Fx har sekretariatet ikke en selvstændig ret til at fremsætte forslag, som kan bringe arbejdet videre, eller til at overvåge, at aftalte regler efterleves – svarende til den funktion Kommissionen har i EU-samarbejdet. Andre overvejelser knytter sig til den politiske ledelse af arbejdet i WTO, til tvistssystemets kapacitet og effektive varetagelse af funktionen, samt til WTO's rolle i forhold til omverdenen og til andre internationale organisationer, herunder FN-systemet.

ARBEJDSTAGERRETTIGHEDER I WTO/ILO

Handel og arbejdstagerrettigheder er et yderligere emne, som må forventes at trænge sig på i forhold til WTO's fremtidige forhandlingsdagsorden. Doha-erklæringen fra 2001 bekræftede erklæringen fra WTO-ministerkonferencen i Singapore i 1996 om internationale arbejdstagerrettigheder og tog arbejdet i FN's internationale arbejdsorganisation, International Labour Organization (ILO), om globaliseringens sociale dimension til efterretning. Trods en ihærdig indsats lykkedes det ikke Danmark og EU at få gjort handel og arbejdstagerrettigheder til et forhandlingsemne i Doha Runden, ligesom området indtil videre heller ikke har været omfattet af WTO's arbejdsprogram i øvrigt.

Selvom arbejdstagerrettigheder ikke er et WTO-forhandlingsemne, pågår der et teknisk samarbejde mellem de to organisationers sekretariater med henblik på at sikre kohærens. WTO's sekretariat deltager som observatør i bl.a. møderne i ILO's styrelsesråd. De to organisationers sekretariater har udgivet en række fælles rapporter, senest i september 2011 i form af rapporten "Making Globalization Socially Sustainable".

4. REGIONALE OG BILATERALE AFTALER

REGIONALE OG BILATERALE AFTALER

De manglende fremskridt i WTO-forhandlingerne, kombineret med behovet for at sikre den internationale handel de bedst mulige vilkår og at søge løsninger på de aktuelle økonomiske problemer, har resulteret i, at bilaterale og/eller regionale handelsaftaler er blevet et stadig mere anvendt supplement og alternativ til multilaterale aftaler inden for rammerne af WTO. Siden midten af 1990'erne er antallet af bilaterale og regionale aftaler således øget markant. Der er visse udfordringer med at opgøre antallet af bilaterale og regionale handelsaftaler. Det skyldes bl.a., at en del af aftalerne ikke notificeres til WTO, som der ellers er pligt til, at nye aftaler afløser gamle aftaler og evt. er midlertidige eller af mere begrænset rækkevidde. Ved udgangen af 2012 var der anslået 231 WTO-notificerede aftaler. Dertil kommer et anslået antal på mere end 100 andre bilaterale eller regionale aftaler, som ikke er notificeret til WTO.

Uanset de opgørelsesmæssige problemer er der entydigt tale om en betydelig vækst i antallet. Væksten skyldes ikke kun flere aftaler, men også det øgede medlemstal i WTO, samt skærpede krav til notifikation. Det anslås, at ca. 90 pct. af aftalerne er frihandelsaftaler eller aftaler af begrænset rækkevidde, mens aftaler om egentlige toldunioner kun udgør ca. 10 pct.

Foruden den kvantitative vækst er der også sket en kvalitativ udvikling. Tidligere anvendtes bl.a. partnerskabs- eller associeringsaftaler, hvor toldreduktion indgik som et blandt flere elementer. Disse aftaler var kendetegnet ved en bredere politisk målsætning om regional integration, primært med omkringliggende nabolande. De forstærkede samhandelsbånd skulle bidrage til regional fred og stabilitet. EU anvendte eksempelvis sådanne aftaler i forbindelse med naboskabspolitikken i forhold til landene i Øst- og Centraleuropa samt på Balkan. De nye aftaler har et langt mere entydigt handelspolitisk sigte, hvor forhandlingspartnere er nøje udvalgt med henblik på at opnå bedre markedsadgang på konkrete markeder.

De nye aftaler er generelt også mere omfattende. Således inkluderes ofte bl.a. tjenesteydelser og emner, der går videre end det eksisterende WTO-samarbejde, fx konkurrence, offentlige indkøb og investeringer. I sammenhæng med, at aftaler er blevet et strategisk handelspolitisk instrument, har medlemskredsen også ændret sig og er blevet bredere. Hvor aftaler tidligere oftest var regionalt begrænsede Nord/Nord-aftaler, ses nu i stigende grad Nord/Syd- aftaler eller Syd/Syd-aftaler og dermed flere aftaler på tværs af regioner. Endelig ses en stigende konsolidering i form af regionale handelsarrangementer og aftaler mellem regioner eller sammenslutninger af lande. En del af disse aftaler mellem regioner betyder også en ny situation for EU. Dels må EU forhandle med landegrupperinger, som ikke er politisk institutionaliserede i samme grad som EU. Dels er der en større udfordring i form af hensyntagen til kulturelle forhold, særlige handelspolitiske traditioner og forskellige kommercielle styrker og svagheder end ved forhandling af aftaler med lande, som EU historisk har haft betydelig samhandel og kulturel samhørighed med.

Erfaringerne med regionale aftaler er blandede. På den ene side kan de være nemmere at forhandle, fordi der er færre, som skal være enige. Omvendt har det ofte i praksis vist sig at tage lige så lang tid at forhandle en bilateral frihandelsaftale med et begrænset antal deltagere og en snævrere dagsorden. Hertil kommer, at der er en risiko for, at svage parter, fx udviklingslande, som følge af ulige magtforhold bliver handelspolitisk svækket af at indgå en aftale.

I forhold til WTO og DDA-forhandlingerne har de mange nye bilaterale og regionale aftaler en betydelig indflydelse. For det første kan de fordele i form af præferentiel markedsadgang, som

parterne i en bilateral eller regional aftale gensidigt giver hinanden, betyde, at incitamentet og støtten til en multilateral liberalisering på MFN-basis (mestbegunstigelsesprincippet i WTO) mindskes. For det andet er der stort spillerum med hensyn til, hvad aftaler skal og ikke skal inkludere. Det kan resultere i, at de følsomme spørgsmål og sektorer som fx landbrugsstøtte ikke bliver adresseret. For det tredje kan en række enkeltstående aftaler skabe et uoverskueligt net af handelsrelationer og medføre et utal af forskellige regelsæt, som risikerer at underminere transparensen og forudsigeligheden i det internationale handelssystem.

I forskningskredse har nogle således peget på, at de mange bilaterale og regionale aftaler resulterer i en uoverskuelig *'spaghetti bowl'* af forskelligartede aftaler, som risikerer at underminere det multilaterale handelssystem. I modsætning til det er der dog andre, som argumenterer for, at bilaterale og regionale aftaler udgør skridt i retning mod en multilateral handelsliberalisering. Bilaterale og regionale aftaler kan således, hvis de som påkrævet lever op til WTO's krav til bilaterale og regionale aftaler, danne basis for efterfølgende WTO-forhandlinger, hvor aftalerne på sigt udstrækkes til alle medlemmer af WTO.

I WTO er udgangspunktet, at bilaterale og regionale aftaler kan bidrage til at lette international handel. Med dette sigte er der i GATT-aftalens artikel XXIV og i GATS-aftalens artikel V opstillet krav, som bilaterale og regionale aftaler skal opfylde i relation til henholdsvis varehandel og handel med tjenesteydelser. Et hovedkrav både for toldunioner og frihandelsaftaler er, at handelen med tredjelande ikke må gøres sværere. Det indebærer, at toldsatserne i en bilateral eller regional aftale overordnet set ikke må være højere end før aftaleindgåelsen, og at handelsbegrænsninger ikke må blive mere restriktive. Et andet krav er, at en bilateral eller regional aftale skal omfatte praktisk taget al samhandel mellem parterne (*'substantially all trade'*). Fra EU's side udlægges kriteriet dog således, at en aftale skal omfatte minimum 90 pct. af alle toldlinjer mellem parterne til en aftale.

Toldunioner og frihandelsområder

GATT-aftalen sonderer mellem toldunioner og frihandelsområder:

Toldunion

- told og andre hindringer fjernes for handel internt mellem deltagerne;
- fælles told- og handelsregime eksternt i forhold til tredjelande.

Frihandelsområde

- told og andre hindringer fjernes for handel internt mellem deltagerne;
- ikke (nødvendigvis) fælles told og handelsregime eksternt i forhold til tredjelande.

Medlemmerne har imidlertid aldrig kunnet blive enige om en fælles forståelse om godkendelse af bilaterale og regionale aftaler — hverken i GATT eller i WTO. Det stigende antal aftaler i 1990'erne resulterede i en flaskehals af aftaler, som skulle notificeres og godkendes i WTO. På den baggrund blev en særlig komite for regionale handelsaftaler (*'Committee on Regional Trade Agreements'*, CRTA) oprettet i 1996. Der er dog fortsat ikke opnået konsensus om kriterierne for at godkende eller forkaste aftaler. Hertil kommer, at en del aftaler aldrig er blevet forelagt, fordi parterne har valgt at sætte dem i kraft midlertidigt i afventning af færdiggørelsen af udestående forhandlinger, fx om landbrug.

I Doha-erklæringen blev det anerkendt, at frihandelsaftaler kan spille en vigtig rolle til fremme af handelsliberalisering og økonomisk udvikling, idet behovet for et harmonisk forhold mellem det multilaterale og regionale/bilaterale spor blev understreget. Der var ligeledes enighed om behovet

for at tydeliggøre og forstærke procedurerne i forbindelse med notifikationen af aftaler. Det lykkedes i juli 2006 at opnå enighed om en transparensmekanisme og om procedurer for tidlig orientering om nye aftaler. Det betyder samtidig, at et medlem, som måtte føle sine rettigheder krænket af en aftale, vil kunne gøre brug af WTO's sædvanlige tvistbilæggelsesprocedure uden at skulle tage hensyn til en uafsluttet godkendelsesprocedure i CRTA. Siden december 2006 er beslutningen blevet anvendt midlertidigt.

Anvendelse af transparensmekanismen muliggør ensartet og faktuel information om aftaler og derved bedre mulighed for transparens. Den fortsatte udfordring for WTO er at sikre en effektiv overvågningsmekanisme. I den forbindelse har det også været foreslået at anvende begrebet præferentielt aftale til at dække såvel bilaterale som regionale aftaler og tage højde for det forhold, at et stigende antal aftaler faktisk er interregionale.

Med stilstanden i DDA-forhandlingerne, der har præget de seneste år, satser EU på at udnytte den goodwill, man har opnået som en konstruktiv og kompromissøgende spiller, til at forhandle bilaterale aftaler, som forventes at få øget vægt. Der satses på omfattende og ambitiøse aftaler med henblik på at konkretisere en række potentielle fordele, i første række

- at europæiske virksomheders konkurrenceevne ikke forringes i forhold til konkurrenter på strategiske markeder;
- at supplere de multilaterale frihandelsaftaler og derved være drivkraft til øget handelsliberalisering (hvilket forudsætter, at den præferentielle markedsadgang på et tidspunkt udbredes på MFN-basis);
- at medvirke til øget og hurtigere åbenhed og dybere integration;
- at inkludere WTO+-emner, eksempelvis investeringer, offentlige indkøb og udbud, konkurrence og regulatoriske spørgsmål, samt håndhævelse af intellektuel ejendomsret;
- at bidrage til regional integration;
- at skabe handelslettelse, eksempelvis i forhold til toldadministration;
- at give virksomheder direkte adgang til større eksportmarkeder og regioner med fælles rammebetingelser;
- at medvirke til at fremme handel med miljø- og klimavenlige produkter.

EU'S HANDELSPOLITISKE STRATEGI

Kommissionen vedtog i november 2010 en ny strategi *'Handel, vækst og globale anliggender'*, der angiver, hvordan EU's handelspolitik kan bidrage til at opfylde de overordnede mål for den europæiske vækst og beskæftigelse frem mod 2020. Strategien er en opdatering på baggrund af de forandringer i den globale økonomi, som den økonomiske og finansielle krise har medført.

Strategien bekræfter overordnet set, at WTO fortsat er EU's førsteprioritet. Dernæst understreges det dog, at frihandelsaftaler (FTA'er) i lyset af stilstanden i DDA'en og behovet for vækst og beskæftigelsesfremmende initiativer udgør et væsentligt supplement. Strategien lægger derudover også op til mere et offensivt skifte i den måde, EU forfølger sine interesser på i forhold til især de store fremvoksende økonomier som Brasilien, Rusland, Indien og Kina. Det understreges, at EU skal bevare en åben økonomi overfor omverdenen, men at dette i stigende grad skal modsvares af krav om en tilsvarende åbenhed hos EU's samhandelspartnere.

De bilaterale frihandelsaftaler tildeles en særlig betydning som bidrag til opnåelsen af 2020-målsætningerne. Frihandelsaftalerne omfatter ikke blot afvikling og reduktion af toldsatser men også afvikling af ikke-toldmæssige barrierer indenfor handel med varer og tjenesteydelser. Derudover omfatter frihandelsaftalerne navnlig områder som investeringer, beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, offentlige udbud og bæredygtig udvikling.

Udvælgelse af de lande, som EU ønsker at indgå frihandelsaftaler med, ventes fortsat at ske ud fra økonomiske kriterier, dvs. markedspotentiale (økonomisk omfang og vækst) og omfanget af de eksisterende beskyttelsesforanstaltninger, som virksomheder fra EU støder på i de relevante markeder. Der lægges derudover vægt på, at udhuling af europæiske virksomheders konkurrenceevne modvirkes på markeder, hvor EU's konkurrenter har eller er i gang med at forhandle frihandelsaftaler.

Det er hensigten at koble frihandelsaftalerne juridisk til eksisterende eller nye politiske partnerskabsaftaler, som bl.a. skal indeholde en række politiske standardklausuler om bl.a. overholdelsen af de grundlæggende menneskerettigheder. Formålet er at skabe en sammenhængende linje i EU's politik, således at handelspolitikken bliver en integreret del af EU's bredere udenrigspolitiske indsats. Med den juridiske kobling af frihandelsaftaler og politiske rammeaftaler vil der være mulighed for at suspendere en frihandelsaftale i tilfælde af grove krænkelser af bl.a. de grundlæggende menneskerettigheder.

I det følgende gennemgås en række af de frihandelsaftaler, som EU enten er i færd med at forhandle eller ved at indlede forhandlingerne om.

EU'S NYE GLOBALE INVESTERINGSPOLITIK

Direkte udenlandske investeringer (FDI) blev eksklusiv EU-kompetence med Lissabon-traktatens ikrafttræden. EU har derefter dels arbejdet med at fastlægge retsgrundlaget for investeringspolitikken, og dels påbegyndt implementeringen af den nye fælles investeringspolitik.

Under det danske EU-formandskab i første halvdel af 2012 lykkedes det Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen at indgå en politisk aftale om en forordning, der fastlægger en overgangsordning for medlemslandenes hidtidige bilaterale investeringsbeskyttelsesaftaler (BITs). Denne såkaldte *'Grandfathering'*-forordning skaber juridisk klarhed over de eksisterende BITs' stilling indenfor EU-retten i perioden frem imod, at EU gradvist selv indgår nye BITs med EU's handelspartnere på vegne af alle EU-landene.

Forordningen vil træde i kraft i begyndelsen af 2013 efter formalisering i den ordinære lovgivningsprocedure. Den opretholder status quo ved at tillade den fortsatte eksistens af de hidtidige BITs mellem medlemsstaterne og tredjelande, også efter Lissabontraktaten. Denne bemyndigelse påvirker hverken udformningen af EU's fremtidige investeringspolitik eller underminerer EU's kompetence til selv at indgå investeringsbeskyttelsesaftaler med tredjelande. Såfremt Kommissionen ved en gennemgang af de eksisterende BITs måtte finde, at der foreligger en uoverensstemmelse med Lissabontraktaten, skal den og den pågældende medlemsstat indgå i konsultationer om en løsning af problemet. Kommissionen kan ultimativt anlægge sag ved Domstolen. Udover at sikre de eksisterende BITs' juridiske status, indeholder forordningen også en hjemmel til Kommissionen til at bemyndige de medlemslande, som ønsker det, til på egen hånd at forhandle og indgå BITs med tredjelande, som EU ikke selv vil forhandle med på sigt, trods den eksklusive EU-kompetence. Kommissionen skal godkende aftalernes indhold.

I sommeren 2012 fremlagde Kommissionen forslag til en anden forordning, der skal regulere den fremtidige ansvarsfordeling mellem EU og medlemslandene, når disse indgår i internationale investeringsvoldgifter, hvor EU eller et medlemsland måtte blive pålagt at betale erstatning til en udenlandsk investor, hvis investeringer er beskyttet af en EU bilateral investeringsbeskyttelsesaftale. Forhandlingerne i Rådet er påbegyndt i efteråret 2012 og vil fortsætte i 2013.

Kommissionen fortsatte i 2012 forhandlingerne med Canada, Indien og Singapore om investeringsbeskyttelseskapitler i tillæg til de allerede verserende forhandlinger af frihandelsaftaler. Forhandlingerne er endnu ikke nået til en endelig afslutning. De kommende forhandlinger med Egypten, Jordan, Marokko og Tunesien vil i henhold til forhandlingsdirektiverne også komme til at omfatte investeringsbeskyttelse.

Kommissionen fortsatte i 2012 forberedelsen til forhandlinger om en investeringsaftale med Kina. En sådan aftale vil især være interessant for EU i det omfang, den ikke alene omfatter klassisk investeringsbeskyttelse, men også inkluderer markedsadgang for gensidige investeringer. Forslag til forhandlingsdirektiver for en sådan aftale er dog endnu ikke fremlagt.

I henhold til rådskonklusionerne, som Rådet vedtog som opfølgning til Kommissionens meddelelse fra 2010 om den nye fælles, europæiske internationale investeringspolitik, er det også hensigten at der på et tidspunkt skal indledes forhandlinger med Rusland om en investeringsaftale. Det har dog ikke været tilfældet i 2012, og der er ikke udsigt til, at det vil ske i nærmeste fremtid, da Ruslands implementering af sine WTO-forpligtelser har højere prioritet.

FRIHANDELSAFTALE MED KOREA

Frihandelsaftalen mellem EU og Korea trådte i kraft den 1. juli 2011. Frihandelsaftalen er den mest ambitiøse handelsaftale, som EU nogensinde har forhandlet sig frem til, og er den første med et land i Asien. Aftalen indebærer en afvikling af næsten alle importafgifter efter en overgangsperiode og skaber væsentlige nye muligheder for bl.a. markedsadgang for tjenesteydelser og investeringer. Kommissionens første evaluering viser, at EU's eksport til Sydkorea i de første 9 måneder er steget med 6,7 mia. EUR svarende til en stigning på 35 pct. Stigningen i landbrugseksporten er på ca. 50 pct. Også for Danmark kan der registreres en dog mindre stigning i vareeksporten til Sydkorea på 4.6 pct. i de første 5 måneder af 2012 ift. samme periode i 2011. Der er dog endnu ikke et tilstrækkeligt talgrundlag til at konkludere entydigt på de længerevarende effekter af frihandelsaftalen for dansk eksport.

Korea er en vigtig handelspartner for EU og Danmark. Aftalen omfatter fjernelse af tekniske handelshindringer indenfor bl.a. biler, medicinsk udstyr og elektronik. En stor del af de forventede gevinster, som EU har opnået med aftalen med Korea, ligger på tjenesteydelsesområdet. Det er lykkedes at få en særligt favorabel aftale i forhold til den, USA har forhandlet med Korea inden for sektorerne telekommunikation, finansiel service, miljøservice, transport, juridisk service, postvæsen og bygge- og anlægssektoren. På søfartsområdet havde man gode bestemmelser for maritime tjenesteydelser i den eksisterende partnerskabsaftale fra 1996, som blev udbygget med en fælles deklaration fra 2001 om etablering af lokale repræsentationer. Det har derfor været vigtigt for Danmark, at disse bestemmelser blev stadfæstet i frihandelsaftalen med Korea. Også på søfartsområdet har Korea påtaget sig yderligere forpligtelser sammenlignet med aftalen med USA, herunder mulighed for kommerciel tilstedeværelse for udenlandske shippingfirmaer.

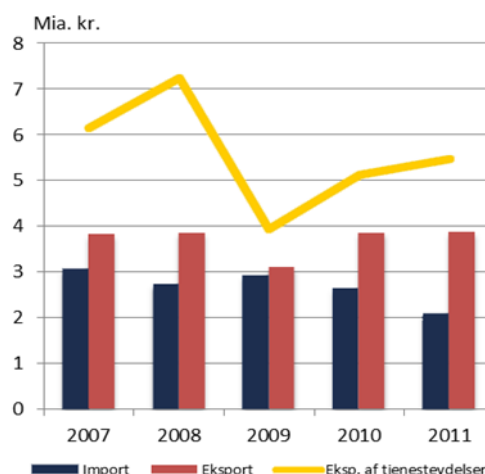
For Danmark er aftalen en gevinst, fordi der er opnået bedre markedsadgang for landbrugsprodukter, maritime tjenesteydelser og medicin samt medicinsk udstyr.

Danmarks samhandel med Korea 2011

Danmarks 26. største eksportmarked
Det 12. største eksportmarked uden for EU
Eksporten udgjorde 0,6 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	Mio. kr.	Andel
Maskiner og tilbehør til industrien	586	15,1 %
Metalvarer	486	12,5 %
Kraftmaskiner og motorer	370	9,6 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	313	8,1 %
Medicinske og farmaceutiske produkter	269	6,9 %
Alle varegrupper i alt	3.876	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED INDIEN

Forhandlingerne med Indien begyndte i juni 2007 og er et led i EU's strategi om at indgå frihandelsaftaler med EU's vigtigste samhandelspartnere for at sikre EU's eksterne konkurrenceevne og herigennem bidrage til at skabe øget vækst og beskæftigelse i EU.

Det er målet, at frihandelsaftalen med Indien skal have et bredt og ambitiøst anvendelsesområde og tilstræbe den højst mulige grad af liberalisering, herunder en vidtgående liberalisering af handel med varer og tjenesteydelser samt adgang for investeringer. Aftalen skal således udgøre et WTO-foreneligt supplement, som går længere end EU og Indiens multilaterale forpligtigelser i WTO.

Mens forhandlingerne med Indien i den første del af 2012 var præget af øget fremdrift, har forhandlingerne henover sommeren og efteråret 2012 været præget af mindre fremskridt. Det har endnu ikke vist sig muligt at afslutte forhandlingerne.

Rammerne for forhandlingerne i 2012 har – som det var tilfældet i 2011 – været en overordnet målsætning om at nå til politisk enighed om hovedområderne i en aftale.

Hvorvidt det lykkes at nå til politisk enighed om hovedområderne i en aftale i løbet af 2013 afhænger fortsat af resultatet af forhandlingerne om især handel med visse industri- og landbrugsvarer, tjenesteydelser og offentlige indkøb. På de tre nævnte hovedområder har EU offensive interesser, og der har i 2012 – som det var tilfældet i 2011 – været tegn på, at Indien vil være parat til at imødekomme flere af EU's prioriteter.

Indiens offensive interesser ligger først og fremmest inden for visse landbrugsvarer og tjenesteydelser. For tjenesteydelserne drejer det sig især om grænseoverskridende tjenesteydelser såsom call-centre og øget markedsadgang for midlertidig personbevægelse i forbindelse med levering af tjenesteydelser i EU, fx i form af indiske rådgivende ingeniører eller it-eksperter. Især det endelige resultat af forhandlingerne på området for tjenesteydelser, som omfatter midlertidig personbevægelse, ventes at have stor betydning for Indiens vilje til at imødekomme EU's offensive interesser.

Fra dansk side er man generelt interesseret i en så ambitiøs frihandelsaftale som muligt, der både fjerner toldbarrierer og flest muligt af de ikke-toldmæssige barrierer, som ofte udgør det største problem for udenlandske virksomheder i Indien.

I forhold til danske landbrugsinteresser drejer det sig bl.a. om forskellige mejeriprodukter, hvis adgang til det indiske marked begrænses af høj importtold, krav om importlicenser og mængdemæssige begrænsninger. Hertil kommer danske interesser vedrørende sanitære og phytosanitære forhold (SPS), hvor det særligt er indiske bestemmelser for svinekød, der giver problemer.

Herudover har man fra dansk side offensive eksportinteresser ift. en række forskellige industrivarer, såsom bl.a. lægemidler, enzymer, diverse maskindele og elektriske motorer/generatorer. Adgang til det indiske marked for offentlige indkøb er et andet dansk interesseområde. Endelig er maritime tjenesteydelser et dansk prioritetsområde, men forhandlingerne herom er forankret i specifikke søfartsaftaleforhandlinger mellem EU og Indien.

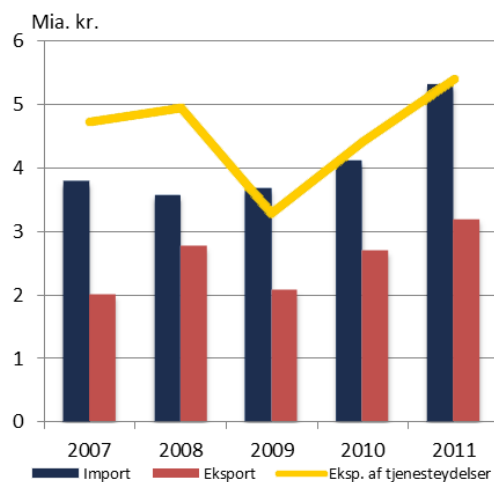
Særligt i forhold til lægemiddelområdet har det også i 2012 været genstand for stor politisk interesse at sikre den rette balance i en frihandelsaftale mellem hhv. hensynet til lægemiddelindustriens interesser i beskyttelsen af nye produkter og adgangen til lægemidler for alle, herunder adgangen til fortsat indisk produktion af generiske lægemidler.

Danmarks samhandel med Indien 2011

Danmarks 29. største eksportmarked
 Det 13. største eksportmarked uden for EU
 Eksporten udgjorde 0,54 pct. af Danmarks samlede eksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og pharmaceutiske produkter	500	15,6 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	354	11,0 %
Maskiner og tilbehør til industrien	293	9,1 %
Kraftmaskiner og motorer	260	8,1 %
Elektriske maskiner og apparater	205	6,4 %
Alle varegrupper i alt	3.202	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED ASEAN, HERUNDER SINGAPORE

ASEAN-landene er et oplagt mål for en frihandelsaftale, da der er tale om en gruppe lande, som omfatter nogle meget dynamiske økonomier, herunder Singapore, Thailand, Malaysia, Indonesien og Vietnam. En aftale med ASEAN-landene vil være en regional aftale. Den adskiller sig derfor fra de bilaterale aftaler (eller aftaler mellem EU og et tredjeland). ASEAN har imidlertid ikke på samme måde som EU en samlet kompetence på handelsområdet. Der er tale om en region, der internt – om end forsigtigt – arbejder mod stadig tættere koordinering og samarbejde.

Efter at der i 2008 ikke var gjort væsentlige fremskridt i ASEAN-EU forhandlingerne, gik disse på et egentligt 'standby' i begyndelsen af 2009. Kommissionen foreslog, at der i stedet blev indledt forhandlinger med de enkelte ASEAN-medlemmer. Tanken er, at de bilaterale frihandelsaftaler, som måtte blive indgået med landene individuelt, efterfølgende kunne udgøre byggesten til udformningen af en egentlig EU-ASEAN frihandelsaftale.

Kommissionen foreslog, at forhandlinger, i første omgang med Singapore og dernæst med Vietnam og Thailand, blev indledt på grundlag af mandatet for ASEAN-forhandlingerne.

Forhandlingerne med **Singapore** blev afsluttet ultimo december 2012 og er den første aftale med et ASEAN land. Aftalen er den næstmest ambitiøse handelsaftale, EU har indgået, efter Korea frihandelsaftalen. Singapore er EU's største samhandelspartner i Sydøstasien og tegnede sig med 46 mia. EUR i 2011 således for en tredjedel af EU's samlede varehandel med de 10 ASEAN-lande. EU er omvendt Singapores største eksportmarked. Samhandlen mellem EU og Singapore voksede med omkring 40 pct. fra 2009 til 2011.

EU's frihandelsaftale med Singapore forventes at lette adgangen for europæiske virksomheder til det vigtige singaporeanske marked og at øge samhandlen. EU har arbejdet målrettet for at sikre størst mulig overensstemmelse med USA's frihandelsaftale, således at EU's virksomheder kan konkurrere på lige vilkår. Dette er lykkedes inden for de fleste områder. Aftalen er banebrydende for grøn teknologi, idet den vil forenkle reglerne for at fremme handel og investeringer i grøn teknologi og fremme grønne udbud. Aftalen forventes endvidere at skabe bedre muligheder inden for tjenesteydelsesområdet, bl.a. bank- og forsikringsområdet samt offentlige udbud. Aftalen vil også fremme adgangen for industrielle og landbrugsmæssige produkter gennem større anerkendelse af EU's standarder. Aftalen er også god hvad angår immaterielle rettigheder (IPR), geografiske indikationer (GI) og det maritime område. En investeringsaftale mellem EU og Singapore vil blive færdigforhandlet på et senere tidspunkt.

I løbet af 2010 har Rådet besluttet at påbegynde forhandlinger med **Malaysia**. Forhandlingerne er godt i gang og forventes afsluttet i 2013.

Under dansk formandskab i 2012 besluttedes det at indlede forhandlinger med **Vietnam**, som nu er i gang. I februar 2013 blev der endvidere truffet beslutning om at indlede forhandlinger med **Thailand**.

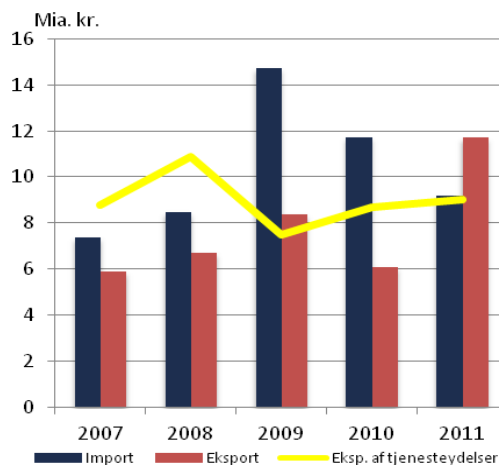
EU og **Indonesien** er begge interesseret i på et tidspunkt at indlede forhandlinger. Der pågår konsultationer mellem parterne om spørgsmålet.

På længere sigt kan der forventes forhandlinger med **Filippineme**; landet har underskrevet en politisk aftale, en såkaldt Partnerskabs- og Samarbejdsaftale, og har derved udtrykt interesse i tættere relationer med EU.

Vareeksporten til ASEAN udgjorde 1,9 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Andre transportmidler	4.968	42,5 %
Maskiner og tilbehør til industrien	934	8,0 %
Medicinske og pharmaceutiske produkter	635	5,4 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	527	4,5 %
Elektriske maskiner og apparater	410	3,5 %
Alle varegrupper i alt	11.697	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED GULF COOPERATION COUNCIL (GCC)

Gulf Cooperation Council er en regional organisation, bestående af seks Golf-lande: Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabien og De Forende Arabiske Emirater. GCC blev oprettet i maj 1981 med det formål at forbedre koordinering, integration og sammenkobling mellem dets medlemsstater på forskellige områder. Den 1. januar 2003 trådte GCC Toldunion i kraft. Alle GCC-lande er i dag medlemmer af WTO. Landene nyder godt af GSP-aftalen med EU, som de alle er omfattet af.

GCC-landene forhandler med EU om en regional frihandelsaftale. Forhandlingerne startede tilbage i 1990.

Forhandlingerne har snart pågået i 20 år, og man er nået til et punkt, hvor der er tekster på alle områder. Det vigtigste udestående handelspolitiske problem er, at Saudi Arabien ønsker at opretholde muligheden for at indføre eksportafgifter på petrokemiske produkter, som er følsomme for den saudiske økonomi. Eksportafgifter er uacceptable fra EU's side, dels fordi deres eksistens kan føre til, at WTO's regler om bilaterale og regionale frihandelsaftaler dermed risikerer ikke at være opfyldt, dels fordi det kan udgøre et uheldigt fortilfælde i forhold til andre landes ønsker om at indføre eksportafgifter på følsomme råmaterialer til skade for EU's import af disse råmaterialer. Kommissionen tilkendegav i 2011, at man ønskede at finde en løsning på dette problem, men dette er indtil videre ikke lykkedes, og Kommissionens henvendelser til GCC i 2012 har heller ikke båret frugt.

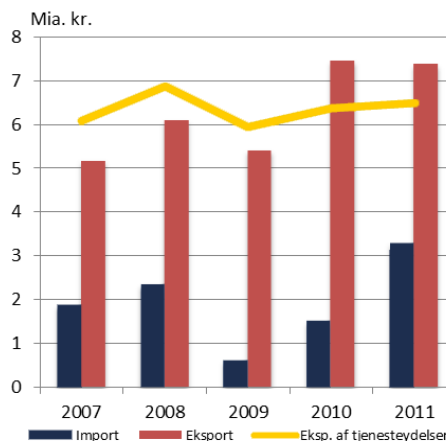
De danske interesser i området varierer fra land til land, men omfatter såvel varer som tjenesteydelser. Landemæssigt er der størst interesse forbundet med Saudi Arabien og De Forenede Arabiske Emirater.

Danmarks samhandel med Gulf Cooperation Council 2011

Vareeksporten til GCC udgjorde 1,2 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	Mio. kr.	Andel
Diverse næringsmidler	1.234	16,7 %
Medicinske og farmaceutiske produkter	1.097	14,9 %
Mejeriprodukter og fugleæg	1.045	14,2 %
Maskiner og tilbehør til industrien	851	11,5 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	405	5,5 %
Alle varegrupper i alt	7.368	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED MERCOSUR

Mercosur blev i 1991 etableret som et regionalt handelssamarbejde mellem de fire latinamerikanske lande Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay. I 2006 blev Venezuela accepteret som medlem, hvilket kun afventer at blive ratificeret af det paraguayanske parlament, idet Brasilien, Argentina og Uruguay alle har godkendt Venezuelas optagelse.

Forhandlingerne om en interregional associeringsaftale, herunder en frihandelsaftale mellem EU og Mercosur, begyndte i april 2000.

På grund af den manglende fremdrift i Doha Runden blev Mercosur forhandlingerne suspenderet i 2004, men relanceret i 2010. Forhandlingerne har indtil nu fokuseret på normative elementer.

Forhandlingerne er baseret på en region til region tilgang og sigter mod et ambitiøst resultat, som går ud over de respektive WTO-forpligtelser på begge sider. Aftalen vil have en omfattende dækning. Den vil således ikke blot dække varer, men også emner som tjenesteydelser, investeringer, offentlige indkøb og bæredygtig udvikling. Ingen sektor udelukkes, men samtidig tages der hensyn til produktfølsomhed. Spørgsmålet om liberalisering af handelen med landbrugsvarer har vist sig at være et helt centralt element i forhandlingerne.

Frihandelsaftalen med Mercosur vil også sigte mod at sikre en passende beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og geografiske betegnelser. Derudover vil den omfatte et særligt kapitel om sundhedsmæssige standarder. Målet er også at skabe en effektiv og bindende tvistbilæggelsesordning, som kan hjælpe med at løse uenigheder om handel mellem EU og Mercosur.

De danske interesser i området varierer fra land til land, men er generelt stigende, og dækker såvel varer som tjenesteydelser. Det generelle handelspotentiale vurderes størst i Brasilien efterfulgt af Argentina.

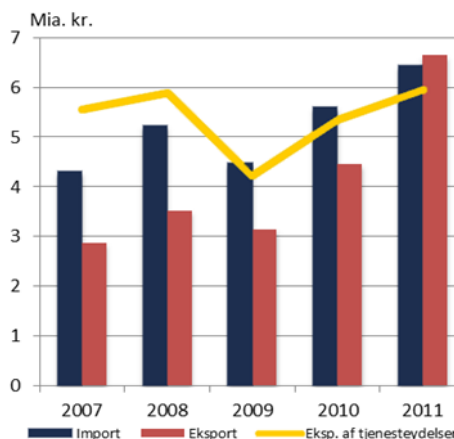
Danmark har såvel offensive som defensive interesser. De defensive interesser vedrører især landbrugsprodukter, mens de offensive vedrører maritime tjenester, visse øvrige landbrugsprodukter og farmaceutiske produkter. Danmark foretrækker fuld liberalisering, når det gælder ikke landbrugsmæssige produkter.

Danmarks samhandel med MERCOSUR 2011

Vareeksporten til MERCOSUR udgjorde 1,1 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og pharmaceutiske produkter	1.769	26,6 %
Jern og stål	870	13,1 %
Maskiner og tilbehør til industrien	610	9,2 %
Organiske kemikalier	516	7,8 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	494	7,4 %
Alle varegrupper i alt	6.641	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED ANDINPAGTLANDENE (CAN)

Andin-gruppen blev etableret i 1969 og består for tiden af 4 lande: Bolivia, Colombia, Ecuador og Peru. EU's politiske dialog med Andinpagtlandene begyndte i 1996 med Romerklæringen.

På EU-CAN topmødet i 2003 i Madrid blev der indgået en aftale om politisk dialog og samarbejde, og på basis af denne indledte parterne i juni 2007 forhandlinger om en associeringsaftale omfattende politisk dialog, samarbejde og handel. Disse forhandlinger måtte imidlertid indstilles i juni 2008 på grund af interne uenigheder mellem Andin-landene om handelsaftalens omfang og indhold.

I januar 2009 indledte EU i stedet forhandlinger med Colombia og Peru om en flerpartshandelsaftale. Efter 9 forhandlingsrunder nåede man i marts 2010 til enighed om en aftale, der skal fremme samhandel og investeringer mellem EU på den ene side og Colombia og Peru på den anden side, bl.a. gennem reduktion af toldsatser og handelshindringer. Aftalen sigter endvidere på at forbedre investeringsklimaet for partnerne. Aftalen bygger på WTO's regelkompleks og respekterer hensynet til bæredygtig udvikling. Det er i aftalegrundlaget sikret, at de øvrige to Andin-lande – Bolivia og Ecuador – har mulighed for at tilslutte sig aftalen, når de måtte ønske det. Flerpartshandelsaftalen træder provisorisk i kraft i løbet af første halvår 2013 mens ratificeringsprocessen færdiggøres.

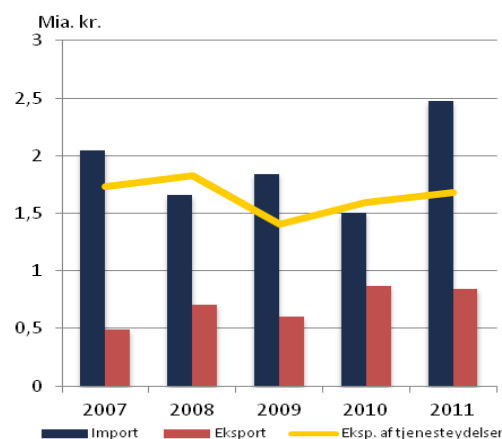
De danske interesser i disse lande er begrænsede, dog med størst fokus på Columbia.

Danmarks samhandel med Andinpagtlandene 2011

Vareeksporten til Andinpagtlandene udgjorde 0,14 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og pharmaceutiske produkter	173	20,4 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	122	14,4 %
Maskiner og tilbehør til industrien	106	12,5 %
Organiske kemikalier	62	7,3 %
Kemiske materialer og produkter	56	6,6 %
Alle varegrupper i alt	848	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED CENTRALAMERIKA (CA)

Geografisk består Centralamerika af seks lande: Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Panama og Nicaragua.

På EU-CA topmødet i Madrid i 2004 blev det besluttet at indlede forhandlinger om en ny associeringsaftale til afløsning af den hidtidige aftale om politisk dialog og samarbejde. Forhandlingerne startede i 2007, og i forbindelse med topmødet mellem EU og Latinamerika og Caribien i maj 2010 nåede man til enighed om en aftale omfattende alle tre elementer af forholdet mellem EU og Centralamerika: Politisk dialog, handel og samarbejde.

Aftalen skal styrke relationerne mellem de to parter og medvirke til social og økonomisk udvikling i begge regioner. Den skal fremme samhandel og investeringer og bygger på værdier som demokrati og menneskerettigheder, bæredygtig udvikling, god regeringsførelse og retsstatsprincipper. Aftalen forpligter parterne til at fremme og beskytte disse principper. Det forventes endvidere, at aftalen vil kunne medvirke til at fremme den regionale integration mellem landene i Centralamerika. De interne procedurer i EU blev afsluttet med Europaparlamentets godkendelse i december 2012 og de forventes afsluttet i CA i løbet af første halvår 2013, hvorefter aftalen kan træde provisorisk i kraft.

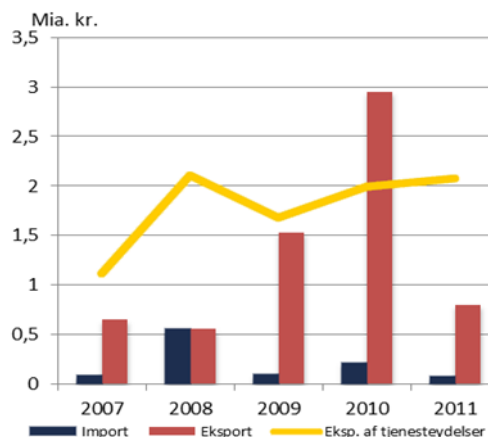
Dansk erhvervsliv har kun mindre interesser i denne region.

Danmarks samhandel med Centralamerika 2011

Vareeksporten til Centralamerika udgjorde 0,1 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Andre transportmidler	283	35,5 %
Medicinske og pharmaceutiske produkter	117	14,7 %
Kød og kødvarer	56	7,0 %
Maskiner og tilbehør til industrien	47	5,9 %
Mejeriprodukter og fugleæg	43	5,4 %
Alle varegrupper i alt	797	100,0 %



EUROMED FRIHANDELSOMRÅDET

EUROMED-landene er: EU-landene, Albanien, Algeriet, Bosnien og Hercegovina, Kroatien (bliver EU-land pr. 1. juli 2013), Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Mauretanien, Monaco, Montenegro, Marokko, Palæstina, Syrien (for tiden suspenderet), Tunesien og Tyrkiet.

Euromed-samarbejdet foregår inden for den dialog- og samarbejdsramme, der er blevet etableret med igangsættelsen af Barcelona-processen i 1995 og senest udvidet med erklæringen fra juli 2008 omkring Barcelona Processen: Union for Middelhavet. Samarbejdet inden for det økonomiske område udgør ét af de tre vigtige områder i Euromed-partnerskabet. Etableringen af et frihandelsområde mellem EU og partnerlandene inden 2010 har i den sammenhæng været en af de vigtigste målsætninger. På vejen mod etableringen af frihandelsområdet er der blevet indgået bilaterale associeringsaftaler mellem EU og samtlige partnerlande. Alle lande på nær Syrien har indgået associeringsaftaler med EU.

EU er den vigtigste handelspartner for regionen. EU's vareeksport til middelhavslandene havde i 2011 en værdi af omkring 160 mia. EUR, og eksporten fra middelhavslandene til EU udgjorde 130 mia. EUR. Det svarer til 290 mia. EUR eller ca. 8,6 pct. af EU's samlede udenrigshandel.

Ved Euromed ministermødet i Bruxelles den 9. december 2009 blev ministrene præsenteret for en køreplan for Euromed post-2010. Køreplanen identificerer konkrete initiativer, der kan forøge den økonomiske integration og dermed øge volumen af handel og investeringer mellem EU og Middelhavslandene i 2010 og fremefter. Endvidere indeholder den også en detaljeret beskrivelse af, hvordan associeringsaftalerne kan laves til en omfattende frihandelsaftale. Køreplanen kan opsummeres i fire punkter:

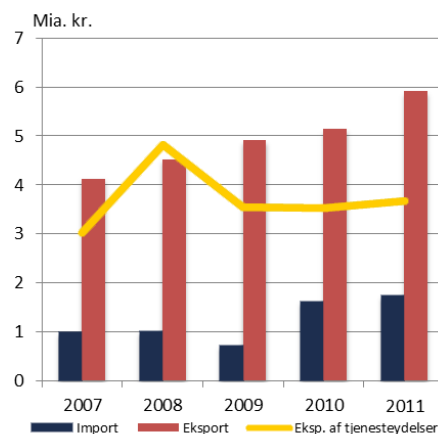
1. For det første, at afslutningen af igangværende forhandlinger bør gives højest prioritet, og at associeringsaftalerne, der allerede er indgået mellem EU og Middelhavslandene, bør realiseres.
2. For det andet, at implementeringen af de konkrete initiativer, der præsenteres i køreplanen, bør påbegyndes så hurtigt som muligt.
3. For det tredje, at samarbejdet bør udbygges til at inkludere '*behind the border*' foranstaltninger, herunder NBT og TBT, handelslettelse, offentlige indkøb, konkurrenceret mv.
4. For det fjerde, at den regionale integration, dvs. hvor Middelhavslandene uden for EU indbyrdes indgår frihandelsaftaler, er et centralt element i det videre arbejde for en frihandelsaftale mellem Europa og Middelhavslandene.

EUROMED-samarbejdet blev i 2011 imidlertid fuldstændigt overskygget af begivenhederne, kendt som 'Det Arabiske Forår'. Det årlige handelsministtermøde, som normalt skulle have fundet sted i slutningen af 2011, blev i første omgang udskudt til at finde sted under dansk EU-formandskab i maj eller juni 2012. Mødet blev siden aflyst og udskudt på ubestemt tid på grund af manglende fremdrift på stort set alle områder i samarbejdet, som i realiteten ligger helt stille for tiden. Begivenhederne i Syrien har desuden ført til, at dette land de facto er blevet udelukket fra samarbejdet.

Vareeksporten til EUROMED udgjorde 1,1 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og pharmaceutiske produkter	2.093	35,5 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	600	10,2 %
Mejeriprodukter og fugeæg	471	8,0 %
Maskiner og tilbehør til industrien	313	5,3 %
Kemiske materialer og produkter	287	4,9 %
Alle varegrupper i alt	5.903	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED CANADA

Det økonomiske og handelsmæssige samarbejde mellem EU og Canada er baseret på en rammeaftale fra 1976, der ikke længere er tidssvarende. I erkendelse af åbenlyse fordele for begge parter ved øget økonomisk integration blev det på EU-Canada topmødet i 2009 besluttet at indlede forhandlinger om en *'Comprehensive Economic and Trade Agreement'* (CETA). Parterne ønsker en aftale, der går videre end en traditionel frihandelsaftale hen imod egentlig økonomisk integration bl.a. gennem regelharmonisering. Der er gjort gode fremskridt i forhandlingerne i 2012, og der er udsigt til, at de kan afsluttes tidligt i 2013.

Følgende områder har vist sig særligt vanskelige: Oprindelsesregler, offentlige indkøb, kvoter for visse landbrugsprodukter, geografiske indikatorer, intellektuel ejendomsret og investeringsområdet. EU lægger særlig vægt på en forbedret adgang til det canadiske marked for offentlige udbud samt beskyttelse af intellektuel ejendomsret. EU har tidligere lagt vægt på, at de canadiske provinser – der forfatningsmæssigt har betydelig autonomi – også forpligter sig til at implementere aftalen.

Danmark har en betydelig interesse i, at EU og Canada indgår en omfattende og ambitiøs frihandelsaftale indeholdende betydelige liberaliseringer. Danmark har offensiv interesse i, at frihandelsforhandlingerne anvendes som løftestang til forbedring af beskyttelsen i Canada af den innovative farmaceutiske industris intellektuelle ejendomsrettigheder. Danmark vil ligeledes kunne drage betydelige fordele af liberaliserede rammevilkår for maritime tjenesteydelser. På landbrugsområdet har Danmark offensive interesser på mejeri- og fjerkræområdet og defensive interesser på svine- og oksekødsområdet.

EU-kommissionen vurderer, at aftalen kan løfte europæisk eksport til Canada med 24 pct., svarende til ca. 17 mia. EUR om året. Aftalen bliver EU's vigtigste frihandelsaftale til dato.

Canada har i de senere år haft relativ høj økonomisk vækst. Landet har 35 mio. indbyggere, er verdens 14. største økonomi og den mest robuste blandt G8-landene.

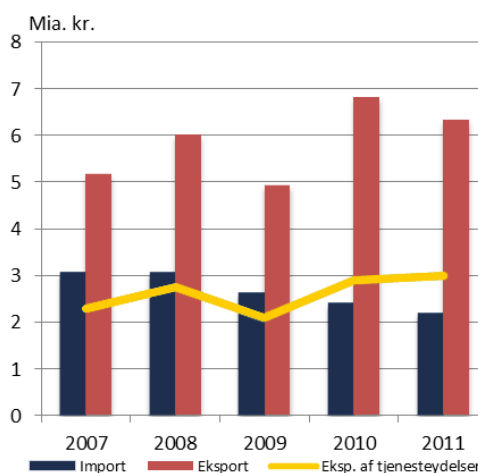
For Danmark ventes aftalen især at få betydning for eksport af fødevarer, farmaceutiske produkter, energiteknologi og industriudstyr, hvor dansk eksport står stærkt.

Danmarks samhandel med Canada 2011

Danmarks 19. største eksportmarked
Det 9. største eksportmarked uden for EU
Eksporten udgjorde 1,06 pct. af Danmarks samlede eksport

De 5 største eksportvaregrupper

	Mio. kr.	Andel
Kraftmaskiner og motorer	1.564	24,7 %
Medicinske og farmaceutiske produkter	1.314	20,7 %
Rå mineralolier og produkter deraf	934	14,7 %
Diverse forarbejdede varer	363	5,7 %
Metalvarer	244	3,8 %
Alle varegrupper i alt	6.337	100,0 %



FRIHANDELSAFTALE MED JAPAN

Efter at forhandlingerne om en frihandelsaftale mellem EU og Sydkorea blev afsluttet i 2010 og trådte i kraft pr. 1. juli 2011, har de handelsmæssige relationer mellem EU og Japan fået stadig større opmærksomhed. Det gælder ikke mindst fra japansk side pga. EU/Sydkorea-frihandelsaftalens negative konsekvenser for den japanske bilindustri konkurrencedygtighed i forhold til eksport til det europæiske marked.

I forbindelse med EU/Japan-topmødet i 2009 etablerede man derfor en højniveaugruppe, der som en af sine hovedopgaver fik ansvar for at undersøge mulighederne for at styrke de handelspolitiske relationer. Der blev i forbindelse med topmødet i 2010 gjort status på det fælles arbejde, som pegede frem mod fælles ambitioner om at søge de økonomiske og handelsmæssige relationer styrket i form af en frihandelsaftale.

På det grundlag besluttede EU og Japan i forbindelse med EU/Japan-topmødet i 2011 at indlede de formelle forundersøgelser til egentlige frihandelsforhandlinger med det formål at enes om de områder, der skal omfattes af frihandelsforhandlinger.

Forundersøgelserne, som udgør EU's hidtil mest omfattende forberedelser til frihandelsforhandlinger, blev afsluttet i maj 2012 under dansk EU-formandskab. Indledning af frihandelsforhandlinger med Japan indgik som en central prioritet for det danske EU-formandskab og var genstand for drøftelser på begge rådsmøder for handelsministrene under formandskabet. På det grundlag fremlagde Kommissionen i juli 2012 udkast til forhandlingsdirektiver med det formål at få Rådets bemyndigelse til at indlede frihandelsforhandlinger med Japan.

Udkastet til forhandlingsdirektiver var derefter genstand for adskillige runder af forhandlinger mellem EU-landene frem mod udenrigsrådsmødet (handelsministre) den 29. november 2012, hvor det efter yderligere justeringer af Kommissionens udkast til forhandlingsdirektiver lykkedes at nå til enighed om at bemyndige Kommissionen til at indlede forhandlingerne med Japan. De egentlige frihandelsforhandlinger blev indledt i forbindelse med EU/Japan-topmødet i begyndelsen af 2013.

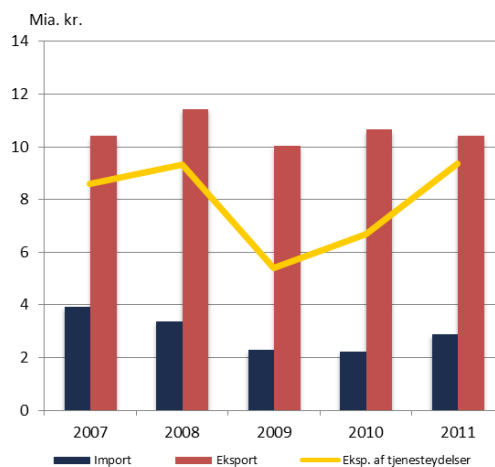
Drøftelserne i EU-kredsen og den endelige udformning af forhandlingsdirektiverne til Kommissionen har anskueliggjort en betydelig skepsis blandt ikke mindst de bilproducerende EU-lande mht. konsekvenserne af en frihandelsaftale med Japan for beskæftigelsen i den europæiske bilindustri. Kommissionen har dog samlet set fastholdt, at en frihandelsaftale med Japan har et markant positivt potentiale for vækst og beskæftigelse i EU.

Danmark har stærke økonomiske interesser i en frihandelsaftale med Japan. De offensive danske interesser knytter sig navnlig til eksport af svinekød og lægemidler samt søtransport (havneanløbsprocedurer og arbejdsmarkedsforhold).

Danmarks 14. største eksportmarked
 Det 5. største eksportmarked uden for EU
 Eksporten udgjorde 1,75 pct. af Danmarks samlede eksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Kød og kødvarer	3.638	34,9 %
Medicinske og farmaceutiske produkter	2.293	22,0 %
Tekniske og videnskabelige instr.	774	7,4 %
Maskiner og tilbehør til industrien	361	3,5 %
Diverse forarbejdede varer	359	3,4 %
Alle varegrupper i alt	10.438	100,0 %



RUSLAND

Efter intensive og komplicerede forhandlinger gennem 18 år blev der i november 2011 opnået enighed om betingelserne for Ruslands optagelse i WTO. Medlemskabet trådte i kraft den 22. august 2012. Hele toldunionen Rusland-Kasakhstan-Hviderusland er blevet bundet af de forpligtelser, som Rusland har påtaget sig i kraft af WTO-medlemskabet.

For Rusland er medlemskabet et stort skridt, som kan medføre vanskeligheder på kort sigt, men det er i tråd med bestræbelserne på at modernisere den russiske økonomi og formindske dens afhængighed af råvarer. Det er i den forbindelse vigtigt, at WTO-medlemskabet ventes at føre til et bedre erhvervs-klima gennem mere transparens og forudsigelighed omkring love og regler for udenlandske eksportører og investorer. Dette forventes at føre til større udenlandske direkte investeringer i Rusland. Hvis der opstår konflikter om regler for samhandlen, kan de løses ved brug af WTO's veletablerede procedurer.

EU har efter medlemskabet haft fokus på, om Rusland lever op til sine forpligtelser og tilpasser sine love og regler til WTO-reglerne samt opfylder de specifikke forpligtelser, som landet har påtaget sig i tiltrædelsesprotokollen. Det er generelt vurderingen, at Rusland er kommet godt i gang med indskrivning af de generelle WTO-regler i lovgivningen, men at det kniber meget med at implementere reglerne i praksis, inkl. at sætte retsvæsnen i stand til at håndtere WTO-regler. Der blev straks fra medlemskabets ikrafttræden konstateret eksempler på, at Rusland ikke lever op til forpligtelserne, og dette kan i kommende år medføre betydelige vanskeligheder i Ruslands forhold til EU.

Verdensbanken har beregnet, at WTO-medlemskabet på længere sigt vil give en betydelig forbedring af den russiske økonomi og forøge levestandarden for langt hovedparten af landets indbyggere. Medlemskabet ventes derfor at styrke efterspørgslen efter danske produkter.

EU har, efter at WTO-medlemskabet trådte i kraft, søgt at skabe fremdrift i forhandlingerne om en ny aftale, der vil åbne for større økonomisk integration med Rusland. Denne nye aftale skal afløse den gældende Partnerskabs- og Samarbejdsaftale, der blev underskrevet i 1994. Forhandlinger om den nye aftale blev indledt i 2008, men har endnu ikke gjort væsentlige fremskridt på så centrale områder som handel, investeringer og energi. EU ønsker, at aftalen skal indeholde juridisk bindende bestemmelser på disse områder, som går videre, end hvad der følger af Ruslands medlemskab af WTO.

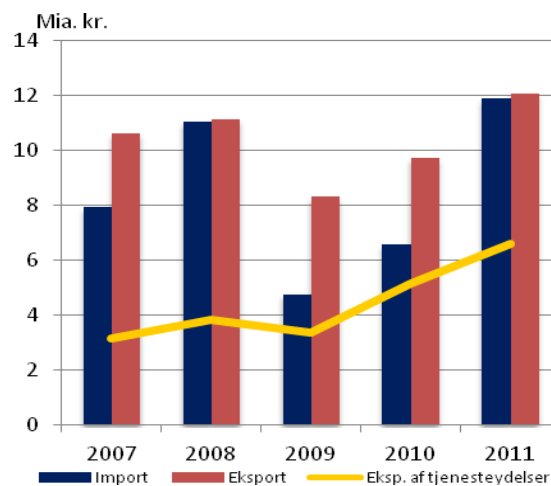
Rusland forhandler om medlemskab i OECD. Fremdriften i disse forhandlinger vil afhænge af, hvorledes OECD-medlemmerne vurderer Ruslands overholdelse af WTO-forpligtelserne.

Danmarks samhandel med Rusland 2011

Danmarks 13. største eksportmarked
 Det 4. største eksportmarked uden for EU
 Eksporten udgjorde 2,02 pct. af Danmarks samlede eksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Maskiner og tilbehør til industrien	1.568	13,0 %
Kød og kødvarer	1.453	12,0 %
Medicinske og pharmaceutiske produkter	1.282	10,6 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	795	6,6 %
Korn og kornvarer	585	4,8 %
Alle varegrupper i alt	12.064	100,0 %



KINA

Kina er den største enkeltudfordring for EU's handelspolitik. Kina konsoliderede i 2012 sin position som verdens tredje største økonomi (efter EU og USA) og den største eksportør (efterfulgt af EU), samtidig med at landets økonomi fortsat vokser betydeligt – dog i en lidt lavere takt end tidligere. Samhandelen mellem EU og Kina er steget dramatisk i de seneste år, så Kina i dag er EU's største handelspartner efter USA.

Den handelspolitiske dialog mellem EU og Kina varetages primært gennem møder i den såkaldte højniveaudialog om økonomiske og handelsmæssige emner (*'High Level Economic Dialogue'*), gennem møder i den bilaterale fælleskomité for handel samt via de årlige topmøder mellem EU og Kina, som også berører en række andre forhold end de handelspolitiske.

Der er i 2012 gennemført flere store og vigtige møder med Kina, bl.a. to topmøder samt møde i højniveaudialogen. Dagsordenen for den bilaterale dialog mellem EU og Kina var også i 2012 domineret af især udfordringerne for europæiske virksomheder i Kina, problemer med beskyttelse af intellektuel ejendomsret, de fortsat omfattende begrænsninger for udenlandske virksomheder i forhold til offentlige udbud og spørgsmålet om tildeling af markedsøkonomisk status til Kina. Som led i arbejdet med at styrke EU's strategiske partnerskab med Kina, som blev iværksat i 2010, er der enighed om, at det vil være nyttigt med en mere strategisk tilgang til EU's relationer til Kina, herunder handelsrelationerne, som spiller en helt central rolle. Som resultat af det seneste topmøde har EU iværksat en proces, der skal bidrage til den bedst mulige forberedelse af det næste EU-Kina topmøde i efteråret 2013, som vil være det første med den nye kinesiske ledelse. Kina ønsker også at styrke samarbejdet med EU og har fremlagt et oplæg (*EU-China Cooperation Package*) til en styrkelse af EU-Kina samarbejdet, der vil indgå i de kommende drøftelser frem til næste EU-Kina topmøde.

Som følge af den finansielle og økonomiske krise er der fortsat øget fokus internt i EU blandt visse medlemslande på en tilgang til Kina, som er mere fokuseret på 'noget for noget'. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at nogle lande fokuserer på behovet for at begrænse Kinas adgang til offentlige udbud og investeringer i EU som svar på de fortsatte begrænsninger på disse områder for europæiske virksomheder i Kina. Dertil kommer pres for iværksættelse af flere anti-dumpingsager.

På EU-Kina topmødet den 14. februar 2012 blev der opnået principiel enighed om at påbegynde forhandlinger om en investeringsaftale. Dette blev bekræftet på EU-Kina topmødet den 20. september 2012. Aftalen vil indeholde klassisk investeringsbeskyttelse og afløse de bilaterale aftaler, som 26 EU-lande, herunder også Danmark, har med Kina. Derudover er det hensigten at aftalen også skal omfatte markedsadgang. Det er forhåbningen, at forhandlingerne om aftalen, vil kunne iværksættes i 2013.

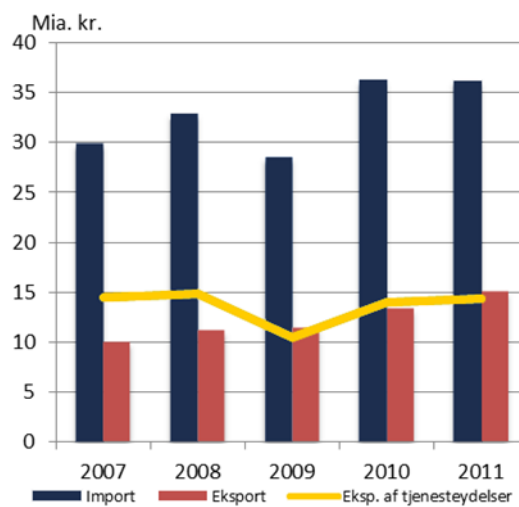
I EU's overordnede strategi for en styrkelse af relationerne til Kina indgår også forhandlinger om en omfattende politisk partnerskabs- og samarbejdsaftale. Forhandlinger herom blev indledt i januar 2007 og forventes at kunne forbedre rammerne for de bilaterale handels- og investeringsforbindelser mellem EU og Kina. Der er imidlertid ikke sket væsentlige fremskridt i forhandlingerne i 2012.

Danmarks 10. største eksportmarked*
 Det 3. største eksportmarked uden for EU
 Eksporten udgjorde 2,54 pct. af Danmarks samlede eksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og pharmaceutiske produkter	2.312	15,3 %
Maskiner og tilbehør til industrien	2.184	14,4 %
Kød og kødvarer	1.435	9,5 %
Kraftmaskiner og motorer	1.018	6,7 %
Huder, skind og pelskind, uberedte	907	6,0 %
Total	15.143	100,0 %

*ekskl. Hongkong og Macao



USA — DET TRANSATLANTISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDE

EU og USA er verdens to største økonomier og hinandens største og vigtigste handelspartnere. Økonomierne tegner sig tilsammen for ca. halvdelen af verdens BNP. De samlede amerikanske investeringer i EU er tre gange større end amerikanske investeringer i Asien, mens de europæiske investeringer i USA er næsten 8 gange større end de samlede europæiske investeringer i Indien og Kina.

Den transatlantiske integration er således ganske betydelig. Det skal også ses i lyset af EU's og USA's åbenlyse værdifællesskab. Frihed, demokrati, retssikkerhed og menneskerettigheder er værdier, som tilsammen udgør fundamentet i begge samfund. Værdier, som i europæisk og amerikansk optik er universelle, og som reflekteres i det økonomiske samkvem. Globaliseringen udfordrer dog i stigende grad disse værdier. Da såvel EU som USA har en grundlæggende interesse i øget handelsliberalisering og nedbrydning af handelsbarrierer, er der gode grunde til fortsat at udbygge det handelspolitiske samarbejde over Atlanten.

I erkendelse af dette interessesammenfald og de åbenlyse fordele ved at nedbryde barriererne for samhandelen og de direkte investeringer etablerede EU og USA i 2007 på tysk initiativ det Transatlantiske Økonomiske Råd (TEC). Tanken var, at det i forvejen stærke og økonomisk og handelsmæssigt betydelige samarbejde mellem EU og USA skulle styrkes. Dette skulle ske gennem fjernelse af tekniske handelshindringer, fremme af fælles produktstandarder og fremadrettet samarbejde på strategiske områder, ikke mindst inden for nye lovende teknologier.

I TEC'ens første år var der imidlertid begrænset fremdrift i arbejdet, dels som følge af en række følsomme fødevarerpolitiske tvister (hormonkød, klorskyllede kyllinger og GMO fødevarer), dels pga. manglende interesse fra amerikansk side. Der er imidlertid siden EU-USA topmødet i november 2010, hvor såvel præsident Obama som Kommissionens formand Barroso igen bekræftede betydningen af TEC'en, været god fremdrift i arbejdet. Man er nået til enighed om, at der i det videre arbejde skal fokuseres på udvalgte reguleringsmæssige problemer, hvor der er udsigt til konkrete løsninger på den korte bane. Der er endvidere lagt op til mere substantielle drøftelser af globale udfordringer, herunder i forhold til vigtige tredjelande.

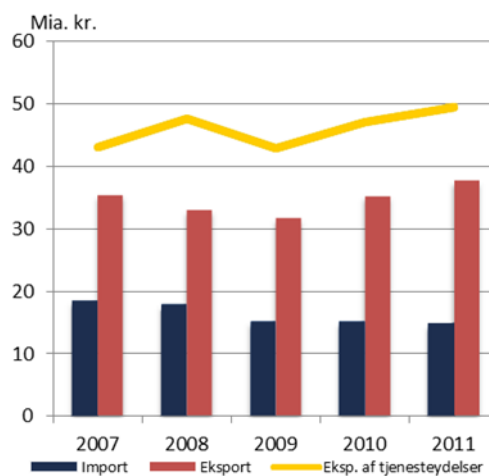
Et tættere samarbejde på det handelsmæssige og økonomiske område mellem EU og USA med sigte på en åben og dynamisk transatlantisk markedsplads har fortsat dansk fokus. Det er vigtigt, at der skabes resultater for virksomheder, borgere og lovgivere på begge sider af Atlanten. På det reguleringsmæssige område gives især høj prioritet til indsatser i forhold til elbiler, sundheds-IT og sikker handel. Der er tale om danske styrkepositioner, der også efterspørges fra amerikansk side.

I forbindelse med det årlige EU/USA-topmøde i november 2011 enedes man om at nedsætte en særlig højniveauarbejdsgruppe for job og vækst inden for rammerne af TEC – ledet af handelskommissær de Gucht og USTR Kirk. Den endelige rapport fra højniveaugruppen blev fremlagt i februar 2013 med anbefaling om, at EU og USA indleder frihandelsforhandlinger.

Danmarks 5. største eksportmarked
 Det 2. største eksportmarked uden for EU
 Eksporten udgjorde 6,32 pct. af Danmarks samlede eksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og pharmaceutiske produkter	11.319	30,0 %
Kraftmaskiner og motorer	4.310	11,4 %
Diverse forarbejdede varer	2.626	7,0 %
Maskiner og tilbehør til industrien	2.260	6,0 %
Tekniske og videnskabelige instrumenter	1.936	6,1 %
Alle varegrupper i alt	37.708	100,0 %



EPA'ERNE, GSP OG EU RÅDSKONKLUSIONER OM HANDEL OG UDVIKLING

Som supplement til WTO-aftalerne, forhandler EU Økonomiske Partnerskabsaftaler (EPA'er) med 6 regioner af udviklingslande i Afrika, Vestindien og Stillehavet, de såkaldte AVS-lande. Indtil nu har EU indgået foreløbige EPA'er for varehandel med i alt 40 AVS-lande. Heraf har 15 lande i den vestindiske region underskrevet komplette EPA-aftaler med EU, der også omfatter investeringer, tjenesteydelseshandel m.m. Med vareaftalerne har de pågældende AVS-lande opnået told og kvotefri markedsadgang til EU for alle varer undtagen våben og ammunition. De øvrige 42 AVS-lande har indtil videre valgt ikke at indgå sådanne aftaler. 31 af disse er mindst udviklede lande (LDC), der i kraft af deres ringe økonomiske udviklingsniveau bevarer den omtalte adgang til EU's marked uden krav om (gradvis) reciprocitet. AVS-lande, der ikke er LDC'er, og som ikke indgår i en EPA, henvises til EU's relativt mindre fordelagtige GSP-ordning, (se nedenstående).

Kommissionen fremlagde i september 2011 et forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af bilag I til Rådets forordning (EF) nr. 1528/2007 ('EPA-EU markedsadgangsforordning') med forslag om udelukkelse af en række AVS-lande fra listen over regioner eller stater, der har afsluttet forhandlinger om økonomiske partnerskabsaftaler (EPA) med EU og som dermed har opnået told- og kvotefri markedsadgang i EU (med undtagelse for våben og ammunition). I forslaget lægges der op til en fjernelse af den begunstigede markedsadgang i EU for de AVS-lande, som enten ikke har 'undertegnet de respektive aftaler' eller 'truffet de nødvendige forholdsregler til at ratificere aftalerne'. Forhandlingerne fortsatte i 2013 og der er nu opnået enighed om, at forordningen træder i kraft den 1. oktober 2014.

Samtidig fortsætter Kommissionen forhandlingerne med AVS-landene mhp. at sikre, at de foreløbige aftaler bliver endelige, og at EPA'erne bliver så komplette som overhovedet muligt. Fra dansk side arbejder man for, at EPA forhandlingerne skal være udviklingsvenlige og fleksible, og at de skal munde ud i resultater, der kan styrke AVS-landenes udvikling og som er i overensstemmelse med WTO's regler.

EU's nuværende arrangement med generelle toldpræferencer (GSP), der gælder indtil udgangen af 2013, angiver hvilke nærmere bestemte toldpræferencer, de respektive udviklingslande vil kunne opnå ved eksport til EU. Foruden de almindelige præferencer omfatter ordningen særlige tilskyndelser for små og sårbare økonomier, der har ratificeret og effektivt implementerer en række konventioner om menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og god regeringsførelse. Hertil kommer særregler, som samlet går under betegnelsen 'Alt undtagen Våben', hvorved der ydes told- og kvotefri adgang til EU's marked for alle produkter undtagen våben og ammunition fra LDC'er. De ikke-gensidige handelspræferencer under GSP-ordningen til fordel for de pågældende kategorier af udviklingslande er i overensstemmelse med en særlig bestemmelse, der tillader bestemte undtagelser for WTO's overordnede ikke-diskriminationsprincip.

Kommissionen fremsatte i maj 2011 et forslag til en ny GSP-forordning. Den foreslåede GSP-forordning har til formål at revidere, tilpasse og ajourføre den nuværende GSP-ordning for bedre at afspejle det aktuelle globale økonomiske landskab og handelsmønstre. Under det danske EU-formandskab lykkedes det på denne baggrund at opnå enighed om en ny GSP-forordning, der øger fokus på de fattigste og mest sårbare lande mhp. at sikre, at de kan drage størst mulig fordel af ordningen. Forordningen træder i kraft 1. januar 2014.

Endelig vedtog man under det danske EU-formandskab for første gang i 10 år rådskonklusioner om EU's tilgang til handel, vækst og udvikling i det kommende årti. Heri bekræfter EU sin stærke støtte til en udviklingsvenlig handelspolitik og til en udviklingspolitik, der støtter op om udnyttelse af markedsadgangen.

5. DEN EUROPÆISKE NABOSKABSPOLITIK OG DE DYBE OG OMFATTENDE FRIHANDELSAFTALER

Den Europæiske Naboskabspolitik er den overordnede ramme om EU's initiativer over for nabolandene både mod øst og syd. Naboskabspolitikken blev formuleret i 2004 og er senest revideret af Rådet i juni 2011. Det væsentligste nye element var en beslutning om en differentieret tilgang til partnerlandene, således at de partnere, som gør gode fremskridt med politiske og økonomiske reformer, vil blive belønnet med tættere politisk associering og økonomisk integration med EU's indre marked. EU's bistand vil også afhænge af fremskridt i reformerne (formuleret som 'mere for mere').

Indenfor Den Europæiske Naboskabspolitik kan EU tilbyde dybe og omfattende frihandelsaftaler (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreements*, DCFTA), hvilket betyder, at aftalerne ud over frihandel for alle varer og tjenesteydelser også vil indeholde bestemmelser om gradvis tilnærmelse til EU's regler og standarder, *acquis'et*, hvad angår det indre marked. Aftalerne lægger således op til en høj grad af økonomisk integration i EU og er derfor anderledes og mere vidtgående end de øvrige bilaterale frihandelsaftaler, der forhandles af EU.

DET ØSTLIGE PARTNERSKAB, HERUNDER UKRAINE, GEORGIEN, MOLDOVA, ARMENIEN, ASERBAJDSJAN OG HVIDERUSLAND

Det Østlige Partnerskab blev etableret i maj 2009 inden for rammerne af Den Europæiske Naboskabspolitik. Partnerskabet omfatter Armenien, Aserbajdsjan, Georgien, Hviderusland, Moldova og Ukraine. Rusland valgte at stå uden for dette samarbejde. De politiske retningslinjer for partnerskabet blev senest defineret på topmødet i Warszawa i september 2011.

EU har tilbudt landene i Det Østlige Partnerskab associeringsaftaler til afløsning af de eksisterende partnerskabs- og samarbejdsaftaler. Formålet er at bidrage til landenes politiske associering og økonomiske integration med EU, inkl. fremskridt hen imod europæiske værdier. EU har indledt forhandlinger om associeringsaftaler med Ukraine, Moldova, Georgien, Armenien og Aserbajdsjan.

Som integreret del af associeringsaftalerne har EU indledt forhandlinger om DCFTA'er med Ukraine, Georgien, Moldova og Armenien.

Forhandlingerne med Ukraine om en associeringsaftale med en DCFTA er afsluttet, men tilbageslag for demokrati og retsstat i Ukraine siden 2010 gør det ikke muligt for EU at undertegne og ratificere aftalen. EU vil have Ukraine til at respektere menneskerettigheder og retsstatsprincipper. Det står endnu ikke klart, om Ukraine vil gennemføre reformer, som vil gøre det muligt for EU at undertegne aftalen.

Dansk eksport til Ukraine har været stigende de seneste fire år, og danske virksomheder har vist betydelig interesse for Ukraine. En dyb og omfattende frihandelsaftale med EU vil på længere sigt forbedre erhvervs klimaet i Ukraine og fjerne en række handelshindringer. Den vil dermed forbedre de danske kommercielle muligheder.

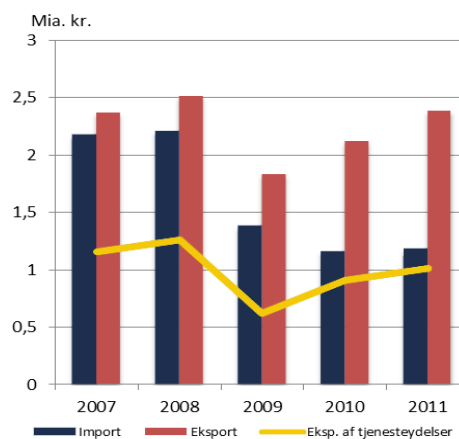
EU har i 2012 indledt forhandlinger om DCFTA'er med Moldova, Georgien og Armenien. Beslutningen om at indlede forhandlinger skete på baggrund af de gode fremskridt, som disse lande har gjort med lovgivningsmæssige og administrative reformer, der sætter dem i stand til at kunne føre forhandlingerne og senere implementere resultatet. De konkrete forhandlinger har i 2012 gjort gode fremskridt, der skaber forventning om, at de kan afsluttes i 2013. En DCFTA med Aserbajdsjan ligger længere ude i fremtiden, idet landet først skal med i WTO. Der er ikke udsigt til forhandlinger om en sådan aftale med Hviderusland.

Danmark tillægger Det Østlige Partnerskab stor betydning og støtter bestræbelserne på at nå en højere grad af integration med partnerlandene. Selv om de pågældende økonomier er små, er det vigtigt at opnå en succes i de kommende forhandlinger, som vil vise, at tættere økonomisk integration med EU er en attraktiv vej frem for EU's nabolande, uanset de betydelige vanskeligheder mht. at leve op til EU's regler.

Vareeksporten til det østlige partnerskab udgjorde 0,4 pct. af Danmarks samlede vareeksport

De 5 største eksportvaregrupper

	<i>Mio. kr.</i>	<i>Andel</i>
Medicinske og farmaceutiske produkter	320	13,4 %
Maskiner og tilbehør til industrien	304	12,7 %
Specialmaskiner til forskellige industrier	231	9,7 %
Elektriske maskiner og apparater	158	6,6 %
Tekstilgarn, tekstilstof, tekstilvarer	155	6,5 %
Alle varegrupper i alt	2.383	100,0 %



DE SYDLIGE MIDDELHAVSLANDE

Den overordnede retning for EU's bestræbelser på yderligere liberalisering af handelen med de sydlige middelhavslande blev udstukket på det ekstraordinære møde i Det Europæiske Råd (DER) den 11. marts 2011 om Det Arabiske Forår. DER opfordrede bl.a. til dybere økonomisk integration og bredere markedsadgang, herunder at Kommissionen præsenterede forslag til at fremme handel og udenlandske investeringer i regionen på kort, mellemlangt og langt sigt.

Som opfølgning på opfordringen fra DER fik Kommissionen i december 2011 forhandlingsdirektiver til at åbne forhandlinger med Tunesien, Marokko, Jordan og Egypten om en opgradering af deres associeringsaftaler med henblik på at etablere dybe og omfattende frihandelsaftaler.

I første omgang fik Kommissionen til opgave at gennemføre en forundersøgelse (*scoping exercise*) for hvert enkelt land med henblik på at klarlægge en ramme og ambitionerne for aftalerne med henblik på at åbne egentlige forhandlinger med et eller flere lande i takt med, at de ville være rede dertil. Disse forundersøgelser har trukket ud navnlig på grund af begrænset administrativ kapacitet på de fire lande side. Men Rådet traf i november 2012 beslutning om at lade Kommissionen påbegynde egentlige forhandlinger med Marokko, og det forventes, at tilsvarende kan ske for Tunesien i 2013. For så vidt angår Egypten, vil der næppe blive åbnet forhandlinger, før situationen måtte have stabiliseret sig efter de demokratiske valg i 2011. For Jordans vedkommende kræves der gennemførelse af flere økonomiske og regulatoriske reformer samt en yderligere styrkelse af den demokratiske udvikling, før forhandlinger synes indenfor rækkevidde.

Eftersom DCFTA'erne (se side 56) bliver led i den samlede associeringsaftalepakke mellem EU og de respektive lande, vil også politiske aspekter såsom respekt for menneskerettigheder mv. være omfattet af en endelig aftale.

Det kan ikke udelukkes, at det kan tage nogen tid, før de egentlige forhandlinger kan bringes til afslutning. Det må forventes, at forhandlingerne vil være præget af behovet for hensyn til EU-producenter af sensitive landbrugsprodukter i især sydeuropæiske medlemslande, der konkurrerer med tilsvarende produkter. Hertil kommer fortsat, at den politiske usikkerhed kan spille ind for de fire landes muligheder for at indgå i de teknisk og politisk vanskelige forhandlinger.

Der er ikke umiddelbart danske kommercielle interesser på spil, men DCFTA'er forventes på sigt at kunne sikre danske forbrugere et bedre og jævnere udbud af prisbillige kvalitetsgrøntsager hele året.

6. FÆRØERNE OG GRØNLAND

Færøerne og Grønland er i kraft af Kongeriget Danmarks WTO-medlemskab omfattet af WTO's regler.

Siden Doha-rundens start i 2001 har det været en prioritet at søge at sikre, at Grønland og Færøerne vil kunne omfattes af eventuelle nye WTO-regler vedrørende såkaldt 'små og sårbare økonomier', som måtte blive besluttet i forbindelse med Doha Runden. I Doha-erklæringen fremhæves, at der skal tages særlige hensyn til de små og sårbare økonomier, hvilket i praksis må formodes at være ensbetydende med længere overgangsperioder, handelsrelateret teknisk bistand og færre forpligtelser til toldnedsættelse.

Grønland har siden sin udtræden af EU og sin overgang til status som OLT (oversøiske lande og territorier) haft særlige toldpræferencer i forhold til EU. Grønlands præferencer vil dog blive relativt mindre værd, efterhånden som EU indgår frihandelsaftaler med andre lande (præference-erosion). Danmark har over for Kommissionen understreget Grønlands sårbare position og behovet for, at den kommende revision af OLT-ordningen kommer til at indeholde kompensation for erosion af Grønlands præferencer.

Kommissionen har den 16. juli 2012 fremlagt forslag til afgørelse om de oversøiske landes og territoriers associering med EU (associeringsafgørelse). Der er heri lagt op til en grundig drøftelse af problemet med præference-erosion i løbet af 2013.

EU vedtog i 2009 en forordning, som forbyder handel med sælprodukter. Forbuddet var især begrundet i dyrevelfærd og primært rettet mod Canadas kommercielle sælfangst. Danmark har i tæt samarbejde med Grønland sikret, at der blev taget hensyn til grønlandske interesser i sagen. Dette er bl.a. kommet til udtryk ved, at der i forordningen er indføjet en inuitundtagelse, som giver Grønland ret til fortsat at eksportere sælprodukter til EU. I praksis er EU-markedet dog næsten forsvundet. Norge og Canada har i 2012 indbragt EU's sælforbud for WTO. Et panel er etableret, og sagen ventes afgjort sent i 2013. Ifølge Canada og Norge er EU's sælforbud i strid med flere WTO-bestemmelser.

Toldunionen (Rusland-Kasakhstan-Hviderusland) har fra januar 2012 forbudt import af sælskind. Efter ønske fra Danmark/Grønland har Toldunionen dog indført en inuit-undtagelse, således at Grønland kan eksportere skind til Rusland.

Færøerne har indgået frihandelsaftaler med EU, Norge, Island ("Hoyvík-aftalen") og Schweiz (inkl. Liechtenstein). Færøerne er opmærksom på, at man vil blive påvirket af frihandelsaftaler, som dets store handelspartnere, især EU og EFTA, måtte indgå i fremtiden, og at der derfor kan være behov for, at Færøerne afslutter flere frihandelsaftaler i fremtiden.

7. FORMANDSKABET

Regeringen forberedte sig gennem 2011 til EU-formandskabet i første halvår af 2012. Handels- og investeringsministeren lancerede sine visioner for EU-formandskabet på en handelspolitisk konference i København i december 2011, som blev gennemført i samarbejde med Dansk Industri, Europabevægelsen, EU-Kommissionens repræsentation i Danmark og Europa-Parlamentets informationskontor i København.

EU-formandskabet på det handelspolitiske område havde som overordnet prioritet at bidrage til at skabe vækst og beskæftigelse i Europa. Samtidig var det også en vigtig prioritet at bidrage til at fastholde fokus på, at global frihandel også skal tage hensyn til udviklingslandene. Endelig var det en særlig dansk prioritet at bidrage til at fremme liberalisering af handelen med grønne varer og tjenesteydelser som et tværgående tema i de handelspolitiske forhandlinger.

For at understrege handelspolitikens betydning blev der under dansk EU-formandskab afviklet to udenrigsrådsmøder i formation af handelsministre (mod ét møde under det foregående polske formandskab).

Det danske EU-formandskab leverede synlige resultater på alle tre hovedområder.

Inden for vækst og beskæftigelse lykkedes det at bidrage til at bringe EU's bilaterale frihandelsdagsorden videre. Det lykkedes først og fremmest at få afsluttet forundersøgelserne til frihandelsforhandlinger med Japan, således at Kommissionen i umiddelbar forlængelse af det danske EU-formandskab kunne fremlægge udkast til forhandlingsdirektiver. Der blev derudover sikret en god fremdrift i drøftelserne med USA om mulighederne for tættere handels- og investeringsforbindelser. Der blev også opnået fremskridt i forhandlingerne med Canada og Singapore, visse fremskridt i forhandlingerne med Indien og indledt forhandlinger med Vietnam, Georgien, Moldova og Armenien. Der blev opnået principiel enighed mellem EU og Kina om at indlede forhandlinger om en bilateral investeringsaftale. Endelig vedtog Rådet frihandelsaftalen med Columbia og Peru samt associeringsaftalen med Centralamerika.

Udover de konkrete frihandelsforhandlinger blev der desuden opnået enighed om et indspil fra handelsministrene til forberedelsen af Det Europæiske Råd i juni, som bidrog til at markere handelspolitikens særskilt væsentlige bidrag til EU's job- og vækstdagsorden.

I forhold til handelspolitikens bidrag til udvikling lykkedes det at afslutte forhandlingerne om en ny forordning vedrørende toldpræferencer til udviklingslandene (den såkaldte GSP-forordning). Den nye forordning betyder, at EU fra 2014 giver de fattigste og mest sårbare udviklingslande særligt gunstige markedsadgangsvilkår gennem toldnedsættelser for industrivarer og landbrugsprodukter. Hermed får udviklingslandene mulighed for at øge deres eksport til EU og på den måde skabe øget vækst og beskæftigelse. For europæiske virksomheder betyder forordningen blandt andet, at virksomhederne får adgang til billigere råmaterialer som kan videreforarbejdes og sidenhen eksporteres.

Det lykkedes også at vedtage de første rådskonklusioner i mange år om handel, vækst og udvikling på baggrund af en meddelelse fra Kommissionen.

Fremme af grøn handelsliberalisering blev drøftet på begge udenrigsrådsmøder for handelsministrene under EU-formandskabet. I forbindelse med det første rådsmøde blev Kommissionen anmodet om at udarbejde et papir med forslag til, hvordan den grønne

handelsliberalisering kunne tages videre. Kommissionens papir blev drøftet på det efterfølgende rådsmøde, hvor der var en bred enighed om Kommissionens papir.

Det lykkedes derudover under dansk EU-formandskab at afslutte forhandlingerne om investeringsforordningen. Forordningen klarlægger reglerne for medlemslandenes bilaterale investeringsaftaler med lande udenfor EU, efter at Lissabon-traktaten gjorde investeringer til eksklusiv EU-kompetence. Vedtagelsen af forordningen betyder, at investorenes retssikkerhed under de eksisterende bilaterale aftaler nu er garanteret, og at medlemslandene kan bemyndiges af Kommissionen til selv at forhandle nye aftaler nationalt med tredjelande, som EU ikke ønsker at indgå fælles aftaler med. Enigheden om forordningen skaber dermed blandt andet mulighed for, at EU nu kan fokusere på den fremadrettede investeringsdagsorden, herunder især kommende forhandlinger med Kina om en EU-fælles investeringsaftale.

8. BILAG

BILAG 1: GRUNDLAGET FOR EU'S HANDELSPOLITIK

EU's fælles handelspolitik er baseret på artikel 207 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde. Bestemmelsen danner også grundlaget for den handelspolitiske komite, hvori EU behandler handelspolitiske spørgsmål.

Artikel 207

1. Den fælles handelspolitik bygger på ensartede principper, navnlig for så vidt angår toldændringer, indgåelse af told- og handelsaftaler vedrørende handel med varer og tjenesteydelser, handelsrelaterede aspekter af intellektuel ejendomsret, direkte udenlandske investeringer, gennemførelse af ensartethed i liberaliseringsforanstaltninger, eksportpolitik og handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger, herunder foranstaltninger mod dumping og subsidieordninger. Den fælles handelspolitik føres inden for rammerne af principperne og målene for Unionens optræden udadtil.
2. Europa-Parlamentet og Rådet vedtager ved forordning efter den almindelige lovgivningsprocedure foranstaltninger til fastlæggelse af rammerne for gennemførelsen af den fælles handelspolitik.
3. Skal der føres forhandlinger om og indgås aftaler med et eller flere tredjelande eller en eller flere internationale organisationer, finder artikel 218 anvendelse, jf. dog de særlige bestemmelser i nærværende artikel.
Kommissionen retter henstillinger til Rådet, som bemyndiger den til at indlede de nødvendige forhandlinger. Rådet og Kommissionen skal sikre, at de forhandlede aftaler er i overensstemmelse med Unionens interne politikker og regler.
Disse forhandlinger føres af Kommissionen i samråd med et særligt udvalg udpeget af Rådet til at bistå den i dette arbejde og inden for rammerne af direktiver, som Rådet kan meddele den. Kommissionen aflægger regelmæssigt beretning til det særlige udvalg og til Europa-Parlamentet om, hvordan forhandlingerne skrider frem.
4. For så vidt angår forhandling og indgåelse af aftaler som nævnt i stk. 3 træffer Rådet afgørelse med kvalificeret flertal.
For så vidt angår forhandling og indgåelse af aftaler på områderne handel med tjenesteydelser og handelsrelaterede aspekter af intellektuel ejendomsret samt direkte udenlandske investeringer træffer Rådet afgørelse med enstemmighed, hvis aftalen omfatter bestemmelser, hvor der kræves enstemmighed for vedtagelse af interne regler.
Rådet træffer ligeledes afgørelse med enstemmighed om forhandling og indgåelse af aftaler
 - a) på området handel med kulturelle og audiovisuelle tjenesteydelser, når disse aftaler indebærer en risiko for, at den kulturelle og sproglige mangfoldighed i Unionen bringes i fare
 - b) på området handel med sociale, uddannelsesmæssige og sundhedsmæssige tjenesteydelser, når disse aftaler indebærer en risiko for, at den nationale tilrettelæggelse af sådanne tjenester forstyrres alvorligt, og at medlemsstaternes ansvar for levering heraf bringes i fare.
5. Forhandling og indgåelse af internationale aftaler på transportområdet er omfattet af tredje del, afsnit VI, samt af artikel 218.
6. Udøvelsen af de beføjelser, som denne artikel tillægger på området den fælles handelspolitik, berører ikke afgrænsningen af beføjelserne mellem Unionen og medlemsstaterne og vil ikke føre til en harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, i det omfang traktaterne udelukker en sådan harmonisering.

BILAG 2: CODEX ALIMENTARIUS

Facts om Codex Alimentarius

Codex Alimentarius er et samarbejde mellem FN-organisationerne FAO og WHO. Formålet er at udarbejde globale standarder, anbefalinger og retningslinjer for fødevarer og fødevarereproduktion med henblik på at sikre forsyning med sunde og sikre fødevarer og lette den globale samhandel hermed. Standarderne udarbejdes bl.a. i en række permanente Codex komiteer, der beskæftiger sig med forskellige aspekter af fødevareresikkerhed, fx tilsætningsstoffer og forurenings, rester af veterinærmedicin, hygiejne og mærkning. Ensartede retningslinjer for fødevareresikkerhed har desuden stor betydning for den internationale handel med fødevarer, idet Codex normer i henhold til SPS-aftalen inden for WTO-systemet udgør en reference, som danner udgangspunkt for afgørelser ved eventuelle handelstvister. Codex Alimentarius har verden over skabt stor opmærksomhed omkring fødevarerets kvalitet og fødevareresikkerhed. I alt 182 lande og EU-kommissionen er medlem af Codex Alimentarius. Desuden er en lang række organisationer tilknyttet, fx World Trade Organization (WTO), Grain and Feed Trade Association (GAFTA), International Feed Industry Federation (IFIF) og Consumers International (CI). Disse har dog kun observatørstatus ved de møder, der jævnligt afholdes. Codex Alimentarius Kommissionen er den højeste myndighed. På kommissionens hjemmeside www.codexalimentarius.net findes yderligere oplysninger. Danmarks deltagelse i Codex Alimentarius samarbejdet koordineres af Fødevarerstyrelsen.

Der har været afholdt en række Codex møder af interesse for Danmark. Det drejer sig om *task force vedrørende god praksis i forbindelse med foder til dyr, komiteen for tilsætningsstoffer, komiteen for forurenings, komiteen vedrørende generelle principper, komiteen for veterinære lægemidler, komiteen for restindhold af pesticider i fødevarer, komiteen for mærkning af fødevarer, Codex Alimentarius Commission, komiteen for fødevarerhygiejne og komiteen for speciel ernæring.*

TASK FORCE VEDRØRENDE GOD PRAKSIS I FORBINDELSE MED FODER TIL DYR, 20. – 24. FEBRUAR 2012

Det sjette møde i Task Forcen, der blev reetableret på Codex Commission mødet i 2010, blev afholdt i Bern i februar 2012. Task Forcen, der ledes af Schweiz, har til opgave at:

- 1) Udarbejde en myndighedsguide for, hvordan man kan anvende de eksisterende Codex metodologier til risikovurdering af fødevarer på foder, herunder ingredienser, der indgår i foder (fodermidler og fodertilsætningsstoffer), og
- 2) udvikle en prioriteret liste af mulige risici, der kan forekomme i fodermidler og fodertilsætningsstoffer. Listen, der skal være til myndighedsbrug, skal omfatte risici af international relevans, der realistisk set kan forekomme, og som man derfor bør have opmærksomhed på.

Task Forcen besluttede at sende udkastet til guiden omtalt under 1) til foreløbig godkendelse i Codex Commission. Medlemslandene besluttede desuden at etablere en elektronisk arbejdsgruppe, for at nå så langt som muligt med udarbejdelsen af dokumentet omtalt under 2) inden det næste møde i Task Forcen. Dette møde, der også er det sidste i Task Forcen, afholdes i Bern i februar 2013.

KOMITEEN VEDRØRENDE TILSÆTNINGSSTOFFER, 12. – 16. MARTS 2012

På det afholdte møde i komiteen var et af de væsentligste emner en fortsættelse af det igangværende arbejde med at fastlægge den generelle standard for tilsætningsstoffer og specifikationer for tilsætningsstoffer. Den generelle standard for tilsætningsstoffer (GSFA) er en liste over, hvilke tilsætningsstoffer, der må anvendes i diverse fødevarer. I GSFA'en er der ud for alle tilsætningsstoffer angivet en funktion, maksimal-dosis samt i hvilke fødevaregrupper, tilsætningsstoffet må anvendes. Den færdiggjorte liste bliver i princippet Codex medlemslandenes positivliste a la den danske positivliste, men GSFA'en bliver mere omfattende, da den skal omfatte samtlige fødevarer på det globale marked.

Det konkrete indhold af GSFA'en bygger på oplysninger fra de enkelte medlemsstater. En forudsætning for, at de foreslåede tilsætningsstoffer bliver indarbejdet i standarden, er at de er vurderet og fundet sundhedsmæssigt acceptable af JECFA (FAO/WHO's *Joint Expert Committee on Food Additives and Contaminants*).

På mødet fortsattes arbejdet med at overføre de tilsætningsstofbestemmelser, der findes i diverse, specifikke produkter, hvor der er udarbejdet varestandarder (for eksempel kødprodukter), til GSFA'en, således at alle bestemmelser om tilsætningsstoffer findes ét sted.

På mødet blev det drøftet, hvorvidt der skal kunne indsættes en fodnote ved konkrete anvendelser, hvorved der vil blive mulighed for at opretholde national lovgivning, hvis anvendelsen ikke er i overensstemmelse med præambel 3.2 i GSFA'en. Præambel 3.2 omhandler kravene om, at et tilsætningsstof skal være sikkert at anvende, ikke må vildlede forbrugerne og skal have et teknologisk behov. Flere lande uden for EU ønsker, at brugen af noten begrænses eller eventuelt slettes. Dette arbejde er endnu ikke færdiggjort og vil blive taget op på næste møde.

Komiteen fortsatte arbejdet med at vurdere **JECFA's specifikationer** for tilsætningsstoffer. Acceptable specifikationer fremsendes til Codex Alimentarius Commission med henblik på godkendelse som Codex specifikationer. JECFA/Codex specifikationerne danner ofte baggrund for EU – direktiverne vedrørende renhedskriterier for tilsætningsstoffer.

Komiteens møde indeholdt ligeledes drøftelse af nedennævnte mere specifikke emner:

- Prioritering af FAO/WHOs løbende evaluering af gamle og nye tilsætningsstoffer,
- vedtagelse af revision af max. niveauer for tilsætningsstoffer og tekniske hjælpestoffer i udvalgte Codex standarder,
- revision af det internationale nummersystem (INS) for tilsætningsstoffer,
- uoverensstemmelse mellem INS og funktionelle grupper,
- database for tekniske hjælpestoffer.

KOMITEEN VEDRØRENDE FORURENINGER, 26. – 30. MARTS 2012

Arbejdet omfatter generelle standarder for forurenende stoffer i fødevarer samt en række standarder med grænseværdier for enkelte forurenninger samt retningslinjer for god fremstillingspraksis til reduktion af forskellige procesforurenninger i fødevarer.

Den vedtagne **generelle standard for forurenninger** indeholder de overordnede betingelser for fastlæggelse af globale grænseværdier for forurenende stoffer og beskriver proceduren for

fastlæggelse af konkrete grænseværdier i levnedsmidler. Den generelle standard indeholder kun grænseværdier, som en oversigt over arbejdet i specifikke standarder.

Med henblik på at påbegynde arbejdet med at fastlægge konkrete grænseværdier har komiteen drøftet et antal diskussionspapirer. Disse diskussionspapirer gennemgår de relevante forurenende stoffer og foreslår, hvilke tiltag der eventuelt bør iværksættes.

Der var på mødet diskussionspapir for:

- Vejledning til risikohåndteringsmuligheder
- Pyrrolizidin alkaloider i fødevarer og foder
- Bly i fødevarer
- Sorghum
- Ochratoksin A i kakao

Der var på mødet grænseværdiforhandlinger for:

- Melamin i modermælkserstatning
- Arsen i ris
- DON i korn og kornprodukter, inkl. prøveudtagning
- Aflatoksiner i tørrede figner
- Fumoniser i majs og majs produkter

Der arbejdedes desuden med udarbejdelse af ”code of best practice” indeholdende oplysninger om god fremstillingsmæssig praksis som basis for reduktion af indholdet af visse forureninger.

Det blev besluttet at begynde arbejde på:

- Cyanogene glykosider
- Radionukleider
- Methylkviksølv
- Aflatoksiner i korn

KOMITEEN VEDRØRENDE GENERELLE PRINCIPPER, 2. – 6. APRIL 2012

En arbejdsgruppe har set på, om der er behov for at ændre de nuværende regler, der tillader, at standarder sidst i beslutningsprocessen sættes på hold, indtil fx nye videnskabelige data foreligger. Der har været få eksempler på, at beslutninger udsættes unødigt, fx hvis en evt. vedtagelse ikke ønskes i et land eller gruppe af lande er der set eksempler på, at vedtagelse af en standard har været udsat i adskillige år. Det nuværende regelsæt er tilstrækkeligt, derimod er der behov for en opstramning af godkendelsesproceduren vedrørende nyt arbejde. Det blev endvidere besluttet at afholde et møde i forbindelse med Codex Commission mødet i 2013, hvor *'facilitation'* er på dagsordenen. Formålet med mødet er bl.a. at træne delegater i, hvordan man kan løse vanskelige problemstillinger ved hjælp af facilitatorer. Endvidere vil der på mødet blive drøftet retningslinjer for, efter hvilke regler facilitatorer kan tages i brug under processen med udvikling af standarder.

En arbejdsgruppe har set på, om det er muligt at beregne de økonomiske konsekvenser af vedtagelsen af Codex standarder. Især udviklingslandene har ønsket en mekanisme til undersøgelse heraf. Det blev nævnt, at beregning af den økonomiske konsekvens af en

vedtagen *'food safety'* standard ikke kun har en økonomisk betydning for handel; i beregningerne skal ligeledes indgå en vurdering af værdien af en evt. *'public health benefit'*. En arbejdsgruppe blev nedsat til at se på, hvorledes man balancerer den økonomiske konsekvens af udvikling af en *'food safety'* standard set i forhold til øvrige elementer, som fx *'health benefits'*.

Der var en drøftelse vedrørende samarbejdet med andre internationale organisationer, og der var på mødet bred enighed om, at Codex og OIE skal samarbejde for at undgå dobbeltarbejde. Det seneste eksempel er samarbejdet vedr. salmonella og kampylobakter. Men i stedet for fælles Codex/OIE standarder, foreslog OIE på mødet et samarbejde efter 'gensidig anerkendelses'-princippet. For at forstå begrebet, blev der nedsat en arbejdsgruppe, der inden næste møde skal undersøge, hvorledes de to organisationer bør forpligtes til at samarbejde i respekt for de to organisationernes forskellige beslutningsprocedurer.

KOMITEEN VEDRØRENDE RESTINDHOLD AF PESTICIDER I FØDEVARER, 23. – 28. APRIL 2012

Komiteens årlige møde omhandlede det løbende arbejde med fastsættelse af globalt accepterede maksimal grænseværdier (MRL-værdier) for restindholdet af pesticider i fødevarer, herunder især i frugt og grønt, samt i mindre omfang afgrøder beregnet til foder.

Der er igangsat en revision af CODEX Klassifikationssystemet, som bl.a. indeholder afgrødelister for fødevarer og foderstoffer. Disse lister anvendes i forbindelse med fastsættelse af MRL-værdier. Der er til denne opgave nedsat en elektronisk arbejdsgruppe, som på dette møde præsenterede resultaterne for gruppen af kål, blomsterkål, stængelgrønsager og spiselige blomster. Derudover så komiteen på klassificering af frugter, herunder tropiske frugter med og uden spiselig skræl.

I 2008 blev der nedsat en elektronisk arbejdsgruppe, som skal revidere principperne for risikoanalyse. Gruppens arbejdsrapport optog en del mødetid. Der var som det foregående år en del diskussion om datakrav og procedurer for ophævelse af MRL-værdier. Det blev besluttet, at arbejdsgruppen skal arbejde videre med revisionen. Revision af risikoanalyseprincipperne, som er en del af den overordnede strategiske plan, skal være afsluttet i 2013.

KOMITEEN FOR VETERINÆRE LÆGEMIDLER, 7. – 11. MAJ 2012

En væsentlig del af komiteens opgaver er at stille forslag om grænseværdier (MRL) for veterinære lægemidler. De forslag til grænseværdier, der foreslås af komiteen, ligger generelt på samme niveau eller højere end de værdier, som EU har fastlagt. Forskellene skyldes forskellige videnskabelige vurderinger.

Komiteen besluttede at sende forslag om MRL for følgende veterinære lægemidler til Codex Commission med henblik på vedtagelse:

- Narasin
- Amoxicillin
- Monensin
- Monepantel

Lægemidlerne apramycin og derquantel blev sat på hold med henblik på nærmere videnskabelige vurderinger.

Følgende dokumenter sendtes til Codex Commission med henblik på vedtagelse:

- Prøveudtagningsplan ved kontrol for restkoncentrationer i akvatiske animalske produkter
- Fremgangsmåde for risikoanalyse
- Fremgangsmåde for risikovurdering for rester af veterinære lægemidler i fødevarer

Af særlig interesse var dette års diskussion om optagelse af zilpaterol på prioriteringslisten over lægemidler, som skal evalueres eller reevalueres af den videnskabelige komite, JECFA. Zilpaterol er en hormonel væksthæmmer af beta-agonisttypen beregnet for kvæg. Zilpaterol er registreret som lægemiddel i en række lande i Nord- og Sydamerika samt i Sydafrika og opfyldte umiddelbart kriterierne for optagelse på prioriteringslisten. EU, som har et forbud mod anvendelse af væksthæmmere, så ingen grund til denne evaluering, som ville kunne resultere i fastsættelse af en grænseværdi, som vanskeligt vil kunne vedtages efter konsensus-princippet.

Det blev besluttet at anmode Codex Commission om vejledning, herunder stillingtagen til, om zilpaterol skal placeres på prioriteringslisten, eller om stoffet skal udelukkes fra JECFA-evaluering.

Codex Commission vedtog at placere zilpaterol på prioriteringslisten.

Der rapporteredes fra den elektroniske arbejdsgruppe om anbefalinger om risikohåndtering af rester af veterinære lægemidler uden ADI eller MRL, som JECFA har konstateret kan udgøre en sundhedsrisiko. Rapporten indeholdt anbefalinger om risikohåndtering for 8 stoffer, som alle er genotoksiske og carcinogene. Der blev nedsat en in-session arbejdsgruppe med det formål at udarbejde et projektdokument og at arbejde videre med anbefalinger om risikohåndtering for nogle af stofferne. Projektdokumentet blev sendt til Codex Commission til godkendelse som nyt arbejde. Arbejdsgruppens forslag til risikohåndteringsanbefalinger for kloramfenikol og malakitgrønt bliver sendt ud til kommentering, når Codex Commission har godkendt projektdokumentet.

Det blev besluttet at etablere en elektronisk arbejdsgruppe, som skal udarbejde forslag til risikohåndtering for de resterende stoffer.

KOMITEEN VEDRØRENDE MÆRKNING AF FØDEVARER, 15. - 18. MAJ 2012

i) Generelle mærkningsregler

Der blev foreslået nyt arbejde om datomærkning af færdigpakkede fødevarer med henblik på at sikre fødevarernes kvalitet ved udløbsdato og samtidig undgå unødigt spild af fødevarer. Et diskussionspapir vil fremlægges ved næste møde i 2013.

ii) Ernæringsanprisninger

Med henvisning til WHO's globale strategi om ernæring, fysisk aktivitet og sundhed drøftedes forslag om ændring af retningslinjerne for ernærings- og sundhedsanprisninger. Nærmere bestemt drøftedes tilføjelse af nye ernæringsanprisninger omhandlende henholdsvis "ikke tilsat sukker" og "ikke tilsat natriumsalte", samt ændring af retningslinjerne for sammenlignende ernæringsanprisninger. Der blev opnået enighed om at indstille disse ændringer til endelig vedtagelse i Codex Commission med undtagelse af anprisningen "ikke tilsat natriumsalte", hvor

der er behov for yderligere drøftelser. Anprisningen ”transfedtsyre-fri” blev også drøftet, men man blev enige om at spørge Codex ernæringskomite til råds, inden man går videre med denne anprisning.

iii) Næringsdeklaration

Der blev opnået enighed om at ændre retningslinjerne for næringsdeklaration, således at næringsdeklarationen bliver obligatorisk for færdigpakkede fødevarer, dog med mulighed for undtagelser, hvis nationale myndigheder finder dette relevant. Der blev også opnået enighed om, at de næringsstoffer, som det skal være obligatorisk at deklarere, er de næringsstoffer, som blev vedtaget i af Codex Commission i 2011. Forslaget blev indstillet til endelig vedtagelse i Codex Commission.

iv) Retningslinjer for økologiske fødevarer

Komiteen drøftede muligheden for at anvende ætylen til modning af frugter udover bananer og kiwi. Der var ikke indkommet forslag, og det blev derfor vedrørende brug af ætylen til bananer og kiwi besluttet, at dette kunne avancere til endelig vedtagelse. Hvad angår ætylen til spirebekæmpelse blev det besluttet at etablere en elektronisk arbejdsgruppe, mens modning af ananas og forebyggelse af frugtfluer i citrus frugt gik videre til endelig vedtagelse.

Anvendelse af plantebeskyttelsesmidlerne spinosad, kobber og potasium bicarbonate til produktion af økologiske fødevarer blev tilføjet retningslinjerne, som gik videre til endelig vedtagelse i Codex Commission.

Desuden var der enighed om at fortsætte det videre arbejde i forhold til retningslinjer for økologisk akvakultur. Der nedsattes en elektronisk arbejdsgruppe, og mødet i 2013 vil indledes med en fysisk arbejdsgruppe om akvakultur.

CODEX ALIMENTARIUS COMMISSION, 2. – 7. JULI 2012

I mødet deltog 623 delegater og observatører, der repræsenterede 147 medlemslande. EU-Kommissionen og alle 27 EU medlemslande var til stede.

Mødet blev ledet af formanden Sanjay Dave, Indien og de 3 viceformænd, Samuel Godefrey, Canada, Awilo Ochieng Pernet, Schweiz og Samuel Sefa, Ghana.

På mødet vedtog man en række standarder, vejledninger og retningslinjer, i alt ca. 30, hvoraf størstedelen var støttet af EU.

Blandt de vedtagne standarder kan nævnes:

- En række forebyggende hygiejne-retningslinjer, der skal anvendes ved kontrol af fødevarebårne vira i muslinger og østers.
- Hygiejne-regler for meloner, der er skåret i mindre stykker eller i skiver.
- En grænseværdi for melamin i babymad i flydende form.
- En grænseværdi for aflatoxin i tørrede figner kombineret med en stram prøveudtagningsplan.
- Obligatorisk mærkning af næringsdeklaration på færdigpakkede fødevarer.

Udsættelse af vedtagelse af en grænseværdi for BST (bovin somatropin- væksthormon)

På Commission mødet i 2011 blev det besluttet, at man på mødet i 2012 skulle drøfte en mulig vedtagelse af en grænseværdi for væksthormonet bovin somatropin (BST), som har været sat på hold i 13 år på grund af manglende konsensus.

BST gives til malkekvæg for at øge mælkeproduktionen. Stoffet har været anvendt i USA siden 1993, men er forbudt i EU, Canada og flere andre lande. EU forbød brugen af BST i 2000 af dyrevelfærds- og sundhedsmæssige årsager, da BST kan forårsage mastitis og andre sygdomssymptomer i besætninger. EU har dog ikke forbudt import af produkter fra dyr, behandlet med BST, da der ikke foreligger sundhedsrisiko for forbrugere.

På grund af manglende up-to-date videnskabelig risikovurdering samt af dyrevelfærdsmæssige årsager, blev det besluttet at foretage en ny risikovurdering, hvorfor grænseværdien forsat er på hold, indtil resultaterne af den nye risikovurdering foreligger.

Vedtagelse af en grænseværdi for Ractopamin (vækstfremmer)

Det meget omstridte forslag om en grænseværdi for Ractopamin i svin og kvæg blev vedtaget.

Efter en lang række indlæg for og imod en grænseværdi blev forslaget sendt til afstemning og vedtaget med 69 stemmer for og 67 stemmer imod.

I EU er der forbud mod anvendelse af vækstfremmere, derfor vil en Codex-grænseværdi for ractopamin kunne medføre handels-tvister ved import af kød fra dyr, der er behandlet med Ractopamin.

KOMITEEN VEDRØRENDE FØDEVAREHYGIEJNE, 12 – 16. NOVEMBER 2012

På mødet blev følgende dokumenter drøftet og færdigbehandlet:

- -Retningslinjer for fastsættelse og anvendelse af mikrobiologiske kriterier i fødevarer.
- -Retningslinjer for hygiejnisk produktion af bær.

Retningslinjer for fastsættelse og anvendelse af mikrobiologiske kriterier i fødevarer vil fremover danne præcedens for brugen af disse i risikohåndteringen i EU og internationalt. Der er udarbejdet praktiske eksempler på forskellige typer kriterier. Disse vil efter en faglig gennemgang og harmonisering blive offentliggjort på FAO/WHO's hjemmeside. Endvidere blev det besluttet, at der skal udarbejdes et bilag med statistiske og matematiske overvejelser ved udarbejdelse af prøveudtagningsplaner med hjælp fra FAO/WHO.

Følgende dokumenter arbejdes der videre med:

- -Retningslinjer for kontrol af trikiner (*Trichinella* spp.) og bændelorm (*Cysticercus bovis*).
- -Retningslinjer for hygiejnisk produktion af krydderier og tørrede aromatiske planter.

Der arbejdes videre på retningslinjer for trikiner og bændelorm med henblik på at opnå enighed om en risikobaseret tilgang til kontrol for disse parasitter, således at kontrolomfang og intensitet kan tilpasses den epidemiologiske situation. Dette sker i tæt samarbejde med OIE, den internationale dyresundhedsorganisation.

Det blev endvidere besluttet at udarbejde nye retningslinjer for hygiejnisk praksis for fødevarer med lavt vandindhold. Disse retningslinjer skal omfatte produkter som tørret frugt og grøntsager, cerealier, tørret kokos, snacks, nødder, chokolade m.m. En række eksisterende retningslinjer vil blive indarbejdet i den nye horisontale kode, ligesom det er hensigten at indarbejde dokumentet om hygiejnisk produktion af krydderier og tørrede aromatiske planter.

Til næste møde i komiteen blev det endvidere besluttet at udarbejde diskussionspapirer på følgende områder:

- - Revision af retningslinjer for hygiejnisk praksis for frisk frugt og grønt.
- - Forekomst og kontrol af parasitter i fødevarer.

KOMITEEN VEDRØRENDE SPECIEL ERNÆRING, 3. – 7. DECEMBER 2012

Der blev opnået enighed om principperne for referenceværdier for næringsstoffer associeret med kostrelaterede sygdomme, samt hvordan disse retningslinjer skal slås sammen med de allerede vedtagne principper for etablering af referenceværdier for næringsstoffer associeret med næringsbehov, fx vitaminer og mineraler. Der blev blandt andet opnået enighed om, at fastsættelse af referenceværdier til brug for mærkning skal bygge på et solidt evidensgrundlag. Som indstillet det foregående år fastholdt komiteen de foreslåede referenceværdier for mættede fedtsyrer (20 g) og natrium (2000 mg). Principper og referenceværdier vil blive fremsendt til Codex Commission til vedtagelse. Reviderede referenceværdier for en delmængde af vitaminer og mineraler blev ligeledes indstillet til vedtagelse, medens der skal arbejdes videre med revision af referenceværdier for de resterende vitaminer og mineraler.

Arbejdet med revision af principperne for tilsætning af vitaminer og mineraler til fødevarer blev fastholdt. Der er fortsat mange divergerende synspunkter, særligt for så vidt angår principper for frivillig berigelse. Det blev aftalt, at den elektroniske arbejdsgruppe skal komme med et nyt udkast i 2013, hvor også drøftelser i en fysisk arbejdsgruppe skal finde sted.

Revisionen af retningslinjerne for børnemad blev afsluttet og indstillet til Codex Commission til endelig vedtagelse. Derimod kom man ikke videre med forslaget om at udarbejde særlige krav til cerealieprodukter til undervægtige børn, blandt andet fordi det ikke er helt klart, hvilke(n) målgruppe(r), der skal være omfattet af en sådan standard.

Det blev besluttet at starte nyt arbejde vedrørende revision af standarden for tilskudsblandinger. I dette arbejde skal man også se på, om der er videnskabeligt belæg for at anbefale tilskudsblandinger.

Forslag om at revidere definitionen på transfedtsyre blev igen bragt på banen, nærmere bestemt inkludering af konjugerede fedtsyrer i definitionen. Det blev dog besluttet, at man først vil tage stilling til dette, når de endelige konklusioner fra *WHO Nutrition Guidance Expert Advisory Group* (NUGAG) vedrørende fedtstoffer foreligger.

Det blev besluttet, at der til næste møde skal udarbejdes et diskussionspapir vedrørende bioberigelse, som fx berigelse af næringsindholdet i foder til dyr for at øge næringsindholdet i kødet. Herefter vil det blive besluttet, om der skal igangsættes nyt arbejde vedrørende dette område.

BILAG 3: WTO MEDLEMMER OG ANSØGERLANDE PR. 30. DECEMBER 2012

WTO-medlemmer (157)	
<i>Land</i>	<i>Medlem siden</i>
Albanien	8. september 2000
Angola	23. november 1996
Antigua og Barbuda	1. januar 1995
Argentina	1. januar 1995
Armenien	5. februar 2003
Australien	1. januar 1995
Bahrain	1. januar 1995
Bangladesh	1. januar 1995
Barbados	1. januar 1995
Belgien	1. januar 1995
Belize	1. januar 1995
Benin	22. februar 1996
Bolivia	12. september 1995
Botswana	31. maj 1995
Brasilien	1. januar 1995
Brunei Darussalam	1. januar 1995
Bulgarien	1. december 1996
Burkina Faso	3. juni 1995
Burma	1. januar 1995
Burundi	23. juli 1995
Cambodja	13. oktober 2004
Cameroun	13. december 1995
Canada	1. januar 1995
Central Afrikanske Republik	31. maj 1995
Chad	19. oktober 1996
Chile	1. januar 1995
Colombia	30. april 1995
Congo	27. marts 1997
Costa Rica	1. januar 1995
Cuba	20. april 1995
Cypern	30. juli 1995
Danmark	1. januar 1995
Demokratiske Republik Congo	1. januar 1997
Djibouti	31. maj 1995
Dominica	1. januar 1995
Dominikanske Republik	9. marts 1995
Ecuador	21. januar 1996

WTO-medlemmer (157)

<i>Land</i>	<i>Medlem siden</i>
Egypten	30. juni 1995
El Salvador	7. maj 1995
Elfenbenskysten	1. januar 1995
Estland	13. november 1999
Europæiske Fællesskaber	1. januar 1995
Fiji	14. januar 1996
Filippinerne	1. januar 1995
Finland	1. januar 1995
Forenede Arabiske Emirater	10. april 1996
Frankrig	1. januar 1995
Gabon	1. januar 1995
Gambia	23. oktober 1996
Georgien	14. juni 2000
Ghana	1. januar 1995
Grenada	22. februar 1996
Grækenland	1. januar 1995
Guatemala	21. juli 1995
Guinea	25. oktober 1995
Guinea-Bissau	31. maj 1995
Guyana	1. januar 1995
Haiti	30. januar 1996
Honduras	1. januar 1995
Hongkong, Kina	1. januar 1995
Indien	1. januar 1995
Indonesien	1. januar 1995
Irland	1. januar 1995
Island	1. januar 1995
Israel	21. april 1995
Italien	1. januar 1995
Jamaica	9. marts 1995
Japan	1. januar 1995
Jordan	11. april 2000
Kap Verde	23. juli 2008
Kenya	1. januar 1995
Kina	11. december 2001
Kinesisk Taipei	1. januar 2002
Kirgisistan	20. december 1998
Kroatien	30. november 2000
Kuwait	1. januar 1995

WTO-medlemmer (157)

<i>Land</i>	<i>Medlem siden</i>
Lesotho	31. maj 1995
Letland	10. februar 1999
Liechtenstein	1. september 1995
Litauen	31. maj 2001
Luxembourg	1. januar 1995
Macau, Kina	1. januar 1995
Madagaskar	17. november 1995
Makedonien (FYROM)	4. april 2003
Malawi	31. maj 1995
Malaysia	1. januar 1995
Maldiverne	31. maj 1995
Mali	31. maj 1995
Malta	1. januar 1995
Marokko	1. januar 1995
Mauretanien	31. maj 1995
Mauritius	1. januar 1995
Mexico	1. januar 1995
Moldova	26. juli 2001
Mongoliet	29. januar 1997
Montenegro	29. april 2012
Mozambique	26. august 1995
Namibia	1. januar 1995
Nederlandene	1. januar 1995
Nepal	23. april 2004
New Zealand	1. januar 1995
Nicaragua	3. september 1995
Niger	13. december 1996
Nigeria	1. januar 1995
Norge	1. januar 1995
Oman	9. november 2000
Pakistan	1. januar 1995
Panama	6. september 1997
Papua New Guinea	9. juni 1996
Paraguay	1. januar 1995
Peru	1. januar 1995
Polen	1. juli 1995
Portugal	1. januar 1995
Qatar	13. januar 1996
Republikken Korea	1. januar 1995

WTO-medlemmer (157)

<i>Land</i>	<i>Medlem siden</i>
Rumænien	1. januar 1995
Rusland	22. august 2012
Rwanda	22. maj 1996
Saint Kitts & Nevis	21. februar 1996
Saint Lucia	1. januar 1995
Saint Vincent & Grenadinerne	1. januar 1995
Salomonøerne	26. juli 1996
Samoa	10. maj 2012
Saudi Arabien	11. december 2005
Schweiz	1. juli 1995
Senegal	1. januar 1995
Sierra Leone	23. juli 1995
Singapore	1. januar 1995
Slovakiet	1. januar 1995
Slovenien	30. juli 1995
Spanien	1. januar 1995
Sri Lanka	1. januar 1995
Storbritannien	1. januar 1995
Surinam	1. januar 1995
Sverige	1. januar 1995
Swaziland	1. januar 1995
Sydafrika	1. januar 1995
Tanzania	1. januar 1995
Thailand	1. januar 1995
Tjekkiske Republik	1. januar 1995
Togo	31. maj 1995
Tonga	27. juli 2007
Trinidad og Tobago	1. marts 1995
Tunesien	29. marts 1995
Tyrkiet	26. marts 1995
Tyskland	1. januar 1995
Uganda	1. januar 1995
Ukraine	16. maj 2008
Ungarn	1. januar 1995
Uruguay	1. januar 1995
USA	1. januar 1995
Vanuatu	24. august 2012
Venezuela	1. januar 1995
Vietnam	11. januar 2007

WTO-medlemmer (157)

<i>Land</i>	<i>Medlem siden</i>
Zambia	1. januar 1995
Zimbabwe	5. marts 1995
Østrig	1. januar 1995

Ansøgere, hvis ansøgning er accepteret af WTO's Generelle Råd (26)

Afghanistan	Algeriet
Andorra	Aserbajdsjan
Bahamas	Bhutan
Bosnien-Hercegovina	Comoro Øerne
Etiopien	Hviderusland
Irak	Iran
Kasakhstan	Laos (optaget 2. februar 2013)
Libanon	Liberia
Libyen	Sao Tomé & Príncipe
Serbien	Seychellerne
Sudan	Syrien
Tadsjikistan (optaget 2. marts 2013)	Usbekistan
Yemen	Ækvatorial Guinea

Lande med observatørstatus (1)

Vatikanet

Lande/toldområder som har anmodet om observatørstatus (1)

Palæstinensiske selvstyreområder

BILAG 4: AKTIVE PANELSAGER VED WTO MED DANMARK/EU SOM PART

SAGER ANLAGT AF EU

Referencenummer og titel	Anlagt imod
DS160 Section 110(5) of US Copyright Act ('Irish Music')	USA
DS176 Section 211 Omnibus Appropriations Act of 1998 ('Havana Club')	USA
DS217 Continued Dumping and Subsidy Offset Act of 2000 ('Byrd amendment')	USA
DS304 Anti-dumping measures on Imports of Certain Products from the European Communities	Indien
DS317 Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft	USA
DS320 Continued Suspension of Obligations in the EC - Hormones Dispute	USA
DS321 Continued Suspension of Obligations in the EC - EC-Hormones Dispute.	Canada
DS332 Measures Affecting Imports of Retreaded Tyres	Brasilien
DS353 Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft - Second Complaint	USA
DS370 Customs Valuation of Certain Products from the European Communities	Thailand
DS380 Certain Taxes and Other Measures on Imported Wines and Spirits	Indien
DS395 Measures Related to the Exportation of Various Raw Materials	Kina
DS396 Taxes on Distilled Spirits	Filippinerne
DS407 Provisional Anti-Dumping Duties on Fasteners from the EU	Kina
DS425 Defensive anti-dumping duties on x-ray security inspection equipment from the EU	Kina
DS426 Measures relating to the Feed-in-Tariff Program	Canada
DS432 Measures Related to the Exportation of Rare Earth, Tungsten, and Molybdenum	China
DS438 Measures affecting the import of goods	Argentina

SAGER ANLAGT IMOD EU

Referencenummer og titel		Anlagt af
DS26	Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones)	USA
DS27	Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas	Ecuador, Honduras, Nicaragua, Panama og USA
DS48	Measures Concerning Meat and Meat Products (Hormones)	Canada
DS291	Measures Affecting the Approval and Marketing of Biotech Products ('GMOs')	USA
DS316	Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft	USA
DS347	Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft - Second Complaint	USA
DS 349	Measures Affecting the Tariff Quota for Fresh or Chilled Garlic	Argentina
DS361	Regime for the Importation of Bananas	Colombia
DS364	Regime for the Importation of Bananas	Panama
DS369	Certain Measures Prohibiting the Importation and Marketing of Seal Products	Canada
DS375	Tariff Treatment of Certain Information Technology Products	USA
DS376	Tariff Treatment of Certain Information Technology Products	Japan
DS377	Tariff treatment of Certain Information Technology Products	Kinesisk Taipei
DS385	Expiry Reviews of Anti-dumping and Countervailing Duties Imposed on Imports of PET from India	Indien
DS389	Certain Measures Affecting Poultry Meat and Poultry Meat Products from the United States	USA
DS400	Measures Concerning the Marketing of Seal Products	Canada
DS401	Measures Concerning the Marketing of Seal Products	Norge
DS405	Anti-Dumping Measures on Certain Footwear from China	Kina
DS408	Generic Medicines in Transit	Indien
DS409	Generic Medicines in Transit	Brasilien
DS442	AD measures on import of certain fatty alcohol from Indonesia	Indonesia
DS443	Certain measures concerning the importation of biodiesel	Argentina
DS452	Certain measures affecting the renewable energy generation sector	China

BESKRIVELSE AF STØRRE SAGER ANLAGT AF EU

Hormoner (DS320 og DS321)

EU's importforbud mod hormonbehandlet oksekød fra USA og Canada blev i 1998 kendt i strid med WTO's regler, fordi forbuddet ikke var tilstrækkeligt videnskabeligt dokumenteret. EU har ikke set sig i stand til at ophæve importforbuddet. USA og Canada indførte derfor – i overensstemmelse med WTO's regler – straftold på en række EU produkter. Straftolden svarer til 818 mio. kr. årligt. På basis af videnskabelige studier, som i 2000 godtgjorde visse skadelige effekter fra hormoner, har EU vedtaget en ændring af EU's hormondirektiv, der trådte i kraft i oktober 2003. Med ændringen af hormondirektivet har EU sigtet på at bringe sine regler på linje med WTO's afgørelse i sagen. USA og Canada finder dog fortsat ikke, at EU's regler er i overensstemmelse med WTO-afgørelsen og har derfor bevaret straftolden. WTO-konsultationer i december 2004 mellem parterne var resultatløse. EU anmodede derfor i januar 2005 om nedsættelse af et WTO-panel med henblik på at afgøre, hvorvidt USA's og Canadas opretholdelse af straftolden er lovlig. Panelet gennemførte den 12.-15. september 2005 det første møde med parterne, og det andet møde med panelet afholdtes den 27.-28. september 2006 og den 2.-3. oktober 2007.

Panelets foreløbige rapport blev fremsendt til parterne den 31. juli 2007 og den endelige rapport den 31. marts 2008. Panelrapporten gav EU medhold i, at opretholdelsen af straftolden var ulovlig. Da afgørelsen efterfølgende blev appelleret, afholdtes en offentlig appelhøring den 28.-29. juli 2008. I rapporten fra appelorganet, som blev offentliggjort den 16. oktober 2008, blev panelets afgørelse omgjort, således at straftolden kan forblive i kraft i et godt stykke tid fremover. EU anmodede den 22. december 2008 om konsultationer med USA og Canada med henblik på at få straftolden fjernet.

USA meddelte den 15. januar 2009, at landet fremover ville anvende 'karrusel' lovgivning og rotere sanktionerne til andre produkter og andre medlemslande for at øge sanktionernes effekt. Disse foranstaltninger blev imidlertid udskudt flere gange og USA har nu ophævet 'karrusel-listen'. Som første fase i en aftale mellem EU og USA med henblik på løsning af sagen blev listen erstattet med en reduceret liste med virkning fra den 19. september 2009 og EU gav et toldkontingent til USA på høj kvalitets oksekød. Kommissionen har i februar 2011 påbegyndt forhandlinger om gennemførelse af anden fase af aftalen. USA offentliggjorde den 27. maj 2011 en meddelelse om, at det føderale register ville ophæve straftolden og refundere den betalte straftold. Europa Parlamentet og Rådet har per 1. august 2012 godkendt at sætte toldkontingentet yderligere op.

Flystøtte (DS317 og DS353)

EU mener, at USA i en årrække systematisk og vedvarende har givet statsstøtte til henholdsvis Boeing og Airbus, bl.a. ved at betale forsknings- og udviklingsomkostninger gennem NASA og andre statslige organer. EU anmodede derfor i oktober 2004 om WTO-konsultationer vedrørende flystøtte. Da forhandlingerne imidlertid ikke førte til enighed, anmodede parterne parallelt om nedsættelse af et WTO-panel den 31. maj 2005. Panelet blev nedsat den 17. oktober 2005.

USA anmodede om yderligere konsultationer den 31. januar 2006. Som følge af sagens kompleksitet blev panelets foreløbige og fortrolige rapport først fremsendt til parterne den 15. september 2010, efter at der havde været gennemført flere høringer og besvaret spørgsmål. Den endelige rapport blev offentliggjort den 31. marts 2011. EU ankede afgørelsen den 1. april 2011 som følge af en række lov- og fortolkningsmæssige fejl i panelrapporten. Der har efterfølgende været afholdt høringer i appelpanelet i august og oktober 2011. Den færdige appelrapport blev cirkuleret den 12. marts 2012. Den gav EU medhold i næsten alle klager samt at der var skadelige virkninger fra subsidier. På mødet i DSB den 13. april 2012 meddelte USA, at de ville efterkomme afgørelsen indenfor 6 måneder

og meddelte senere, at den var blevet implementeret. EU var dog uenig i dette, og søgte om lov til at indføre modforanstaltninger. Den 23. oktober blev et overensstemmelsespanel (compliance panel) nedsat. EU's sagsanlæg mod USA forløber dermed fortsat parallelt med den defensive sag anlagt af USA.

USA fik i juni 2011 fik medhold i sagen anlagt mod EU om statsstøtte til Airbus-fly (DS316). Senere i juni 2011 meddelte EU DSB, at man agtede at efterkomme afgørelsen, og i december afleverede EU en redegørelse for fuld implementering af afgørelsen. USA har dog ikke anerkendt, at der er sket fuld implementering. Den 13. april 2012 blev der nedsat et overensstemmelsespanel, hvor både EU, USA og tredjepart har fremlagt skriftligt indlæg.

'Zeroing' (DS294 og DS350)

USA har for praksis ved anti-dumpingundersøgelser at se bort fra negative dumping-marginer ved at sætte dem til nul, når man beregner den totale dumpingmargin for produktet. Dette er en praksis, som allerede i sagen EC Bed Linen (2001) blev underkendt. Ved administrative revurderinger af antidumpingtolden for fastsættelse af niveau eller behov for fastholdelse af tolden anvender USA's Department of Commerce også zeroing metodologien. EU anmodede om at få nedsat et panel for at få undersøgt den amerikanske lovgivning, implementeringen heraf af Department of Commerce og 31 konkrete sager. EU bad om konsultationer med USA den 9. juli 2007, idet man fandt, at USA forsat ikke havde implementeret afgørelsen med hensyn til 15 oprindelige antidumpingafgørelser, og at USA ikke havde handlet for at ændre de 16 administrative revurderinger.

Efter frugtesløse konsultationer anmodede EU i september 2007 om at få nedsat et panel, der fremlagde sin endelige rapport den 17. december 2008. Panelets afgørelse gav et blandet resultat; EU appellerede rapportens konklusioner den 13. februar 2009, og USA krydsappellerede den 25. februar 2009. En offentlig appelhøring fandt herefter sted den 23. og 24. marts 2009. Rapporten fra appelorganet, som blev offentliggjort den 14. maj 2009, omgjorde dele af panelets afgørelse til fordel for EU. Appelorganets rapport afviser bl.a. USA's påstand om, at landets forpligtelse til at afskaffe zeroing alene gælder med hensyn til import, der forekommer efter implementeringsperiodens udløb. Som følge af USA's manglende efterlevelse af WTO afgørelsen tog EU skridt til gengældelse i januar 2010.

I en udløber af DS294 påstod EU i DS350 WTO-stridighed for antidumping todsatser opkrævet af amerikanske myndigheder, når der ikke er grundlag for at pålægge en antidumpingtold, samt i de tilfælde, hvor der er en for høj todsats, afhængigt af om tolden er opkrævet i henhold til de årlige administrative revurderinger, oprindelige undersøgelser eller undersøgelser ved udløb af antidumping tolden. 52 specifikke amerikanske afgørelser er genstand for tvisten, men EU havde alene bedt om en generel vurdering af den amerikanske anvendelse af zeroing-metoden og ikke en specifik afgørelse for hver afgørelse. Sagen kørte stort set parallelt med DS294, og rapporten fra appelorganet blev offentliggjort den 4. februar 2009 og bekræfter EU's vigtigste påstande, afviste alle anbringender fremsat af USA og stadfæstede panelets konklusioner om, at USA har overtrådt sine WTO-forpligtelser ved at anvende zeroing i sine vurderinger. Den 2. juni 2009 indgik EU og USA aftale om en implementeringsfrist på 10 måneder fra datoen for vedtagelse af tvistbilæggelsessystemets afgørelser og anbefalinger den 19. februar 2009. Fristen udløb den 19. december 2009.

Den 28. december 2010 fremlagde det amerikanske handelsministerium et forslag om ophør med at se bort fra negative dumping-marginer i alle de tilfælde, som WTO afgørelsen har påpeget. Forslaget tilgodeså i store træk EU's ønsker, men der var stadig udestående spørgsmål.

Den 6. februar 2012 blev EU og USA enige om en "Roadmap" der beskriver de skridt USA skal tage for fuldt ud at leve op til WTO's regler. EU anmoder om brug af sanktioner, hvis det ikke opfyldes. Den 25. juni 2012 trækker EU anmodningen tilbage, da Kommissionen nu vurderer, at USA har opfyldt roadmap'en og har fjernet brugen af zeroing, som anklagerne lød på i DS294 og DS350. Sagen er afsluttet, men Kommissionen vil fortsat monitorere om USA overholder afgørelsen.

'Byrd-sagen' (DS217)

Den amerikanske anti-dumpinglov '*Byrd amendment*' fra oktober 2000 blev i januar 2003 kendt i strid med WTO's regler, fordi loven muliggør, at indtægten fra en anti-dumpingbøde tilfalder den amerikanske virksomhed, der har rejst sagen. WTO godkendte i november 2004, at EU, Canada, Brasilien, Chile, Indien, Korea, Japan og Mexico på denne baggrund kunne pålægge amerikanske varer straffold, og EU vedtog således den 25. april 2005 at indføre straffold på visse produkter med oprindelse i USA pr. 1. maj 2005.

Den 8. februar 2008 vedtog USA en ny lov, '*Deficit Reduction Act of 2005*', som ophæver Byrd-lovgivningen for så vidt angår fordeling af antidumping- og udligningstold opkrævet for import foretaget efter den 1. oktober 2007. Den nye lovgivning tillader en vis overgangsperiode, og da USA oftest opkræver toldafgifter flere år efter importen, forventes den nye lovgivning reelt først at få virkning fra sidst i 2009.

EU og Japan fastholder, at USA stadig fordeler tolden til amerikanske virksomheder, men ser en faldende tendens. Hvert år den 1. maj justeres gengældelsesforanstaltningerne i forhold til størrelsen på den fordelte told. Dermed bliver EU's gengældelsesforanstaltninger på nuværende tidspunkt opretholdt, men aftager i styrke.

Ontario – FIT (DS426)

EU førte i 2011 konsultationer med Canada om provinsen Ontarios støtte til lokal produktion af sol og vindenergi med krav om lokalt indhold i de støtteberettigede produkter. Støtteprogrammet garanterer energipriser over markedsværdien for bæredygtig energi, der anvender en vis andel canadisk fremstillet udstyr og tjenesteydelser, hvilket EU anser som værende i strid med WTO-reglerne (40 pct. og 25 pct. på hhv. sol- og vindenergi). Også Japan er kritisk over for Ontario-bestemmelserne og foranledigede i 2011 nedsættelse af et panel. EU anmodede 9. januar 2012 ligeledes om nedsættelse af et panel, og det blev besluttet at samkøre de to identiske sager. [Ultimo november 2012 afsluttede panelet deres arbejde og en rapport blev cirkuleret. EU og Japan fik medhold i, at kravet om lokalt indhold er en overtrædelse af TRIMs-aftalen, mens påstanden om, at der er anvendt ulovlige subsidier afvises. Det er endnu uvist om dommen appelleres. NB: Dommen er endnu ikke offentliggjort]. Danske vind- og solenergi virksomheder vil formentlig have en væsentlig interesse i sagens udfald.

Importrestriktioner (DS438)

Den 25. maj 2012 anmodede EU om konsultationer med Argentina på baggrund af beskyldninger om ulovlige importrestriktioner. Anklagerne går på Argentinas importlicens regime, hvor der kræves præ-registrering og præ-godkendelse af alle importerede varer. Dette har været anvendt siden februar 2012. Foranstaltningerne betyder at import systematisk bliver forsinket. Desuden anklages Argentina for at kræve balance mellem im- og eksport, lokalt indhold i varer og forbud mod at sende provenu ud af landet. Disse krav er systematiske, ikke skriftlige og ikke transparente, og skal opfyldes før myndighederne udsteder importlicenser. Foranstaltningerne både blokerer varer og giver store tab til industrien i EU.

EU argumenterer for, at foranstaltningerne er i strid med GATT 1994 og reglementet fra Aftalen om Importlicens Procedurer. Der blev ført konsultationer i juli 2012, men uden resultat. USA, Japan og Mexico har også anmodet om konsultationer med Argentina på samme baggrund, og EU er blevet accepteret som tredje part.

Den 6. december 2012 anmodede EU om nedsættelse af panel i sagen. Det skete samme dag som Argentina anmodede om nedsættelse af panel i en anden sag mod EU vedrørende biodiesel.

Sagerne har skadet forholdet og skabt et dårligt klima for forhandlingerne om en EU-Mercosur frihandelsaftale, der i løbet af 2012 er gået i stå.

Eksportrestriktioner på råmaterialer (DS395 og DS432)

DS395 – China - Measures Related to the Exportation of Various Raw Materials

I 2009 indledte EU sag mod Kina vedr. forskellige eksportrestriktioner på bestemte råmaterialer. De pågældende råmaterialer var forskellige former for bauxit, koks, fluspat, magnesium, mangan, siliciumcarbid, silicium, gult phosphor og zink. Eksportrestriktionerne bestod i kvoter, eksporttold og et minimum eksportprissystem samt andre ikke-toldmæssige barrierer, som EU vurderer som værende i strid med GATT artikel VIII, X, og XI samt Kinas WTO tiltrædelsesforpligtigelser.

De første konsultationer fandt sted i juli 2009, hvorefter Mexico og USA tilsluttede sig sagen mod Kina. Konsultationerne bekræftede EU i, at de kinesiske eksportforanstaltninger ikke var kompatible med WTO's regler. På foranledning af USA, Mexico og EU blev der nedsat et panel i december 2009.

Den 5. juli 2011 cirkulerede panelet sin rapport, som støttede hovedparten af EU's anbringender. Panelet fandt, at Kinas eksporttold var inkonsistent med Kinas forpligtigelser under WTO, og at eksportkvoterne var i strid med forbuddet om kvantitative handelsrestriktioner. Panelet mente ikke, at Kina kunne bevise, at eksportrestriktionerne kunne forklares med 'kritisk mangel' på varen eller miljømæssige hensyn. Panelet fandt også, at Kina handlede i strid med GATT ved at bruge minimums eksportpriser.

Den 31. august 2011 appellerede Kina panelets afgørelse. Appelorganet cirkulerede sin rapport den 30. januar 2012 og bekræftede alle panelets afgørelser. Dermed kunne det konkluderes, at Kinas eksportrestriktioner var i strid med WTO's regler og Kinas WTO-forpligtigelser, og dermed ikke kunne ikke retfærdiggøres i henhold til WTO's regler.

På mødet i DSB d. 23 marts 2012 tilkendegav Kina at efterkomme afgørelsen, og parterne blev enige om at give Kina tid indtil den 31. december 2012 til at implementere afgørelsen.

DS432 – China - Measures Related to the Exportation of Rare Earth, Tungsten, and Molybdenum

En ny lignende sag opstod, netop som den anden var ved sin afslutning. Denne gang var det eksport restriktioner på sjældne jordarter, wolfram og molybdæn. Eksportrestriktionerne var hovedsageligt eksporttold og kvoter, samt ikke-toldmæssige barrierer. Kina anklages for at bryde GATT artiklerne XII, X og XI samt deres WTO tiltrædelsesforpligtigelser.

Sammen med USA og Japan anmodede EU om konsultationer med Kina den 13. marts 2012, men de førte ikke til en løsning, og den 27. juni anmodede de samme lande om nedsættelse af et panel, som blev etableret den 10. juli.

Tvisterne vedrørende sjældne jordarter er af interesse for Danmark, da virksomheder som Grundfos og Vestas bruger disse i deres produktion. I forhold til Grønland kan disse sager være af interesse, da udvinding på Grønland potentielt kan betyde, at EU ikke er nær så afhængige sjældne jordarter udvundet i Kina.

BESKRIVELSE AF STØRRE SAGER ANLAGT IMOD EU

Import og markedsføring af sælprodukter (DS369, DS400 og DS401)

EU-forordning 1007/2009, der trådte i kraft den 20. november 2009, forbyder markedsføring i EU af produkter fra sæler, både for så vidt angår sælprodukter produceret i EU og sælprodukter importeret fra udlandet, men ikke for så vidt angår produkter i transit gennem EU. Forbuddet håndhæves ved grænsen og træder i kraft 9 måneder efter forordningens ikrafttræden, hvilket vil sige i august 2010. Canada (DS400) og Norge (DS401) påstår, at forbuddet er i strid med artiklerne 2.1. og 2.2. i TBT-aftalen, artiklerne I:1, III:4 og X:1 i GATT-aftalen af 1994 samt artikel 4.2 i Landbrugsaftalen. Landene anmodede derfor om konsultationer herom med EU i begyndelsen af november 2009. Fælleskonsultationer blev afholdt den 15. december 2009.

Den 18. oktober 2010 anmodede Canada om supplerende konsultationer, som EU accepterede den 28. oktober 2010. Den 29. oktober sluttede Norge sig til de supplerende konsultationer.

Den 11. februar 2011 bad Canada om, at sagen blev indbragt for et panel, som blev etableret den 25. marts 2011. Panelet blev nedsat den 4. oktober 2012 og vil behandle både DS400 og DS401.

Bananer (DS27/80)

Sagskomplekset om bananer udsprang af EU's regler om et fælles marked for bananer, der blev indført i 1993. Fællesskabsreglerne var et forsøg på at tilgodese hensyn til tidligere europæiske kolonier og ønsket om at danne et fællesmarked. Fællesskabsreglerne gav en særlig fordelagtig behandling til bananer fra oversøiske territorier og EU-landenes tidligere kolonier, mens indførslen af bananer fra andre lande, herunder Latinamerika (hvor mange amerikanske selskaber opererer) og Ecuador, var mindre fordelagtig. Den første bølge af sagsanlæg fra Columbia, Costa Rica, Guatemala, Nicaragua og Venezuela mod EU fandt sted i juni 1992. De følgende femten år har fulgt en række sager i WTO-systemet, der alle udsprang af EU's regler om import af bananer.

Ecuador fik den 20. marts 2007 nedsat et panel, fordi Ecuador anser EU's importregime for bananer for at være uoverensstemmende med unionens WTO-forpligtelser. Ecuador mener for det første, at EU's præferencer til AVS-landene er i strid med GATT artikel I, for det andet, at EU's toldtarifkvote for bananer med oprindelse i AVS-landene er i uoverensstemmelse med GATT artikel XIII:1 og XIII:2, og for det tredje, at den autonomt pålagte toldtarif på 176 EUR pr. ton for øvrige bananer fra WTO-medlemmer er i modstrid med GATT artikel II.

USA, som i modsætning til Ecuador aldrig havde bedt EU om konsultationer, anmodede den 29. juni 2007 om nedsættelse af et panel. Et sådant blev nedsat ved et særligt møde den 12. juli 2007, bestående af de samme paneldeltagere som i Ecuadors sag. USA har alene gjort gældende, at EU's toldtarifkvote er WTO-stridig.

Colombia (DS361) anmodede den 17. marts 2007 om WTO konsultationer med EU under GATT artikel XXIII på baggrund af de samme substantielle påstande, som er blevet gjort gældende af Ecuador. Processuelt påberåbte Colombia sig imidlertid yderligere regler, som giver udviklingslande mulighed

for at anvende særlige procedurer, som forudsætter mægling ved WTO's generaldirektør og en kortere deadline for panelrapporter. Panama fulgte i juni 2007 Columbias eksempel (DS364). Konsultationerne blev afholdt den 13. april og den 27. juni 2007.

Panelets endelige rapport udkom den 7. april 2008, og denne indeholdt en kendelse, der gik imod EU. Efter det mislykkede forsøg på at opnå enighed ved mægling ved WTO's generaldirektør og i forbindelse med det afholdte mini-ministtermøde i juli 2008, notificerede EU den 28. august 2008 sin intention om at appellere panelets afgørelse. En offentlig appelhøring fandt sted den 16.-17. oktober 2008. Den 26. november 2008 stadfæstede appelorganet panelets konklusioner om, at EU med sit importregime for bananer havde handlet i strid med GATT artikel XIII og II. Appellrapporten blev vedtaget af tvistbilæggelsesorganet i december 2008.

Efter intensive forhandlinger i løbet af 2009 mellem EU og de latinamerikanske bananproducenter blev en aftale vedrørende betingelserne for konfliktens endelige løsning underskrevet den 15. december 2009.

Aftalen blev opfyldt den 27. oktober 2012, hvor EU certificerede toldlinjerne på bananer. Dermed er tvisterne mellem EU og hhv. Brasilien, Colombia, Costa Rica, Ecuador, Guatemala, Honduras, Mexico, Nicaragua, Panama og Venezuela alle afsluttet. EU og USA havde tidligere indgået aftale om, at deres tvist også skulle afgøres ud fra aftalen med de latinamerikanske bananproducenter. EU/USA tvisten blev derfor også afsluttet.

Sagskomplekset omkring bananer har haft vidtrækkende politiske følger og skabt splid i forhandlingerne om Doha Runden. Denne sten må nu synes være ryddet af vejen.

GMO'er (DS291)

USA, Argentina og Canada anlagde i 2003 sag ved WTO om, hvad man ser som EU's begrænsninger i forhold til brug og indførsel af genetisk modificerede organismer (GMO'er). Sagen vedrører markedsadgang for GMO-fødevarer og -foderstoffer til det europæiske marked og angår EU-reglerne fra 2002, der sikrer mærkning og miljø- og sundhedsovervågning af produkterne samt krav til sporbarhed og muliggør tilbagetrækning af miljø- og sundhedsskadelige produkter fra EU's marked. Disse regler ophævede et moratorium, hvori en række EU-lande var enige om ikke at tillade GMO'er i EU. Siden moratoriets ophævelse er et antal GMO'er blevet godkendt.

Panelrapporten blev vedtaget af tvistbilæggelsesorganet den 21. november 2006. I rapporten blev det fastslået, for det første, at EU havde anvendt et generelt de facto moratorium ved godkendelse af biotekprodukter i perioden juni 1999 til august 2003, for det andet, at EU havde handlet i strid med SPS-aftalen i forbindelse med godkendelsesprocedurerne for 24 (ud af 27) GMO-produkter, og for det tredje, at 9 nationale beskyttelsesforanstaltninger ikke var baseret på risikovurderinger og derfor var i strid med SPS-aftalens artikel 2.2 og 5.1.

EU valgte ikke at appellere panelrapporten, men havde brug for tid til at komme i overensstemmelse med panelets anbefalinger og afgørelser. Den 21. juni 2007 blev EU enig med de klagende parter om, at rimelig tid ville være 12 måneder, dvs. 21. november 2007. Den 17. januar 2008 indgav USA en anmodning om gengældelsesforanstaltninger med henvisning til udløbet af den rimelige tidsperiode, hvilket EU gjorde indsigelse imod den 6. februar 2008. Ved et særligt møde i tvistbilæggessystemet den 8. februar blev sagen henvist til voldgift, om hvilket EU og USA dog ved aftale af 18. februar 2008 har suspenderet forhandlingerne, indtil visse overholdelsesprocedurer er gennemført. Siden er der blevet holdt en lang række tekniske møder, også igennem 2012. Sagen vedbliver at være på tvistbilæggelsesorganets månedlige møder.

Generisk medicin (DS408 og DS409)

I maj 2010 anmodede Brasilien og Indien EU og Holland om konsultationer vedrørende gentagne beslaglæggelser af generiske lægemidler, der ifølge de hollandske myndigheder overtrådte patentrettighederne. Lægemidlerne var fremstillet i Indien og andre tredjelande og passerede i transit gennem havne og lufthavne i Holland på vej til Brasilien. Brasilien og Indien mente ikke, at beslaglæggelsen var i overensstemmelse med bestemmelser i GATT, TRIPS-aftalen og WTO-aftalen. To runder fælleskonsultationer blev afholdt i juli 2010 og september 2010. Den 20. juli 2011 meddelte Kommissionen, at EU og Indien var blevet enige om en uformel forståelse af substansen i tvisterne. Dokumentet beskriver principperne for håndhævelse af grænsekontrol af immaterielle rettigheder i EU og skaber klarhed over de elementer heri, der havde givet anledning til problemer. I henhold til dokumentet ville EU herefter arbejde på ændring af grænsekontrollovgivning og vejledningen hertil (Rådets forordning 1383/2003), mens Indien bekræftede ikke at forfølge sagen videre, så længe indholdet i forståelsen respekteres.

BILAG 5: BEACH CLUB-SAMARBEJDET

Beach Club kredsens funktioner

Beach Club samarbejdet blev etableret i 1998 og er et samarbejde mellem en række handelspolitiske interessenter i Danmark, blandt andet ministerier, styrelser, erhvervsorganisationer og NGO'er. Beach Club kredsen har til opgave at afdække interesser vedrørende holdninger til emner, som er genstand for drøftelse i WTO. Foruden at øge gennemsigtigheden, ikke mindst overfor civilsamfundet, fungerer Beach Club som et rent rådgivende forum, hvor de repræsenterede organisationer har mulighed for at tilkendegive deres respektive interesser i relation til emner for det internationale handelspolitiske samarbejde.

Medlemmer af Beach Club samarbejdet

3F	92-Gruppen
AI-Rådet	Akademikernes Centralorganisation
Arbejdsmarkedsstyrelsen	Arctic Information
Beskæftigelsesministeriet	Bygge-, anlægs- og trækartellet
CARE	Concord Danmark
Danish Seafood Association	Danmarks Fiskeriforening
Danmarks Naturfredningsforening	Danmarks Rederiforening
Dansk Byggeri	Dansk Detail
Dansk Erhverv	Dansk Industri
Dansk Institut for Internationale Studier	Dansk Kunstnerråd
Dansk Textil og Beklædning	Dansk Ungdomsfællesråd
DG-trade	Direktoratet for FødevarerErhverv
DI's branchefællesskab for Videnrådgivere	Energistyrelsen
Erhvervs og Byggestyrelsen	Erhvervs- og Selskabsstyrelsen
Erhvervs- og Vækstministeriet	Finansministeriet
Finansrådet	Finanstilsynet
Folkekirkens nødhjælp	Foreningen af Rådgivende Ingeniører
Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd	Færøernes Lagting
Fødevarestyrelsen	Fødevarerøkonomisk Institut
Greenpeace	Grønlands Hjemmestyre
Grønlands Repræsentation	HKprivat
Håndværksrådet	Integrationsministeriet

Medlemmer af Beach Club samarbejdet

Inuit Circumpolar Conference (ICC)	IT- og Telestyrelsen
Justitsministeriet	Klima-, Energi- og Bygningsministeriet
Kommunernes Landsforening (KL)	Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen
Kulturministeriet	Kvindernes U-Landsudvalg
Landbrug og Fødevarer	Lægemiddelindustriforeningen
Landsorganisationen (LO)	Maskinmestrenes Forening
Læger Uden Grænser	Mellemfolkeligt Samvirke
Max Havelaar	Miljøstyrelsen
Miljøministeriet	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser	Naturstyrelsen
Nationalbanken	Novozymes A/S Patents
Novo Nordisk A/S	Patent- og Varemærkestyrelsen
Nærings- og Nydelsesmiddelarbejder Forbundet	Rektorkollegiets Sekretariat
Plantedirektoratet	Skatteministeriet
SKAT	Social- og Integrationsministeriet
Skov- og Naturstyrelsen	Søfartens Ledere
Statsministeriet	Transportministeriet
Søfartsstyrelsen	Undervisningsministeriet
Udviklingsministeriet	Økologisk Landsforening
WWF Verdensnaturfonden	Århus Handelshøjskole

BILAG 6: ORDLISTE

ABI: Argentina, Brasilien, Indien.

ACP: På dansk: AVS-landene (se side 89).

ACTA: Anti-Counterfeiting Trade Agreement. Aftalen havde til formål at etablere internationale standarder for håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder med henblik på at imødegå det voksende problem med forfalskninger. Se afsnittet om TRIPS

Ad valorem told: Told, der fastsættes som en procentdel af prisen på en vare (modsat told som et fast beløb, fx pr. ton af en vare).

AfT: Aid for Trade; den bredeste kategori af handelsrelateret bistand, der foruden TRA (se side 99) bl.a. omfatter bistand til handelsrelateret infrastruktur.

Aggregate Measure of Support (AMS): Beregning af støtten til landbruget. AMS måler værdien af den gule støtte som forskellen på landbrugsproduktionens værdi ved anvendelse af repræsentative priser på henholdsvis hjemmemarkedet og i den internationale handel. Støtte i den gule kasse (se side 94) er begrænset i overensstemmelse med de forpligtelser, der blev indgået i Uruguay Runden. EU's og USA's landbrugsproduktion er i samme størrelsesorden (190-200 mia. USD). Ikke desto mindre er EU's støtteloft væsentligt højere end USA's (støtten fordeles på flere landmænd). I dag ligger både EU og USA under loftet. EU ønsker en yderligere reduktion af loftet beregnet ud fra de gældende forpligtelser, mens USA ønsker en harmonisering af støtteniveauet.

ANDEAN: Se Andinpagtlandene.

Andinpagtlandene: Samarbejde mellem Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru og Venezuela.

Anti-dumping: Fællesbetegnelse for foranstaltninger, som har til formål at modvirke effekten af dumping (se side 91). Antidumpingafgift kan pålægges varer, der importeres til dumpede priser til skade for producenter af konkurrerende varer i importlandet. Afgiften svarer til forskellen mellem den dumpede pris og varens beregnede normale pris.

Anti-subsidies: Foranstaltninger, typisk i form af øget told eller afgifter, der pålægges af et importland for at imødegå virkningerne af subsidier, som i et eksportland er ydet til eksportører eller producenter af en given vare. Betegnes ofte Countervailing Measure eller CVM, på dansk: Udligningsforanstaltning (se side 100).

Anvendt told betegner den told, der faktisk opkræves ved import. Anvendte toldsatser kan være lavere end de 'bundne toldsatser' (se side 90).

APEC: Asian Pacific Economic Cooperation. Samarbejde om handel og økonomi mellem 21 lande i Asien og Stillehavsområdet. Medlemmer: Australien, Brunei Darussalam, Canada, Chile, Filippinerne, Hongkong, Indonesien, Japan, Kina, Kinesisk Taipei (Taiwan), Malaysia, Mexico, New Zealand, Papua New Guinea, Peru, Republikken Korea, Rusland, Singapore, Thailand, USA og Vietnam.

Appelorganet: WTO's øverste myndighed i tvistbilæggelse (se side 99). Appelorganet kan ændre panelafgørelser i konkrete tvister, der appelleres. Appelorganet består af syv personer med juridisk

sagkundskab inden for WTO-aftalesættet, og skal handle uafhængigt. Udpeges af WTO's medlemmer for en periode på fire år (mulighed for forlængelse én gang). Minimum tre af appelorganets medlemmer deltager i afgørelsen af en given sag.

ASEAN: Association of South East Asian Nations. Omfatter Brunei Darussalam, Burma, Cambodja, Filippinerne, Indonesien, Laos, Malaysia, Singapore, Thailand og Vietnam.

ATTAC: Folkelig protestbevægelse mod negative følger af globaliseringen. Arbejder bl.a. for beskatning af transnationale finansielle transaktioner for at skaffe penge til fattigdomsbekæmpelse.

Autonom liberalisering: Betegner, at lande selv sænker toldsatser og fjerner handelshindringer uden at være anmodet om det af andre lande. Autonom liberalisering medfører ikke nødvendigvis, at andre lande gengælder ved en tilsvarende liberalisering af deres importvilkår.

AVS: Afrika-Vestindien-Stillehavet. 78 lande i Afrika, Caribien og Stillehavsregionen (Africa, Caribbean, Pacific). Landene underskrev i 1975 Lomé-konventionen, der var et samarbejdsprogram indgået med EU.

Beskyttelsesforanstaltninger: Handelspolitiske foranstaltninger til beskyttelse af den nationale produktion i tilfælde af væsentligt forøget import af konkurrerende produkter, fx anti-dumping.

Bilateral handelsaftale: Aftale indgået mellem to parter, herunder også aftaler mellem regioner.

Blå kasse (Blue Box): Betegner en særlig form for landbrugsstøtte, som ikke i WTO er omfattet af forpligtelse til reduktion. Støtte i blå kasse er knyttet til produktionsbegrænsning og dermed undtaget fra den reduktionsforpligtelse, der ellers gælder for støtte i den gule kasse (se side 94), selv om støtten ikke er produktionsneutral som støtte i grøn kasse (se side 93). Omfatter støtte til anvendelse af produktionsfaktorer, som ledsages af produktionsbegrænsende foranstaltninger, fx areal- eller dyrepræmier, der ledsages af braklægning af en del af det dyrkede areal eller af mælkekvoter og begrænsninger i omfanget af husdyrhold. De hidtidige markedsordninger i EU er efter reformen i 1990'erne i vidt omfang i den blå kasse. Se også: Box.

Border Adjustment (BA): Grænsetilpasninger, der vil kunne virke som toldbarriere mod lande og/eller varer, der ikke opfylder – mere eller mindre velunderbyggede – kriterier, fx klimavenlighed, typisk baseret på mængden af CO₂-udledninger i forbindelse med varens produktion.

Bottom-up: Betegnelse for en WTO-forhandlingspraksis, hvor medlemmerne forhandler og opnår enighed emne for emne. Efterhånden som der opnås enighed om enkeltspørgsmål, bliver det endelige forhandlingsresultat gradvist klarere.

Box: På dansk: Kasse. I WTO er subsidier (statsstøtte) almindeligvis opdelt efter et trafiklys-system, dvs. rød støtte ('red box') er forbudt og skal standse; gul støtte ('amber box') skal reduceres, dvs. bremses, mens grøn støtte ('green box') er tilladt og kan fortsætte. På landbrugsområdet eksisterer derudover en særlig blå kasse ('blue box'), der omfatter støtte knyttet til en begrænsning af produktionen. Blå støtte er derved undtaget fra den reduktionsforpligtelse, der ellers gælder for gul støtte, selv om den ikke er produktionsneutral som grøn støtte. Se også: Blå kasse (side 89), grøn kasse (side 93), gul kasse (side 94) og rød kasse (side 97).

Bretton Woods institutionerne: Betegnelse for Verdensbanken (International Bank for Reconstruction and Development, IBRD) og IMF (International Monetary Fund), der blev oprettet som

resultat af en FN-konference i Bretton Woods, New Hampshire i 1944. Oprindeligt skulle også en international handelsorganisation have været oprettet, men det måtte opgives og resulterede i stedet i GATT.

BRIK-landene: Brasilien, Rusland, Indien og Kina.

Bundne toldsatser: Toldsatser, som medlemmerne i WTO har bundet til et maksimalt niveau. Aftaler om toldnedsættelse er knyttet til de bundne satser. De faktisk anvendte toldsatser må ikke overskride de bundne satser. Såfremt et medlem ønsker at opkræve højere told end den bundne sats, skal de WTO-medlemmer, der rammes, kompenseres på andre områder.

Cairns: Gruppe af lande, der eksporterer landbrugsvarer, og som ønsker liberalisering af handelen med landbrugsvarer. Dannet i 1986 forud for Uruguay Runden (se side 100). Omfatter i dag: Argentina, Australien, Bolivia, Brasilien, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Filippinerne, Guatemala, Indonesien, Malaysia, New Zealand, Paraguay, Sydafrika, Thailand og Uruguay.

CARICOM: La Comunidad del Caribe (Caribbean Community). Samarbejde og fællesmarked omfattende 15 caribiske lande: Antigua and Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, Grenada, Guyana, Jamaica, Montserrat, St. Kitts and Nevis, St. Lucia, St. Vincent and the Grenadines, Surinam, Trinidad og Tobago.

Circumvention: Teknisk betegnelse for forsøg fra eksportører på at omgå antidumping, udligningsforanstaltninger, kvoter og andre restriktioner.

COP13, 14, 15 og 16: Henholdsvis 13., 14., 15. og 16. 'Conference of the Parties', dvs. konference for parterne i FN's Klimakonvention.

Copyright: Beskyttelse af forfatteres, komponisters, maleres og andre kunstneres rettigheder i forhold til deres værker, herunder også computerprogrammer og film, mod ulovlig kopiering og brug.

Cotonou-aftalen: Indgået i 2000 til afløsning af Lomé-aftalen. Danner ramme om det udviklingspolitiske, økonomiske, handelsmæssige og industrielle samarbejde mellem EU og AVS-landene (se AVS, side 89).

CTE: Committee for Trade and Environment. WTO's handels- og miljøkomite.

CVM: Countervailing measures. På dansk: Udligningsforanstaltning (se side 100).

DCFTA: Dybe og omfattende frihandelsaftaler (Deep and Comprehensive Free Trade Agreements). Indenfor Den Europæiske Naboskabspolitik kan EU tilbyde DCFTA, hvilket betyder, at aftalerne ud over frihandel for alle varer og tjenesteydelser også vil indeholde bestemmelser om gradvis tilnærmelse til EU's regler og standarder, *acquis* 'et, hvad angår det indre marked. Aftalerne lægger således op til en høj grad af økonomisk integration i EU og er derfor anderledes og mere vidtgående end de øvrige bilaterale frihandelsaftaler, der forhandles af EU.

DDA: Doha Development Agenda. Anvendes til at betegne ministererklæringen fra WTO's ministerkonference i 2001 i Doha, som udgør dagsordenen (mandatet) for forhandlingerne under Doha Runden (se side 91).

De minimis undtagelse: Ved beregning af handels- og produktionsforvridende støtte under gul kasse ser man bort fra støtte, der ikke overstiger 5 pct. af værdien af en produktion opgjort for hvert landbrugsprodukt. Specielt USA har benyttet denne undtagelse. En nedsættelse af de minimis-grænsen vil derfor særligt berøre USA – og figurerer derfor blandt EU's ønsker.

Digits, digit-level (på dansk: ciffer og ciffer-niveau) anvendes i forbindelse med told til at betegne de 'koder', der anvendes til at identificere varer og vare-grupper. Produktkategorier opdeles ved at tilføje flere cifre (fx er 02 kød, mens 0203 er svinekød og 020321 er frosset svinekød). Se også 'harmoniserede system' (side 94).

Doha Runden eller **Doha udviklingsrunden:** Igangværende WTO-forhandlingsrunde om liberalisering af international handel. Igangsat på basis af ministererklæring fra Doha-ministermødet og betegnes derfor ofte også DDA (se side 90).

Dumping: Påvirkning af handel ved salg af varer til lavere priser. Der findes både en pris- og en omkostningsdefinition på dumping. Prisdefinitionen er baseret på, at eksportpriserne er lavere end markedsprisen på eksportørens hjemmemarked. Omkostningsdefinitionen bygger derimod på, at eksportpriserne er lavere end eksportørens produktionsomkostninger.

Duty drawback (DDB): Refusion af told for import af råvarer og komponenter eller undladelse af opkrævning, hvis en færdigvare eksporteres.

Dyre- og plantesundhedsmæssige foranstaltninger: Krav til varer for at beskytte menneskers, dyrs og planters liv og sundhed.

EBA: 'Everything but arms'. Den populære betegnelse for EU's beslutning af 26. februar 2001 om at tilbyde de mindst udviklede lande fri markedsadgang for alle deres produkter, bortset fra våben og ammunition.

EIF: 'Enhanced Integrated Framework'. Den styrkede integrerede Ramme sigter på at forbedre de mindst udviklede landes muligheder for at udnytte deres handelsmæssige muligheder gennem samordning af den handelsrelaterede bistand til disse lande fra en snes bilaterale donorer og 8 internationale organisationer.

Eksportbegrænsning: Begrænsning af eller økonomiske incitamenters til ikke at eksportere (råvarer, halvfabrikata eller færdige produkter) fra et land.

Eksportforbud: Forbud mod at eksportere (råvarer, halvfabrikata eller færdige produkter) fra et land.

Eksportlicens: Krav om licens eller anden tilladelse til eksport af et givet produkt.

Eksportskat: Direkte eller indirekte skat eller afgift ved eksport af et produkt (råvarer, halvfabrikata eller færdige produkter).

Eksportsubsidier: Økonomisk tilskud (statsstøtte), som ydes til en producent på betingelse af, at de producerede varer eksporteres.

EPA: Economic Partnership Agreement. På dansk: Økonomisk partnerskabsaftale (se side 100).

Euromed: EMAA: Euro-Mediterranean Association Agreement. Samarbejde om frihandel inden for Barcelona-processen. Omfatter EU og følgende samarbejdspartnere i det sydlige middelhavsområde: Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Marokko, Det palæstinensiske Selvstyreområde, Syrien og Tunesien.

FDI: Foreign Direct Investment. På dansk: Direkte udenlandske investeringer.

FIPs: Five Interested Parties (USA, EU, Indien, Brasilien og Australien), som fokuserer på landbrugsforhandlingerne, især vedrørende markedsadgang.

Forpligtelse: Betegnelse for skridt som WTO-medlemmer lover at tage med henblik på åbning af markeder for udenlandsk handel.

Forsigtighedsprincippet: Er bl.a. nævnt i Rio-erklæringen om Miljø og Udvikling fra 1992 (15. princip). Forsigtighedsprincippet fastslår, at såfremt der er fare for alvorlig eller uoprettelig skade, skal mangel på fuld videnskabelig dokumentation ikke tjene som undskyldning for at tage omkostningseffektive og forebyggende skridt. Forsigtighedsprincippet er kort sagt udtryk for, at det i visse situationer kan være bedre at forebygge end at genoprette skader på miljøet, menneskers sundhed etc.

Fredsklausulen: WTO's medlemmer aftalte i Uruguay Runden ikke at ville ty til at anvende WTO's tvistbilægningssystem på handel med landbrugsvarer, førend fredsklausulen på landbrugsområdet ophørte med udgangen af 2003. Fredsklausulen er i dag følgelig ophørt, hvilket bl.a. har medført sager i WTO's tvistbilægningssystem mod amerikanske støtteordninger. EU og USA vil begge have en interesse i en forlængelse af fredsklausulen, idet nogle af deres markedsordninger (fx sukker) ellers vil kunne blive underkendt. Udløbet af fredsklausulen er vigtig for dynamikken i DDA-forhandlingerne om landbrug.

Frihandelsaftale/-område: Aftale mellem lande om at fjerne indbyrdes handelshindringer som told mv. NAFTA-aftalen mellem USA, Canada og Mexico er et eksempel herpå. I modsætning til en toldunion (se side 99) har lande i en frihandelsaftale ikke nødvendigvis fælles toldsatser over for tredjelande.

FTA: Free Trade Agreement. Aftale om liberalisering af handel med varer og tjenesteydelser på reciprok basis. Fraviger WTO's MFN-princip (se side 95).

Fælles handelspolitik: I EU er der eksklusiv fællesskabskompetence på det handelspolitiske område. Kommissionen fører handelspolitiske forhandlinger med tredjelande på grundlag af et mandat fra Rådet og konsulterer løbende med medlemslandene i Trade Policy Comitéen (se side 99).

Følsomme produkter: Produkter, der i forbindelse med tilbud om forbedret markedsadgang undtages fra de generelle toldreduktioner, så tolden reduceres mindre.

G6, G7: Betegner i WTO-forhandlingerne de ledende medlemmer: EU, USA, Brasilien, Indien, Japan, Australien og - i G7 - Kina.

G8: Gruppe af 8 lande: Canada, Frankrig, Tyskland, Italien, Japan, Rusland, Storbritannien og USA. Desuden deltager EU (Kommission & formandskab) i G8-møderne.

G20: Betegnelsen G20 anvendes i flere forskellige sammenhænge og betydninger:

- G20 anvendes om den gruppe af lande, der mødes til topmøde om den finansielle krise. Denne kreds omfatter: Argentina, Australien, Brasilien, Canada, Frankrig, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Kina, Mexico, Republikken Korea, Rusland, Saudi Arabien, Storbritannien, Sydafrika, Tyrkiet, Tyskland og USA samt EU (repræsenteret ved henholdsvis formanden for Det Europæiske Råd og formanden for Kommissionen); desuden deltager Spanien og Nederlandene (på ekstraordinær basis) samt Verdensbanken, IMF og det Finansielle Stabilitetsforum.
- I WTO's landbrugsforhandlinger betegner G20 en gruppe af udviklingslande med særlige interesser i landbrug. Gruppen omfatter: Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Cuba, Egypten, Filippinerne, Guatemala, Indien, Indonesien, Kina, Mexico, Nigeria, Pakistan, Paraguay, Peru, Sydafrika, Tanzania, Thailand, Uruguay, Venezuela, Zimbabwe.

GATS: General Agreement on Trade in Services – Den Almindelige Overenskomst om Handel med Tjenesteydelser. WTO-aftale om handel med tjenesteydelser.

GATT 1994: Den opdaterede GATT-overenskomst (General Agreement on Tariffs and Trade – Den Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel) fra 1994. Den oprindelige GATT-overenskomst fra 1947 lagde grunden til det multilaterale handelssystem og blev den 1. januar 1995 afløst af WTO. GATT 1994-overenskomsten udgør i dag en fundamental del af WTO-aftalekomplekset.

Geografiske indikationer (GI's): Betegnelser på varer, der stammer fra et bestemt land eller en bestemt egn, og for hvilke særlige karakteristika ved produktet kan tilskrives dets geografiske oprindelse (fx champagne og tequila). Brugen af geografiske betegnelser er beskyttet i TRIPS-aftalen (se side 99). EU ønsker øget GI-beskyttelse både for vin og spiritus og for andre produkter.

GCC: Golf Cooperation Council. Samarbejde mellem Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabien og Forenede Arabiske Emirater.

Globalisering: Beskrives ofte som det forhold, at samme vare eller tjenesteydelse markedsføres og sælges samtidig verden over. Globalisering hænger bl.a. sammen med liberalisering af markedsadgang og lettere kommunikation og transport og dermed friere global bevægelighed for varer, tjenesteydelser, idéer og personer.

GSP: Generalized System of Preferences. På dansk: **Generelle Told-præferencesystem.** Ordning, hvorved udviklede lande kan give lavere – præferentiel – told til import fra udviklingslande.

Grøn kasse (Green Box): Betegner i WTO subsidier (statsstøtte), der ikke eller kun i begrænset omfang påvirker handelen. Støtte i grøn kasse er tilladt. Anvendes i landbrugsforhandlingerne om produktionsneutral intern støtte, der er undtaget fra reduktionsforpligtelse. Traditionelt er i grøn kasse medregnet støtte, der formodes at have minimal indflydelse på handel og produktion, fx:

- indkomststøtte til producenter (som ikke er knyttet til den løbende landbrugsproduktion, men typisk baseret på fastfrosne, historiske tal);
- støtte til forskning, uddannelse og rådgivning;
- inspektion og sygdomsbekæmpelse;
- støtte til infrastruktur, strukturtilpasning og miljø;
- nationale fødevarerprogrammer for mindre bemedlede.

EU's Mid Term Review omlægger en stor del af den støtte, som hidtil har ligget i blå kasse, til afkoblet indkomststøtte, som opfylder kravene til den grønne kasse. EU ønsker endvidere støtte til fremme af dyrevelfærd indføjet blandt formålene under grøn kasse.

Gul kasse (Amber Box): Betegner i WTO subsidier (statsstøtte), som er knyttet til produktion, og som skal reduceres. Anvendes i landbrugsforhandlingerne om produktionsafhængig intern støtte. Omfatter intern landbrugsstøtte, som opmuntrer til større produktion og dermed indirekte forvridding af handelen.

Handelslettelse: Fjernelse af hindringer for varers bevægelse over grænser, fx gennem forenkling af toldprocedurer. Siden 2004 særligt forhandlingsområde i Doha Runden.

Harmoniserede system: System af kodenumre, der anvendes til at identificere produkter i forbindelse med toldbehandling. Koderne er internationalt standardiserede op til seks cifre. Ved at tilføje flere cifre kan lande nationalt indføre særlige distinktioner med henblik på toldbehandling og andre formål. Se også 'Digits, digit-level' (side 91).

IF: Integrated Framework; integreret ramme for handelsrelateret bistand til de mindst udviklede lande. Afløst af EIF (se side 91).

Ikke-toldmæssige handelshindringer: Fx kvoter, importlicens, importforbud og importrestriktioner af hensyn til bl.a. sundheds- og forbrugerbeskyttelse.

ILO: International Labour Organization. FN's organisation for arbejdsmarkedsforhold.

IMF: International Monetary Fund. Den internationale Valutafond. Sammen med Verdensbanken oprettet som led i Bretton Woods-systemet i 1944.

Importtold: Told, der pålægges ved import af en vare.

Intern beskatning: Nationale eller lokale skatter og afgifter, fx moms og forbrugsafgifter.

IP, IPR: Intellectual Property Rights, på dansk **intellektuel ejendomsret** eller **immaterialret**. Omfatter bl.a. patenter, varemærker og copyright. Reguleres i WIPO og i TRIPS-aftalen i WTO (se hhv. side 100 og 99).

ISO: International Standards Organisation; organisation for internationalt standardiseringsarbejde.

ITC: International Trade Center; Det internationale Handelscenter under UNCTAD og WTO, der bistår udviklingslande med at fremme deres eksport.

Komparative fordele: Nationaløkonomisk begreb, der beskriver, at et land – sammenlignet med et andet land – er forholdsmæssigt bedre til at producere nogle produkter frem for andre. Et land vil altid have en komparativ fordel sammenlignet med et andet land ved produktion af varer. Teorien forklarer bl.a., hvorfor to lande begge kan have fordel ved at handle sammen uanset landenes størrelse, ressourcer mv.

Konkurrencebegrænsning: Lokale konkurrenceregler, fx minimumspriser eller mængdebegrænsninger, der begrænser import og salg af produkter.

Konsensus: Beslutningsform i WTO, hvor hvert medlem formelt har én stemme, men beslutninger normalt tages ved konsensus, dvs. at ingen af de medlemmer, der er til stede, når en beslutning bliver truffet, formelt gør indsigelse.

Kvantitative restriktioner: Begrænsninger i mængden af varer eller værdien af varer, der kan importeres (eller eksporteres) inden for en bestemt tidsperiode, fx kvoter, toldkontingenter og frivillige eksportrestriktioner.

Kvot: Mængdemæssig begrænsning af importen af en vare.

Landbrugsprodukt: Defineres i WTO's landbrugsaftale, der bl.a. udelukker produkter fra fiskeri og skovbrug.

LDCs: Least Developed Countries. På dansk: Mindst udviklede lande.

Lesser-duty princippet: Princip om at anvende den laveste værdi af dumping og skadesmargin, hvis antidumpingforanstaltning indføres.

Lomé-konventionen: Er nu opdateret i Cotonou-aftalen (se side 90).

Markedsadgang: Åbning af markeder for import af varer. Kan bl.a. ske ved nedsættelse af told.

Marrakesh-aftalen: Aftale om oprettelse af Verdenshandelsorganisationen WTO. Indgået i Marrakesh (Marokko) i 1994 som led i afslutningen af Uruguay Runden. Marrakesh-aftalen er den overliggende 'paraply' i WTO-samarbejdet, hvor de konkrete aftaler – GATT, GATS og TRIPS – udgør de substansmæssige søjler (se hhv. siderne 93, 93 og 99).

MEA: Multilateral Environment Agreements; multilaterale miljøaftaler.

MERCOSUR: Markedsdannelse omfattende Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay.

MFN-princippet: Most-Favoured Nation Principle. På dansk: **Mestbegunstigelsesprincippet.** Centralt princip i WTO, som indebærer, at alle begunstigelser givet af et WTO-medlem til et andet skal udstrækkes til hele WTO-medlemskredsen. Omfatter ikke præferentielle todsatser i medfør af særlige bilaterale og regionale frihandelsaftaler eller told inden for kvoter.

Modalitet: Betegner i WTO-forhandlinger en fremgangsmåde, der aftales – fx en formel for toldreduktioner, koefficienter, procentsatser for reduktion af subsidier – og som skal lægges til grund for udformningen af medlemmernes endelige forpligtelser.

Modes (tjenesteydelser): I GATS-aftalen (se side 93) er levering af tjenesteydelser opdelt efter fire forskellige leveringsformer eller 'modes':

- Mode 1: Grænseoverskridende levering (fx telefonisk rådgivning eller international transport).
- Mode 2: Forbrug i et andet land (fx turisme eller studieophold).
- Mode 3: Handelsmæssig tilstedeværelse (fx etablering af bankvirksomhed i et andet land ved hjælp af nøglepersonale fra moderlandet).
- Mode 4: Midlertidig personbevægelse (fx udstationering af rådgivere på kortere kontrakter).

NAMA: Non-Agricultural Market Access. På dansk: Markedsadgang for ikke-landbrugsvarer. NAMA-forhandlingerne omfatter bl.a. industriprodukter, fisk og fiskeriprodukter, minedrift og skovbrug.

NAMA-11: Gruppe med særligt fokus på NAMA-forhandlingerne, der består af følgende lande: Argentina, Brasilien, Egypten, Indien, Indonesien, Namibia, Filippinerne, Sydafrika, Tunesien og Venezuela.

Nationalbehandlingsprincip: Centralt WTO-princip, der indebærer, at udenlandske varer efter toldbehandling skal gives samme behandling som nationale varer.

NTB: Non-Tariff Barriers. På dansk: Ikke-toldmæssige handelshindringer, fx kvoter, importlicens, importforbud og importrestriktioner af hensyn til bl.a. sundheds- og forbrugerbeskyttelse.

Offentlige indkøb: Offentlige myndigheders – statslige, regionale eller lokale myndigheders – indkøb, herunder i form af offentligt udbud (licitation).

OLT: Forkortelsen for Oversøiske Lande og Territorier. OLT-områderne har præferenceaftaler med EU i form af handels- eller associeringsaftaler. OLT-ordningen omfatter også programmer der giver støtte til bæredygtig udvikling.

Oprindelsesbetegnelser: Se geografiske indikationer (side 93).

Oprindelsesregler: Bestemmelser vedrørende et produkts oprindelsesland. Oprindelse kan være afgørende for, om en import falder under en given kvote eller kan opnå en særligt fordelagtig toldbehandling.

Overvågning: Kontrol af import og eksport, fx ved statistisk overvågning eller gennem import-/eksportlicenser, der udstedes automatisk. Kan anvendes for samlede import/eksport eller for begrænsede områder, fx særligt følsomme produkter.

Panel: Et panel består af tre eller fem personer og er en hjørnesten i WTO's tvistbilæggelsessystem (se side 99). Paneler behandler klagesager mellem et eller flere WTO-medlemmer og afgiver kendelser i form af rapporter. Panelafgørelser bliver automatisk vedtaget af WTO's tvistbilæggelsesorgan (kan kun ændres med konsensus, hvilket vindende part normalt vil modsætte sig), men kan ændres af appelorganet (se side 88).

Plurilaterale forhandlinger: En metode til at øge forpligtelserne indenfor områder i WTO-forhandlinger, der har særlig interesse for en gruppe af lande. Det vil sige områder, hvor et antal lande selv giver udtryk for, at de ønsker at påtage sig ekstra forpligtelser i forhold til det, man måtte blive enige om i de multilaterale forhandlinger. I plurilaterale forhandlinger deltager kun en del af WTO-medlemskredsen, og kun deltagerne påtager sig forpligtelser. Resultatet af plurilaterale forhandlinger kommer alle WTO-medlemmer til gode gennem MFN-princippet (se side 95).

Priskontrol: Officielt fastsatte import- eller eksportpriser, fx i forbindelse med fastsættelse af told.

Protektionisme: Fællesbetegnelse for handelspolitiske tiltag eller ideologier, der sigter mod at beskytte hjemlig produktion mod udenlandsk konkurrence gennem handelsforanstaltninger.

Præferenceerosion: Betegner det forhold, at et land, der ved eksport af en vare til et andet land har opnået en særlig fordelagtig (præferentiel), lavere toldsats, fx som resultat af en bilateral eller regional handelsaftale, i tilfælde af en efterfølgende generel toldnedsættelse, fx som resultat af WTO-forhandlingerne, vil få fordelene af sin lavere toldsats udhulet (eroderet), når tolden for alle andre og dermed for konkurrerende eksportører også bliver sat ned. I tilfælde, hvor den generelle

told nedsættes, så den svarer til eller bliver lavere end den tidligere særlige toldsats, fjernes præferencefordelen helt.

Præferencetold: Lavere told som følge af bilateral eller regional aftale eller knyttet til fx særlige toldpræferencer for udviklingslands (se GSP side 93) eller som følge af lokale markedsforhold. Betingelse for præferencetold kan være knyttet til en vares oprindelse, dens anvendelse e.l. Udnyttelsen af præferencetold kan være knyttet til et toldkontingent (se side 99), dvs. en mængdemæssig begrænsning af importen til den lavere told.

Præferentiel handelsaftale: Aftale, som indebærer bedre handelsvilkår (præferencer), fx lavere told, end hvad der følger af MFN-princippet (se side 95).

Quad: WTO-gruppe af fire store handelsparter. Traditionelt anvendt om Canada, EU, Japan og USA. Anvendes som 'new quad' om USA, EU, Indien og Brasilien.

RAM: Recently Acceded Member. Betegner de senest optagne WTO-medlemmer.

Reciprocitet: Handelspolitisk praksis, hvor foranstaltninger taget af ét land gengældes af et andet. Fx at en toldnedsættelse i det ene land modsvarer i det andet, eller tilsvarende, at en handelsrestriktion besvares med en reciprok foranstaltning.

Regional trade agreements: Regionale handelsaftaler.

Request-offer negotiations: Forhandlinger baseret på, at parter har udvekslet krav og tilbud, som bliver forhandlet på bilateral basis. Resultater udstrækkes efterfølgende til alle medlemmer gennem MFN-princippet (se side 95). Forhandlingsformen anvendes i tjenesteydelsesforhandlingerne og har traditionelt været anvendt også i GATT (se side 93).

Rules of origin: På dansk: oprindelsesregler (se side 96).

Runde: Betegner samlede, ofte langvarige forhandlinger inden for WTO om handelsliberalisering på flere områder, fx Uruguay Runden (se side 100) eller Doha Runden (se side 91).

Rød kasse (Red Box): Betegner i WTO subsidier (statsstøtte), som er forbudt, fx eksportsubsidier.

Safeguards: På dansk: sikkerhedsforanstaltning (se side 98).

Schedule: Liste over WTO-medlemmers individuelle forpligtelser til markedsåbning for varer og tjenesteydelser eller tilbud om samme, fx toldsatser.

SCM-aftalen: WTO-aftalen om subsidier og udligningstold.

SDT: Special and Differential Treatment (af udviklingslande). På dansk: **Særlig og differentieret behandling.** SDT er et horisontalt tema i alle forhandlinger (landbrug, NAMA (se side 95), tjenesteydelser osv.) og beskriver generelt udviklingslandenes undtagelse fra MFN-princippet (se side 95), således at der fx kan opretholdes højere toldsatser i udviklingslandene, mens de udviklede lande sænker deres. Kan også dække over længere tid til at gennemføre aftalte forpligtelser.

Sikkerhedsforanstaltning: Handelspolitisk foranstaltning til at beskytte en national produktion eller et erhverv i tilfælde af en pludselig og væsentligt forøget import af en vare eller kraftigt prisfald. Oftest i form af en særlig afgift, eventuelt kombineret med et toldkontingent.

Singapore-emner: Fire emner, som ved WTO-ministerkonferencen i Singapore i 1996 blev inkluderet i WTO's dagsorden: Handel og investering, handel og konkurrencepolitik, transparens i offentlige indkøb, samt handelslettelse.

Single undertakning: Et grundlæggende princip i multilaterale handelsforhandlinger, hvor et betydeligt antal emner forhandles samtidigt, og hvor intet er aftalt, før alt er aftalt, og hvor alt, hvad der aftales, er bindende for alle parter.

SPS: Sanitary and Phytosanitary. På dansk: Dyre- og plantesundhedsmæssig. WTO's SPS-aftale omhandler krav, der fastsættes for at beskytte menneskers, dyrs og planters liv og sundhed og søger at undgå, at disse er vilkårlige og diskriminerende eller hindrer handel unødigt.

SSM: Special Safeguard Mechanism, særlig beskyttelsesmekanisme på landbrugsområdet, som giver udviklingslande mulighed for at øge tolden i tilfælde af pludselig stor import eller lave importpriser.

Standarder: Krav af teknisk karakter til varer, herunder krav til mærkning og emballering.

Subsidier: Statsstøtte til nationale producenter, fx i form af pristilskud, eksportstøtte eller direkte produktionsstøtte. Påvirker typisk international konkurrence og handel. Almindeligvis sondres mellem eksportsubsidier, der er knyttet til eksport af en vare og sigter på at forøge eksporten, og intern støtte, der ikke er knyttet til eksport, men som søger at stimulere produktion af bestemte varer eller bestemte typer af varer (fx økologiske). Støtte kan ydes direkte, fx tilskud, eller indirekte, fx skattefordele.

SVEs: Small and vulnerable economies. På dansk: **Små og sårbare økonomier.** Begrebet dækker over lande, hvis gennemsnitlige andel af den internationale varehandel højst udgør 0,1 pct.

Swiss formula: Matematisk formel, som bruges under forhandlingerne på NAMA-området (ikke-landbrugsvarer – se side 95) i forsøget på at blive enige om en generel reduktion af toldsats. Formlen er konstrueret sådan, at de højeste toldsats reduceres mest, hvilket bidrager til at udjævne forskellene i told mellem forskellige varer og mellem lande. Formlen hedder en 'Swiss formula', da den oprindeligt stammer fra et schweizisk forslag.

Særlig kategori: Eksportsubsidier, der under WTO's almindelige regler er forbudt, er i landbrugsafsnittet anført i en særlig kategori og underkastet begrænsninger i overensstemmelse med de forpligtelser, som blev indgået i Uruguay Runden.

Tariff peak: Høj toldsats, normalt på følsomme produkter. For industrilande anses told over 15 pct. generelt for at være en 'tariff peak'.

TBT: Technical Barriers to Trade. På dansk: **Tekniske handelshindringer.** Vedrører krav til varers udformning, indpakning og mærkning. WTO's TBT-aftale sigter på at undgå, at regler, standarder, tests, og certificeringskrav er unødigt handelshindrende.

Toldkontingent: En måde at sikre større adgang til markeder for nærmere fastsatte mængder af varer, som kan importeres til lav eller ingen told, mens den normale told for varer, der importeres uden for toldkontingentet, er højere. Dermed åbnes markedet, samtidig med, at et højt internt prisniveau sikres. Bl.a. har EU anvendt denne metode til markedsåbning for landbrugsvarer.

Toldlinje: Hvert produkt, som defineret i et lands toldtarif, har sin egen toldlinje med tilhørende kodenummer (se 'digits og digit-level' side 91) og toldsats ved import af produktet.

Toldunion: En gruppe af lande med fælles told (og ofte handelspolitik) udadtil, men med fri handel for størstedelen af den indbyrdes handel, som fx EU. Samarbejdet i en toldunion går videre end i en frihandelsaftale (se side 92), hvor man ikke har fælles told- eller handelspolitik.

Toldværdiansættelse: De måder, toldmyndigheder anvender til at bestemme værdien af importerede varer med henblik på at fastslå den korrekte importtold.

TPA: Trade Promotion Authority, tidligere benævnt Fast Track Authority. Handelsbemyndigelse fra den amerikanske Kongres til Præsidenten til at forhandle internationale handelsaftaler uden løbende indblanding fra Kongressen, som derfor heller ikke får mulighed for at ændre i et forhandlingsresultat, men alene skal godkende dette som en samlet pakke. For tiden er en sådan bemyndigelse ikke i kraft.

TPR: Trade Policy Review. Handelspolitisk gennemgang. Betegnelse for regelmæssige gennemgange i WTO af medlemmernes handelspolitik. Gennemgangene foretages i en særlig procedure – Trade Policy Review Mechanism, TPRM – og gennemføres i et særligt organ – Trade Policy Review Body, TPRB.

TRA: Trade-related assistance. Handelsrelateret bistand, som donorlande yder med henblik på at støtte og opbygge udviklingslandes handelskapacitet.

Trade facilitation: På dansk: handelslettelse (se side 94).

TPC: Trade Policy Committee (se efterfølgende).

Trade Policy Committee: Betegnelse for den EU-rådskomite, som Kommissionen iht. traktatens art. 207 (se side 63) skal rapportere til og drøfte handelspolitiske spørgsmål med.

Transparens: Grundlæggende WTO-krav om, at alle handelsrelevante love og regler skal være offentliggjort, inden de træder i kraft.

TRIMS: Forkortelse for **Trade-Related Investment Measures.** På dansk: Handelsrelaterede investeringsforanstaltninger. Aftale under WTO om handelsrelaterede investeringer.

TRIPS: Forkortelse for **Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.** På dansk: Handelsrelaterede aspekter af intellektuel ejendomsret. Aftale under WTO om fx patenter og varemærker. TRIPS-aftalen er også relevant i forbindelse med adgang til medicin for udviklingslande uden egen produktionskapacitet og for udnyttelse af udviklingslandes bioressourcer og traditionelle viden.

Twistbilægningssystem: WTO's særlige system til løsning af konflikter og klagesager mellem to eller flere medlemmer. Systemet blev styrket ved overgangen fra GATT til WTO og omfatter bl.a.

Tvistbilæggelsesorganet (Dispute Settlement Body – DSB, hvori hvert WTO-medlem har ret til at lade sig repræsentere), samt paneler og et særligt appelorgan (se side 88).

Ubundne toldsatser: Toldsatser, som ikke er bundet i WTO med et maksimalt loft. Lande, der ikke er medlem af WTO, har ubundne toldsatser og kan derfor frit forhøje tolden. Tilsvarende har visse udviklingslande meget høje, ubundne toldsatser. Inden ubundne toldsatser kan nedsættes, fx som led i en aftale om toldreduktioner, stilles der derfor i stedet krav om, at toldsatser skal bindes.

Udligningsforanstaltning: Skridt, som et importland tager, ofte i form af øget told, for at imødegå virkningerne af subsidier, som et eksportland yder til eksportører eller producenter af en given vare.

Udligningstold: Told anvendt som udligningsforanstaltning til at imødegå subsidier.

UNCTAD: United Nations' Conference on Trade and Development. FN's organisation for handel og udvikling.

UNFCCC: United Nations Framework Convention on Climate Change. FN's Klimakonvention.

Uruguay Runden: Den seneste afsluttede forhandlingsrunde i WTO om handelsliberalisering. Indledt i Punta del Este i Uruguay i 1986 og afsluttet i Marrakesh i Marokko i 1994. Førte bl.a. til oprettelsen af WTO (se side 100).

Uruguay Rundens formel: I Uruguay Runden enedes man om proportionale nedsættelser af toldsatserne baseret på en gennemsnitlig procentvis reduktion, men med mulighed for større eller mindre nedsættelser for de enkelte varer (linjer i toldtariffen). Dette gav mulighed for relativt små nedsættelser for import af varer, hvor der var særlige beskyttelsesinteresser.

Varemærke: Tegn og symboler eller en kombination deraf, som adskiller produkter fra én virksomhed fra andre virksomheders produkter, og som gør det muligt for forbrugere at vælge mellem forskellige produkter.

WCO: World Customs Organization. På dansk: **Verdenstoldorganisationen.**

WIPO: World Intellectual Property Organization. Verdensorganisation for intellektuel ejendomsret.

WTO: World Trade Organization. På dansk: **Verdenshandelsorganisationen.** Afløste i 1995 GATT (se side 93) og omfatter ikke blot handel med varer, men tillige handel med tjenesteydelser og handelsrelaterede aspekter af intellektuelle ejendomsrettigheder. Desuden etableredes et styrket tvistbilæggelsessystem. I modsætning til GATT er WTO en egentlig international organisation.

Zeroing: Betegner en praksis, hvor der i beregning af omfanget af dumping (se side 91) igennem en periode ikke tages højde for de handler, hvor der ikke har været dumpet. Denne praksis medfører, at den dumping, som skal modvirkes, bliver større. Anvendes især af USA, men er blevet underkendt i flere sager; kan dog anvendes under visse forudsætninger.

Økonomisk partnerskabsaftale: Aftaler forhandlet mellem EU og AVS-lande (se side 89) opdelt i seks regioner med henblik på at tilvejebringe handelsaftaler, som i overensstemmelse med WTO-regler gradvist fjerner handelsbarrierer og øger samarbejdet inden for handelsområdet.

**UDENRIGSMINISTERIET,
EKSPORTRÅDET**

Asiatisk Plads 2
1448 København K
Tlf 33 92 00 00
Fax 32 54 05 33
Email um@um.dk
www.um.dk